

Nieuwsbrief Rechtspraak Europa

Aflevering 5 - dinsdag 7 mei 2024

Inhoud

In deze nieuwsbrief vindt u de volgende onderwerpen:
(Door op het onderwerp te klikken komt u direct bij de uitspraken op het betreffende rechtsgebied.)

INHOUD.....	1
LEESWIJZER.....	4
DEEL I – RECHTSPRAAK	5
Aanbesteding en overheidsopdrachten.....	5
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers.....	7
Asiel, migratie en Unieburgerschap	10
Beginselen EU-recht	19
Belastingen.....	20
Belastingen, accijns.....	20
Belastingen, btw	23
Belastingen, vennootschapsbelasting	28
Brexit	28
Civiel.....	29
Consumenten	30
Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek	35
Diensten, elektronische communicatiediensten	36
Digitalisering, social media en AI	37
Discriminatie en gelijke behandeling	37
Douane, tariefindeling, handel en antidumping.....	39
Eigendomsrecht	40
Energemarkt	42
Erf- en schenkrecht	44
Famieleleven en familierecht.....	44
Financiële markt en diensten, EMU, Bankenuie	45

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBVR).

Met het **navigatievenster** (in Edge staat het icoontje “inhoudsopgave” helemaal links in de bovenbalk) is een aanklikbare lijst met rubrieken te vinden.

Kernredactie: Lizette van Bergen, Joanne Bik, Caroline ten Dam en Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Anouk Biersteker, Anne-Marie ten Bosch, Cleo Dermout, Stefan Flipse, Maartje Fritsche, Julia Grubben, Nicolien Keereweer, Nadine Laatsch, Suus Pesch, Chris Sillen en Nynke Veenstra.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVR), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak en op MKO (alleen intern). Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid	46
Gewasbeschermingsmiddelen en biociden	49
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering.....	51
Godsdienstvrijheid en vrijheid van gedachte	51
Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa	51
IE - Intellectuele eigendom en kwekersrecht	52
Insolventie	58
Institutioneel	60
Interstatelijke zaken.....	63
IPR en samenwerking op het gebied van burgerlijke en handelszaken	63
Kansspelen.....	66
Landbouw en visserij.....	67
Luchtvaart.....	70
Mededinging	72
Milieu, natuur, duurzame energie.....	73
Ne bis in idem.....	79
Overlevering en uitlevering	79
Prejudiciële procedure HvJ	80
Privacy en persoonsgegevens	82
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht.....	88
Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter	91
Rechtsstaat en rechterlijke macht	93
Sport.....	96
Staatsaansprakelijkheid	97
Staatssteun	98
Strafrecht.....	101
Tabak	103
Terrorisme en witwassen	103
Toegang tot documenten	104
Vennootschapsrecht.....	105
Verkiezingen en kiesrecht	105
Vervoer, reizen en rijbewijs	107
Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid	107

DEEL II	109
Algemeen	109
Cursus en opleiding.....	109
Nieuwsbrieven	113
Uitspraken in NL zaken bij het HvJEU	114
NL prejudiciële verwijzingen.....	114
NL zaken bij het EHRM	115
Verzoeken Protocol no. 16 EVRM	115

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven “bladwijzers”, de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Om de lengte van de nieuwsbrief in te perken worden voortaan van de prejudiciële verwijzingen geen samenvattingen meer opgenomen. De signaleringen van nieuwe prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van Curia en een link naar de samenvatting op ECER (indien beschikbaar). Bij de Nederlandstalige verwijzingsuitspraken (afkomstig van Nederlandse en Belgische rechters) wordt daarnaast ook een samenvatting opgenomen.
Het is overigens eenvoudig een prejudiciële verwijzing terug te vinden op Curia met zaaknummer of, indien dat zaaknummer niet bekend is, door bijvoorbeeld te zoeken op onderwerp of herkomst van de prejudiciële vraag. De snelste manier is door te klikken op de drie puntjes bij het vak “documenten” en aldaar te klikken op “verzoeken om een prejudiciële beslissing”.

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten

HvJ – CONCLUSIE – C-28/23 (NFS) – 11 april 2024 – A-G Campos Sanchez-Bordona – Slowakije – ECLI:EU:C:2024:306 – [conclusie](#)

Richtlijn 89/665/EEG – Richtlijn 2014/24/EU – Overheidsopdracht voor bouw van voetbalstadion – Gunning onder het mom van andere overeenkomsten – Nietigverklaring overeenkomst – Gevolgen nietigverklaring

De Slowaakse regering heeft met een particuliere onderneming een reeks overeenkomsten gesloten, waaronder een „subsidieovereenkomst” voor de bouw van het nationale voetbalstadion in Bratislava. Een andere overeenkomst verleende de onderneming de eenzijdige optie om het stadion onder bepaalde voorwaarden te verkopen aan de staat.

In 2016 heeft Slowakije de Europese Commissie overeenkomstig artikel 108, lid 3, VWEU in kennis gesteld van de uit die overeenkomsten voortvloeiende, met staatsmiddelen bekostigde steunmaatregelen voor de bouw van het stadion. De Commissie heeft die maatregelen verenigbaar met de interne markt verklaard. In 2020 hebben de Slowaakse autoriteiten aangegeven dat zij de gesloten overeenkomsten niet verder wilden nakomen omdat deze van meet af aan niet strookten met de Unieregels inzake het plaatsen van overheidsopdrachten.

De vraag is o.a. of de overeenkomsten een ‘overheidsopdracht voor werken’ (waarvoor een openbare aanbesteding had moeten worden uitgeschreven) verhullen, en, indien dat het geval is, of de eventuele nietigverklaring ervan terugwerkende kracht heeft. NFS betoogt dat het ‘contractuele geheel’ niet de kenmerken van een overheidsopdracht heeft.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, lid 1, punt 6, van richtlijn 2014/24/EU moet aldus worden uitgelegd dat een tussen een overheidsinstantie en een particuliere onderneming gesloten subsidieovereenkomst en aankoopbelofte, op grond waarvan aan die onderneming staatsmiddelen worden toegekend voor de bouw van een sportcomplex respectievelijk de onderneming de eenzijdige optie wordt verleend om dat sportcomplex aan de staat te verkopen, niet kunnen worden gekwalificeerd als een overheidsopdracht voor werken indien er geen in rechte afdwingbare verbintenis tot verwerving van de infrastructuur door de staat uit voortvloeit en de staat geen rechtstreeks economisch voordeel verkrijgt of geen beslissende invloed op het ontwerp van de werken heeft uitgeoefend. Het staat aan de verwijzende rechter om na te gaan of deze omstandigheden zich in casu voordoen.

Niets staat eraan in de weg dat het nationale recht bepaalt dat een rechterlijke beslissing waarbij de onverbindendheid wordt vastgesteld van een opdracht voor werken die zonder voorafgaande openbare aanbesteding is gegund, terwijl die openbare aanbesteding verplicht was omdat de opdracht aan de regels inzake het plaatsen van overheidsopdrachten had moeten worden onderworpen, terugwerkende kracht heeft.”

HvJ – CONCLUSIE – C-683/22 (Adusbef) – 30 april 2024 – A-G Campos Sached-Bordona – Italië – ECLI:EU:C:2024:376 – [conclusie](#)

Richtlijn 2014/23/EU – Concessie voor beheer van autosnelwegen – Instorten brug Genua – Ernstige niet-nakoming van de verplichtingen inzake onderhoud en instandhouding – Beëindiging concessie – Ontbreken van gunningsprocedure

In 2018 is de zogenoemde „Morandi-brug” bij Genua gedeeltelijk ingestort. De concessiehouder van de autosnelweg was op dat moment Autostrade per l'Italia SpA (hierna: „ASPI”).

De nationale autoriteiten hebben een onderzoek ingesteld naar de aansprakelijkheid van ASPI wegens ernstige niet-nakoming van haar verplichtingen inzake onderhoud en instandhouding van het autosnelwegennet waarvoor zij verantwoordelijk was.

Dat onderzoek is uitgemond in een schikkingsovereenkomst tussen ASPI en de Italiaanse autoriteiten, gevolgd door een derde addendum, dat is ondertekend door dezelfde partijen en is opgenomen in de oorspronkelijke concessieovereenkomst. Bij die twee handelingen zijn de clausules van de concessie gewijzigd zonder dat een nieuwe gunningsprocedure is uitgeschreven.

Een consumentenvereniging is tegen deze handelingen en andere daarmee verband houdende handelingen opgekomen voor een Italiaanse rechter, die zich tot het Hof heeft gewend met vragen over de uitlegging van het Unierecht inzake de wijziging (en eventuele beëindiging) van concessieovereenkomsten die worden beheerst door richtlijn 2014/23/EU.

De A-G gaat in op onder meer de volgende vragen. Staat het Unierecht eraan in de weg dat een nationale regeling aldus wordt uitgelegd dat de concessieverlenende instantie een procedure kan inleiden tot wijziging van een geldende concessie voor snelwegen, wat de betrokken entiteiten en de inhoud ervan betreft, of tot heronderhandeling van een dergelijke concessie, (i) zonder te beoordelen of een openbare aanbesteding moet worden uitgeschreven en zich daarover uit te spreken en (ii) zonder de betrouwbaarheid te beoordelen van een concessiehouder die ernstig is tekortgeschoten in de nakoming van zijn verplichtingen?

De A-G meent, kort samengevat, dat de richtlijn aldus moet worden uitgelegd dat een concessieovereenkomst kan worden gewijzigd zonder dat een nieuwe openbare gunningsprocedure hoeft te worden uitgeschreven indien de in de clausules van die overeenkomst ingevoerde wijzigingen, die de algehele aard van de concessie niet veranderen, niet wezenlijk zijn. De aanbestedende dienst dient te bepalen of er een nieuwe openbare gunningsprocedure moet worden ingeleid, na beoordeling van de – al dan niet wezenlijke – aard van de wijzigingen van de clausules van de concessieovereenkomst. Zij is verplicht om de betrouwbaarheid van de gegadigden te beoordelen, aan de hand van de toepasselijke uitsluitingsgronden, in het kader van het proces van selectie en kwalitatieve beoordeling van die gegadigden. Die beoordeling moet worden uitgevoerd zowel voor de verlening van de initiële concessie als voor wezenlijke wijzigingen van de concessieovereenkomst die een nieuwe openbare gunningsprocedure vereisen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- [C-82/24 \(Veolia Water Technologies e.a.\)](#), verwijzing uit **Polen** over **richtlijn 2004/18/EG, overheidsopdrachten** en de beginselen van **transparantie, gelijke behandeling en eerlijke mededinging** - [ECER](#)

OVERIG

Europese Commissie start eerste onderzoek onder het internationaal aanbestedingsinstrument ([ECER](#))

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers

EHRM – ARREST – Borislav Tonchev t. Bulgarije – 16 april 2024 – 40519/15 – ECLI:CE:ECHR:2024:0416JUD004051915 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Ontslag vanwege boete voor rijden onder invloed – Opslaan van gegevens

Samenvatting onder: Privacy en persoonsgegevens

HvJ – ARREST – C-116/23 (Sozialministeriumservice) – 11 april 2024 – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2024:292 – geen conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 883/2004 – Sociale zekerheid – Migrerende werknemers – Gezinsbijslagen – Uitkering voor mantelzorgverlof – Onderdaan van een lidstaat die in een andere lidstaat woont en werkt en voor een familielid in de eerste lidstaat zorgt

Verzoeker is een Italiaans onderdaan die sinds 2013 in Oostenrijk woont en werkt. Hij is met zijn werkgever een onbetaald zorgverlof overeengekomen om gedurende de periode van 1 mei 2022 tot en met 13 juni 2022 voor zijn in Italië wonende vader te kunnen zorgen.

Op 10 mei 2022 heeft verzoeker bij de Oostenrijkse autoriteiten een aanvraag voor een uitkering voor mantelzorgverlof ingediend. Zijn vader ontving kennelijk een verzorgingsuitkering krachtens de Italiaanse wettelijke regeling en verkeerde in een staat van hulpbehoevendheid die hem recht zou hebben gegeven op een verzorgingsuitkering naar Oostenrijks recht, indien hij zijn gewone verblijfplaats in Oostenrijk had gehad. De vader is op 29 mei 2022 overleden. De Oostenrijkse ministeriële dienst heeft de aanvraag van verzoeker afgewezen omdat de vader geen verzorgingsuitkering naar Oostenrijks recht ontving, terwijl de uitbetaling van een dergelijke uitkering aan de zorgbehoevende krachtens de toepasselijke Oostenrijkse wettelijke regeling een noodzakelijke voorwaarde is om de verzorger de uitkering voor mantelzorgverlof te kunnen toekennen.

De vraag is o.a. of de Oostenrijkse uitkering voor mantelzorgverlof een prestatie bij ziekte in de zin van artikel 3 van verordening nr. 883/2004 inzake de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels is en, zo ja, of het Unierecht, waaronder artikel 45 lid 2 VWEU, zich verzet tegen een voorwaarde als de onderhavige voor de toekenning van de uitkering voor mantelzorgverlof.

Hof: Artikel 3, lid 1, onder a), van verordening (EG) nr. 883/2004 moet aldus worden uitgelegd dat onder het begrip „prestaties bij ziekte” in de zin van deze bepaling een uitkering voor mantelzorgverlof valt die wordt uitbetaald aan een werknemer die een naaste bijstaat of verzorgt die in een andere lidstaat recht heeft op een verzorgingsuitkering, en op grond daarvan onbetaald verlof geniet. Bijgevolg valt een dergelijke uitkering voor mantelzorgverlof ook onder het begrip „uitkeringen” in de zin van die verordening.

Artikel 45, lid 2, VWEU, artikel 4 van verordening nr. 883/2004 en artikel 7, lid 2, van verordening (EU) nr. 492/2011 verzetten zich tegen een regeling van een lidstaat op grond waarvan de toekenning van een uitkering voor mantelzorgverlof afhankelijk wordt gesteld van de voorwaarde dat de zorgbehoevende krachtens de wettelijke regeling van die lidstaat een verzorgingsuitkering van een bepaald niveau ontvangt, tenzij deze voorwaarde objectief wordt gerechtvaardigd door een legitiem doel dat met name verband houdt met de handhaving van het financiële evenwicht van het nationale socialezekerheidsstelsel, en een evenredig middel vormt om dit doel te bereiken.

Artikel 4 van verordening nr. 883/2004 verzet zich niet tegen een nationale regeling of nationale rechtspraak die ten eerste de toekenning van een uitkering voor mantelzorgverlof en die van een uitkering wegens familiehospiceverlof afhankelijk stelt van verschillende voorwaarden, en ten tweede niet toestaat dat een aanvraag voor mantelzorgverlof wordt geherkwalificeerd als een aanvraag voor familiehospiceverlof.

- E EU-Hof: uitkering voor mantelzorgverlof is een prestatie bij ziekte in de zin van de EU-coördinatieverordening sociale zekerheid ([ECER](#))

HvJ – ARREST – [C-195/23 \(Partena\)](#) – 18 april 2024 – België – [ECLI:EU:C:2024:337](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 883/2004 – Protocol nr. 7 betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie Sociale zekerheid – Verplichte aansluiting bij het stelsel van sociale zekerheid van de instellingen van de Unie – Ambtenaar van de Unie die als zelfstandige een aanvullende beroepsactiviteit uitoefent – Beginsel van loyale samenwerking

Het betreft een geding tussen een ambtenaar van de Europese Commissie, en Partena, een vereniging zonder winstoogmerk, over de onderwerping van deze ambtenaar, wegens de uitoefening van een bijkomende beroepsactiviteit, aan het Belgische socialezekerheidsstelsel voor zelfstandigen.

Hof: Artikel 14 van Protocol nr. 7 betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie, het beginsel dat men bij slechts één socialezekerheidsstelsel kan zijn aangesloten, zoals bedoeld in verordening (EG) nr. 883/2004, en het beginsel van loyale samenwerking zoals neergelegd in artikel 4, lid 3, VEU moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen de wettelijke regeling van een lidstaat op grond waarvan een ambtenaar van de Europese Unie die op het grondgebied van die lidstaat een bijkomende beroepsactiviteit in het onderwijs uitoefent, aan het socialezekerheidsstelsel van die lidstaat is onderworpen.

- E EU-Hof: EU-ambtenaar die bijkomende beroepsactiviteit in lidstaat verricht hoeft in die lidstaat geen sociale bijdragen te betalen ([ECER](#))

HvJ – ARREST – [C-36/23 \(Familienkasse Sachsen\)](#) – 25 april 2024 – [ECLI:EU:C:2024:355](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Richtlijn 883/2004 – Gezinsbijslagen – Prioriteitsregels bij samenloop van uitkeringen – Terugvordering

Verzoeker is Pools staatsburger die al meerdere jaren in Duitsland arbeid in loondienst verricht. Zijn echtgenote en kind wonen in Polen. Verzoeker heeft in 2016 in Duitsland kinderbijslag aangevraagd. Het bevoegde bestuursorgaan, het fonds voor gezinsbijslagen (hierna: het fonds) heeft de aanvraag ingewilligd. In het kader van controle van het recht op kinderbijslag is in 2019 door het fonds aan verzoeker een vragenlijst verzonden en zijn de bevoegde Poolse autoriteiten verzocht om inlichtingen om te controleren of de echtgenote van verzoeker beroepsactiviteit uitoefende in Polen en derhalve recht had op Poolse gezinsbijslagen. Naar aanleiding van het antwoord dat de echtgenote inderdaad beroepsactiviteit uitoefende in Polen, is de Duitse kinderbijslag ingetrokken tot de hoogte van de in Polen wettelijk vastgestelde gezinsbijdragen. Verzoeker heeft om wijziging van dit besluit verzocht en vervolgens tegen het besluit beroep ingesteld.

De vraag is of artikel 68 van verordening nr. 883/2004 toestaat dat de Duitse kinderbijslag achteraf gedeeltelijk wordt teruggevorderd wegens een prioritair recht in een andere lidstaat, ook wanneer voor het kind in de andere lidstaat geen gezinsbijslag is en wordt toegekend en betaald, zodat het bedrag dat voor de naar Duits recht rechthebbende overblijft, per saldo lager is dan de Duitse kinderbijslag.

Hof: Artikel 68 van verordening (EG) nr. 883/2004 moet aldus worden uitgelegd dat het orgaan van een lidstaat waarvan de wetgeving volgens de in lid 1 van dat artikel genoemde criteria niet prioritair is, de gezinsbijslagen die in die lidstaat aan de betrokken persoon zijn uitbetaald niet gedeeltelijk kan terugvorderen op grond dat die persoon krachtens de wetgeving van een andere lidstaat die prioritair van toepassing is recht heeft op dergelijke bijslagen, maar er in die andere lidstaat geen gezinsbijslagen zijn toegekend en uitbetaald; dat orgaan kan evenwel van het prioritair bevoegde orgaan wel terugbetaling vorderen van het bedrag aan bijslagen dat hoger is dan het bedrag dat het krachtens die verordening moest betalen.

HvJ – CONCLUSIE – [C-792/22 \(Energotehnica\)](#) – 11 april 2024 – A-G Rantos – Roemenië – [ECLI:EU:C:2024:302](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 89/391/EEG – Recht op een doeltreffende rechtsbescherming – Veiligheid en gezondheid van werknemers – Overlijden werknemer tijdens werkzaamheden – Onherroepelijke uitspraak bestuursrechter dat geen sprake was van ,arbeidsongeval – Parallele strafrechtelijke en administratieve procedures bij nationale rechterlijke instanties – Gezag van gewijsde van bestuursrechtelijke uitspraak voor de strafrechter – Beginsel van de doeltreffendheid Unierecht

Samenvatting onder: [recht op effectieve rechtsbescherming](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-134/24 \(Tomann\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over tijdige en correcte kennisgeving, wachttijd en rechtsgevolgen bij de opzegging van een arbeidsverhouding in het kader van **collectief ontslag** onder richtlijn 98/59/EG - [ECER](#)
- [C-203/24 \(Hakam\)](#), verwijzing uit **Nederland**, Hoge Raad over **verordening (EG) nr. 987/2009 en verordening (EG) nr. 883/2004, werknemer binnenvaartschip**, SZ en begrip (verrichten) 'substantieel gedeelte' van werkzaamheden in de woonstaat - [ECER](#)
- [C-151/24 \(Luevi\)](#), verwijzing uit **Italië** over **richtlijn 2011/98/EU** en de voorwaarde die gesteld wordt aan de soort **verblijfsvergunning** die een aanvrager van het **pensioen** moet hebben - [ECER](#)

EHRM factsheets en case-law guide

- [Trade union rights](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Slavery, servitude and forced labour](#)
- [Surveillance at workplace](#)
- [Guide on Article 4 ECHR on prohibition of slavery and forced labour](#)

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408 71 en 883 2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Asiel, migratie en Unieburgerschap

EHRM – ARREST – Sherov e.a. t. Polen – 4 april 2024 – [54029/17](#) – [54117/17](#) – [54128/17](#) – [54255/17](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikelen 3 en 13 EVRM – Artikel 4, Vierde protocol bij EVRM – Verzoeken Tadzjiekse staatsburgers om internationale bescherming in Polen niet beoordeeld – Collectieve uitzetting – Tekortkomingen in procedure – Schending

Klagers zijn vier Tadzjiekse staatsburgers die herhaalde pogingen deden van december 2016 tot februari 2017 om Polen binnen te komen via de Oekraïense grens. De klagers stellen dat ze bij elke poging kenbaar hadden gemaakt dat ze gevaar liepen voor politieke vervolging in Tadzjikistan, terwijl de grensautoriteiten in hun pv's aantekenden dat klagers vanwege economische of familieomstandigheden wilden migreren. Zij werden vervolgens elke keer door de grensautoriteiten teruggestuurd naar Oekraïne, wat voor hen geen veilig land was omdat ze gevaar liepen te worden uitgezet naar Tadzjikistan.

De klagers doen een beroep op artikel 3 EVRM, artikel 4 van Protocol nr. 4 EVRM en artikel 13 EVRM.

Het hof oordeelt in casu dat er sprake is van tekortkomingen in de binnenlandse procedure. De grensautoriteiten hebben namelijk de situaties van de klagers niet voldoende beoordeeld. In het bijzonder hebben de grensautoriteiten nagelaten het noodzakelijke bewijsmateriaal te verzamelen om vast te stellen of het de bedoeling was van de klagers om internationale bescherming aan te vragen. In plaats daarvan hebben de autoriteiten de klagers teruggestuurd naar Oekraïne enkel op basis van een interview dat was vastgelegd in een proces-verbaal, terwijl de klagers geen gelegenheid hadden gekregen om het proces-verbaal te lezen en te ondertekenen. Het hof concludeert dat sprake is van een schending van artikel 3 EVRM.

Het hof oordeelt daarnaast dat in het onderhavige geval sprake is van een collectieve uitzetting van de klagers, terwijl het voor hen – blijkens de nationale wetgeving - mogelijk moest zijn een procedure te doorlopen voor internationale bescherming. De klager hadden hiervoor de juiste legale wegen bewandeld. Het hof concludeert dat de beslissingen om de klagers de toegang tot Polen te weigeren niet zijn genomen met voldoende aandacht voor de individuele situatie van elk van hen. Deze beslissingen maken volgens het hof deel uit van een breder beleid om geen aanvragen voor internationale bescherming in behandeling te nemen van personen die zich melden bij de Pools-Oekraïense grens. Dit is in strijd met de nationale en internationale wetgeving. Bijgevolg is het hof van oordeel dat er in het onderhavige geval sprake is van een schending van artikel 4, Vierde Protocol. Ook is er sprake van een schending van artikel 13 EVRM, in samenhang met artikel 3 EVRM en artikel 4, Vierde Protocol EVRM. De nationale administratieve rechtbanken hebben namelijk de tekortkomingen in de nationale asielpprocedure erkend, maar het beroep op die rechtbanken had geen automatisch opschortende werking.

EHRM – ARREST – Sarac t. Denemarken – 9 april 2024 – [19866/21](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0409JUD001986621](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 8 EVRM – Uitzettingsbevel – Inreisverbod

Klager, een man met de Bosnische nationaliteit, is in 1993 op 7-jarige leeftijd naar Denemarken gekomen en heeft in 1995 een permanente verblijfsvergunning gekregen. Hij heeft een aanzienlijk strafblad en is in 2020 voor WWM- en Opiumwetfeiten veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf. De Deense autoriteiten hebben een uitzettingsbevel en een levenslang inreisverbod uitgevaardigd. Het Hof oordeelt dat de uitzetting en het inreisverbod niet proportioneel waren. Er was geen waarschuwing

gegeven voor de uitzetting en klager had vanwege zijn zeer lange verblijf en aankomst op jonge leeftijd zeer sterke banden met Denemarken en niet met Bosnië. Schending artikel 8 EVRM.

 EHRM – ARREST – Nguyen t. Denemarken – 9 april 2024 – 2116/21 – ECLI:CE:ECHR:2024:0409JUD000211621 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Verblijfsvergunning – Strafrechtelijke veroordeling – Familieleven – Uitzetting – Schending

Klaagster, een vrouw met de Vietnamese nationaliteit, kwam in 1989 als 13-jarige naar Denemarken en kreeg in 1994 een permanente verblijfsvergunning. Zij heeft in Denemarken een minderjarige dochter en een meerderjarige dochter met gezondheidsproblemen. In 2019 is zij strafrechtelijk veroordeeld voor het telen van marihuana met de intentie van verkoop. De Deense autoriteiten hebben een uitzettingsbevel en een inreisverbod van 12 jaar uitgevaardigd. Het Hof oordeelt dat de uitzetting in combinatie met het inreisverbod niet proportioneel waren. Er is geen waarschuwing gegeven voor de uitzetting en klagerster had vanwege haar zeer lange verblijf en jeugdige leeftijd bij aankomst zeer sterke banden met Denemarken en niet met Vietnam. Schending artikel 8 EVRM.

 EHRM – ARREST – Wangthan t. Denemarken – 9 april 2024 – 51301/22 – ECLI:CE:ECHR:2024:0409JUD005130122 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Uitzetting Thaise vrouw met twee kinderen vanwege strafrechtelijke veroordeling – Familieleven – Geen schending

Klaagster, een Thaise vrouw, woont met haar twee kinderen in Denemarken en trouwt met een Deen. Vier jaar later wordt zij veroordeeld tot zes maanden cel voor een poging tot doodslag van haar echtgenoot en voor de mishandeling van haar kind. Ze wordt Denemarken uitgezet en krijgt een inreisverbod voor zes jaar. Ze klaagt dat artikel 8 EVRM daardoor is geschonden.

Het EHRM overweegt dat er een inbreuk is gemaakt op het privé- en familieleven van klagerster, dat dit in overeenstemming was met de wet en dat dit een legitiem doel diende, namelijk het voorkomen van misdaden. De vraag of dit noodzakelijk was in een democratische samenleving is door de Deense rechter voldoende onderzocht, omdat alle relevante criteria grondig zijn beoordeeld. Zo is rekening gehouden met de ernst van de feiten en de omstandigheden dat klager als 37-jarige minder dan vier jaar in Denemarken had gewoond en veel sterkere banden had met Thailand dan met Denemarken. Ook is ermee rekening gehouden dat de echtgenoot zijn scheidingsaanvraag weer had ingetrokken en zij met haar echtgenoot contact kon houden via de telefoon en via internet en bovendien kan de echtgenoot klagerster ook bezoeken in Thailand. De kinderen hadden weliswaar banden opgebouwd in Denemarken, maar vanwege hun jonge leeftijd (10 en 12) is het makkelijk te re-integreren in de Thaise samenleving. Tot slot was het inreisverbod niet disproportioneel lang. Artikel 8 EVRM is dus niet geschonden.

EHRM – ARREST – M.B. t. Nederland – 23 april 2024 – 71008/16 – ECLI:CE:ECHR:2024:0423JUD007100816 – persbericht – arrest

Artikel 5 EVRM – Vreemdelingenbewaring – Bewaring was arbitrair – Schending

Klager is in september 2015 vanuit Syrië naar Nederland gekomen. Op 26 oktober 2015 vraagt hij asiel aan en wordt hij in een AZC opgevangen. Ongeveer een maand later wordt hij gearresteerd op verdenking van deelname aan een terroristische organisatie en in voorlopige hechtenis genomen. Klager wordt in eerste aanleg veroordeeld, nadat de officier van justitie vrijspraak vorderde. Hij ging hiertegen in hoger beroep. Op 23 september 2016 heeft hij de aan hem opgelegde gevangenisstraf uitgezeten. Klager wordt diezelfde dag in vreemdelingenbewaring geplaatst op grond van artikel 59b lid 1 onder b en d van de Vreemdelingenwet 2000. De reden voor de bewaring was gelegen in het feit dat hiermee informatie zou worden verkregen voor de beoordeling van zijn asielaanvraag en omdat klager een bedreiging zou vormen voor de nationale veiligheid en de openbare orde. In december 2017 werd klager door het Hof Den Haag in hoger beroep vrijgesproken. Klager heeft bij de rechtbank Den Haag (zittingsplaats 's-Hertogenbosch) beroep ingesteld bij de rechtbank tegen het besluit van de vreemdelingendetentie. Dat beroep werd afgewezen, waarna ook het hoger beroep werd afgewezen.

De klacht stelt dat er een schending is van (de eerste zinsnede van) artikel 5 lid 1 onder f van het EVRM, waarin een uitzondering van het verbod op vrijheidsbeneming wordt geformuleerd, namelijk de detentie van een persoon teneinde hem te beletten op onrechtmatige wijze het land binnen te komen. Klager stelt in Straatsburg (i) dat de bevolen vreemdelingenbewaring niet onder artikel 5 lid 1 onder f EVRM valt omdat hij al rechtmatig in Nederland verbleef in afwachting van zijn asielpprocedure. Ook voert hij aan dat artikel 59b van de Vreemdelingenwet geen grond kan vormen voor vreemdelingenbewaring met als doel het beletten van het op onrechtmatige wijze het land binnenkomen. Hij stelt daarnaast (ii) dat de vreemdelingenbewaring arbitrair was. Dat hij een bedreiging voor de openbare orde zou vormen – wat hij overigens betwist – kan de bewaring niet rechtvaardigen en staat in een te ver verwijderd verband tot het voorkomen van onrechtmatige toegang tot het land.

Ten aanzien van de eerste klacht, overweegt het EHRM allereerst dat de interpretatie van nationaal recht primair aan de nationale autoriteiten is. Het EHRM volgt de conclusie van de rechtbank Den Haag dat de vreemdelingenbewaring van klager in overeenstemming met het nationale recht was. Onder verwijzing naar de zaken *Saadi t. Verenigd Koninkrijk* (nr. 13229/03) en *Suso Musa t. Malta* (nr. 42337/12), overweegt het EHRM vervolgens dat het rechtmatige verblijf waaraan klager refereert gebaseerd was op artikel 8 onder f van de Vreemdelingenwet. Op grond van deze regeling kan een vreemdeling rechtmatig in Nederland verblijven in afwachting van een beslissing op zijn asielaanvraag zo lang de procedure hieromtrent loopt. Uit (de context van) deze wettelijk regeling volgt naar het oordeel van het EHRM voldoende duidelijk dat het hier niet gaat om een verblijfstatus en dat de regeling geen formele autorisatieprocedure aangaande toegangs- of verblijfsrecht inhield. Dat de atige betreden van het land. Omdat klager niet direct bij binnenkomst in Nederland in bewaring is geplaatst (en zijn bewaring destijds kennelijk niet nodig werd geacht voor de beoordeling van zijn asielaanvraag) en omdat er tijdens de tien maanden dat hij voorlopig hechtenis verbleef geen stappen zijn ondernomen ten aanzien van zijn asielpprocedure, is het EHRM van oordeel dat er onvoldoende nauw verband bestaat tussen de bewaring en het doel ervan. Het EHRM oordeelt dat de bewaring arbitrair was en stelt een schending van artikel 5 lid 1 EVRM vast.

 The Convention and the Reception Conditions Directive: judgment of the ECtHR in the case of *M.B. v. the Netherlands* (Johan Callewaert)

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – Kirkorov t. Litouwen – 19 maart 2024 – 12174/22 – ECLI:CE:ECHR:2024:0319DEC001217422 – [persbericht 18.4.24](#) – [beslissing](#)

Artikel 10 EVRM – Artikel 1, Eerste Protocol EVRM – Pro-Russische zanger toegang geweigerd in Litouwen – Niet ontvankelijkheid

Samenvatting onder: [Vrijheid van meningsuiting](#)

EHRM – VERWIJZING GROTE KAMER – C.O.C.G. e.a. t. Litouwen – 17 april 2024 – 17764/22 – [persbericht](#)

Artikelen 2, 3 en 5 EVRM – Artikel 4, Vierde Protocol EVRM Pushbacks – Vreemdelingendetentie

Vier Cubaanse onderdanen hebben herhaalde pogingen gedaan in maart en april 2022 om Litouwen binnen te komen door de grens met Wit-Rusland over te steken. Bij elke poging zijn zij door Litouwse grenswachten onder bedreiging met een vuurwapen teruggeduwd naar Wit-Russisch grondgebied, zonder hen in de gelegenheid te stellen een asielaanvraag in te dienen. Uiteindelijk zijn zij op 13 april 2022 Litouwen binnengekomen en daar aangehouden. De zaak gaat ook over de daaropvolgende vrijheidsberoving in een centrum voor asielzoekers.

Er zijn momenteel meer dan 30 zaken aanhangig bij het Hof tegen Litouwen, Letland en Polen over de situatie aan de Wit-Russische grenzen van het voorjaar van 2021 tot de zomer van 2023.

HvJ – ARREST – C-359/22 (Minister for Justice) – 18 april 2024 – Ierland – ECLI:EU:C:2024:334 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 604/2013 (Dublin III) – Rechtsmiddelen – Werkingssfeer Artikel 47 Handvest EU – Beroep op discretionaire bevoegdheid van minister – Geen door het Unierecht gewaarborgd recht – Opschortende werking?

Verzoeker is Somalisch onderdaan. In 2020 heeft hij in Ierland om internationale bescherming verzocht. Uit een opzoeking in Eurodac is gebleken dat hij op 5 november 2012 en 2 oktober 2017 verzoeken om internationale bescherming had ingediend in Zweden. Die verzoeken waren afgewezen.

De Ierse autoriteiten hebben bij Zweden een terugnameverzoek ingediend. Zweden heeft ingestemd met dat verzoek. Verzoeker heeft beroep ingesteld tegen het overdrachtsbesluit, waarbij hij om toepassing van de clause van artikel 17, lid 1, van de Dublin III-verordening heeft verzocht en onder meer heeft aangevoerd dat hij aan een depressie leed. Dit beroep is verworpen. Vervolgens heeft hij de minister verzocht om uitoefening van diens discretionaire bevoegdheid krachtens artikel 17 van de Dublin III-verordening, onder meer op grond dat hij bij een dergelijke overdracht het risico liep suïcide te plegen. Dat beroep is afgewezen. Verzoeker heeft beroep ingesteld bij de verwijzende rechter en daarbij betoogd dat zijn beroep automatisch opschortende werking heeft.

De vraag is o.a. of een beroep tegen een besluit van de minister tot weigering om de hem door artikel 17 van de Dublin III-verordening toegekende discretionaire bevoegdheid uit te oefenen krachtens het Unierecht opschortende werking moet hebben ten aanzien van een overdrachtsbesluit, met name wanneer tegen dat overdrachtsbesluit reeds beroep is ingesteld krachtens artikel 27, lid 1, van deze verordening.

Hof: Artikel 27, lid 1, van verordening (EU) nr. 604/2013 moet in die zin worden uitgelegd dat het de lidstaten niet verplicht te voorzien in een daadwerkelijk rechtsmiddel tegen een besluit dat krachtens de discretionaire bepaling van artikel 17, lid 1, van die verordening is vastgesteld.

Artikel 47 Handvest EU is niet van toepassing op een situatie waarin een persoon die om internationale bescherming verzoekt en ten aanzien van wie een overdrachtsbesluit is genomen, de lidstaat die dit besluit heeft vastgesteld heeft verzocht om zijn discretionaire bevoegdheid krachtens artikel 17, lid 1, van verordening nr. 604/2013 uit te oefenen of een beroep in rechte heeft ingesteld tegen het antwoord op een dergelijk verzoek, zodat die bepaling van het Handvest zich er a fortiori niet tegen verzet dat een lidstaat in die omstandigheden een overdrachtsbesluit uitvoert voordat uitspraak is gedaan op dat verzoek of op een beroep dat is ingesteld tegen het antwoord op een dergelijk verzoek.

De in artikel 29, lid 1, eerste alinea, van verordening nr. 604/2013 gestelde termijn van zes maanden voor de overdracht van de persoon die om internationale bescherming verzoekt begint te lopen vanaf de aanvaarding door een andere lidstaat van het verzoek om de betrokkene over of terug te nemen of vanaf de definitieve beslissing op het beroep of het bezwaar tegen een overdrachtsbesluit wanneer dit overeenkomstig artikel 27, lid 3, van die verordening opschortende werking heeft, en niet op de datum van de definitieve beslissing op een beroep dat is ingesteld tegen het – na de vaststelling van het overdrachtsbesluit genomen – besluit van de verzoekende lidstaat om geen gebruik te maken van de in artikel 17, lid 1, van die verordening bedoelde discretionaire bepaling om het verzoek om internationale bescherming te behandelen.

HvJ – ARREST – Gevoegde zaken C-420/22 en C-528/22 (NW) – 25 april 2024 – Hongarije – ECLI:EU:C:2024:344 – persbericht – conclusie – arrest

Artikel 20 VWEU – Unieburgerschap – Afgeleid verblijfsrecht derdelanders – Onderzoek afhankelijkheidsverhouding waardoor Unieburger gedwongen is het grondgebied van de EU te verlaten – Toegang tot dossier – Unieburger die nooit gebruik heeft gemaakt van zijn recht van vrij verkeer

Beide verzoekers zijn derdelanders die al geruime tijd legaal in Hongarije verblijven en een partner en kinderen hebben met de Hongaarse nationaliteit. Aan de ene verzoeker (NW) is een permanente verblijfsvergunning verleend, die is ingetrokken en waarbij verzoeker is gelast om het grondgebied van Hongarije te verlaten. De andere verzoeker (PQ) heeft een aanvraag ingediend voor een nationale vestigingsvergunning en de aanvraag is afgewezen. Aan beide besluiten lag ten grondslag dat de minister van Binnenlandse Zaken had vastgesteld dat het verblijf van verzoekers op het Hongaarse grondgebied de belangen op het gebied van de nationale veiligheid aantastte.

Van een advies van de minister mag niet worden afgeweken bij het nemen van het besluit omtrent het verblijf, waardoor in de besluiten geen rekening werd gehouden met de persoonlijke situatie van verzoekers. Verzoekers hebben beroep ingesteld tegen de besluiten en in de beroepsprocedures constateerden de rechters dat de besluiten berusten op bindende, niet met redenen omklede adviezen van gespecialiseerde staatsorganen en dat de adviezen zijn gebaseerd op gerubriceerde informatie waartoe NW, PQ noch de bestuursorganen die over het verblijf besluiten, toegang hebben gehad. De rechters kunnen de gerubriceerde informatie wel raadplegen en nagaan of het besluit wordt gerechtvaardigd door de feiten en de gegevens die aan het betrokken advies ten grondslag liggen, maar de gerubriceerde informatie waarvan de rechter kennis heeft genomen mag niet in de uitspraak worden opgenomen en de betrokkenen kunnen zich niet uitspreken over de informatie.

De verwijzende rechter vraagt allereerst of artikel 20 VWEU eraan in de weg staat dat de autoriteiten van een lidstaat een verblijfstitel intrekken van, of weigeren af te geven aan een derdelander die deel uitmaakt van een gezin van Unieburgers zonder eerst te hebben onderzocht of er tussen deze derdelander en deze Unieburgers een afhankelijkheidsverhouding bestaat die die Unieburgers feitelijk zou dwingen het grondgebied van de Europese Unie in zijn geheel te verlaten om dit gezinslid te vergezellen.

Ten tweede vraagt de verwijzende rechter of artikel 20 VWEU in de weg staat aan een nationale regeling die de nationale autoriteiten verplicht om, louter op basis van een niet met redenen omkleed bindend advies van een orgaan dat belast is met gespecialiseerde taken op het gebied van de nationale veiligheid en zonder alle individuele omstandigheden en de evenredigheid van dit besluit tot intrekking of weigering grondig te onderzoeken, om redenen van nationale veiligheid een verblijfstitel in te trekken of te weigeren ten aanzien van een derdelander die krachtens dit artikel in aanmerking komt voor een afgeleid verblijfsrecht.

Ten derde vraagt de verwijzende rechter of het algemene beginsel van behoorlijk bestuur en artikel 47 van het Handvest, gelezen in samenhang met artikel 20 VWEU, zich verzetten tegen een nationale regeling die bepaalt dat wanneer een besluit tot intrekking of weigering van een verblijfstitel dat is vastgesteld ten aanzien van een derdelander die krachtens dat artikel 20 in aanmerking komt voor een afgeleid verblijfsrecht, berust op informatie waarvan de openbaarmaking de nationale veiligheid van de betrokken lidstaat in gevaar zou brengen, die derdelander of diens vertegenwoordiger pas toegang tot die informatie kunnen krijgen nadat zij daartoe toestemming hebben verkregen, hen zelfs niet de essentie wordt meegedeeld van de gronden waarop die besluiten zijn gebaseerd, en zij de informatie waartoe zij mogelijk toegang hebben gehad in geen geval mogen gebruiken voor de administratieve of de gerechtelijke procedures.

Tenslotte wordt gevraagd of artikel 47 van het Handvest, gelezen in samenhang met artikel 20 VWEU, vereist dat een rechter die de rechtmatigheid moet toetsen van een op gerubriceerde informatie gebaseerd besluit inzake verblijf krachtens dat artikel 20, de bevoegdheid heeft om na te gaan of de rubricering van die informatie rechtmatig is en om de betrokkene toegang tot al die informatie te verlenen in het geval hij deze rubricering onrechtmatig acht, of tot de essentie van dezelfde informatie in het geval hij die rubricering rechtmatig acht.

Hof: Artikel 20 VWEU staat eraan in de weg dat de autoriteiten van een lidstaat een verblijfstitel intrekken van, of weigeren af te geven aan een derdelander die deel uitmaakt van een gezin van Unieburgers – onderdanen van deze lidstaat die nooit gebruik hebben gemaakt van hun recht van vrij verkeer – zonder eerst te hebben onderzocht of er tussen deze derdelander en deze Unieburgers een afhankelijkheidsverhouding bestaat die die Unieburgers feitelijk zou dwingen het grondgebied van de Europese Unie in zijn geheel te verlaten om dit gezinslid te vergezellen, wanneer, ten eerste, aan die derdelander geen verblijfsrecht kan worden toegekend krachtens een andere in die lidstaat toepasselijke bepaling en, ten tweede, deze autoriteiten beschikken over informatie over het bestaan van gezinsbanden tussen dezelfde derdelander en dezelfde Unieburgers.

Artikel 20 VWEU, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten, staat in de weg aan een nationale regeling die de nationale autoriteiten verplicht om, louter op basis van een niet met redenen omkleed bindend advies van een orgaan dat belast is met gespecialiseerde taken op het gebied van de nationale veiligheid en zonder alle individuele omstandigheden en de evenredigheid van dit besluit tot intrekking of weigering grondig te onderzoeken, om redenen van nationale veiligheid een verblijfstitel in te trekken of te weigeren ten aanzien van een derdelander die krachtens dit artikel in aanmerking komt voor een afgeleid verblijfsrecht.

Het algemene beginsel van behoorlijk bestuur en artikel 47 van het Handvest van de grondrechten, gelezen in samenhang met artikel 20 VWEU, verzetten zich tegen een nationale regeling die bepaalt dat wanneer een besluit tot intrekking of weigering van een verblijfstitel dat is vastgesteld ten aanzien van een derdelander die krachtens dat artikel 20 in aanmerking komt voor een afgeleid verblijfsrecht, berust op informatie waarvan de openbaarmaking de nationale veiligheid van de betrokken lidstaat in gevaar zou brengen, die derdelander of diens vertegenwoordiger pas toegang tot die informatie kunnen krijgen nadat zij daartoe toestemming hebben verkregen, hun zelfs niet de essentie wordt meegedeeld van de gronden waarop die besluiten zijn gebaseerd, en zij de informatie waartoe zij mogelijk toegang hebben gehad in geen geval mogen gebruiken voor de administratieve of de gerechtelijke procedures.

Artikel 47 Handvest, gelezen in samenhang met artikel 20 VWEU, vereist niet dat een rechter die de rechtmatigheid moet toetsen van een op gerubriceerde informatie gebaseerd besluit inzake verblijf krachtens dat artikel 20, de bevoegdheid heeft om na te gaan of de rubricering van die informatie rechtmatig is en om de betrokkene toegang tot al die informatie te verlenen in het geval hij deze rubricering onrechtmatig acht, of tot de essentie van dezelfde informatie in het geval hij die rubricering

rechtmatig acht. Deze rechter moet daarentegen, om de eerbiediging van de rechten van verdediging van deze persoon te waarborgen, in voorkomend geval de consequenties trekken uit een eventueel besluit van de bevoegde autoriteiten om alle of een deel van de redenen van dat besluit en de daarbij horende bewijzen niet mee te delen.

- E** Citizenship of the European Union: the withdrawal, on the basis of classified information, of the residence permit of a third-country national bringing up a child who is a Union citizen must be subject to an effective remedy ([persbericht Curia](#))

HvJ – ARREST – Gevoegde zaken C-684/22, C-685/22 en C-686/22 (Stadt Duisburg) – 25 april 2024 – ECLI:EU:C:2024:345 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 20 VWEU – Unieburgerschap – Verkrijging nationaliteit van een derde land – Verlies van rechtswege van de nationaliteit van de lidstaat en van het burgerschap van de Unie – Individueel onderzoek naar de gevolgen van het verlies van de nationaliteit van de lidstaat in het licht van het Unierecht

De verzoekers in de gevoegde zaken hadden oorspronkelijk de Turkse nationaliteit, maar hebben de Duitse nationaliteit verkregen, waarna de Turkse nationaliteit hen is ontnomen. Allen hebben vervolgens opnieuw de Turkse nationaliteit verkregen, waarna de Duitse autoriteiten hebben vastgesteld dat verzoekers niet langer de Duitse nationaliteit hadden omdat het verkrijgen van de Turkse nationaliteit automatisch het verlies van de Duitse nationaliteit tot gevolg had. Verzoekers hebben beroep ingesteld tegen de besluiten tot vaststelling van verlies van de Duitse nationaliteit.

De verwijzende rechter vraagt of artikel 20 VWEU in de weg staat aan een regeling die bepaalt dat, in het geval van vrijwillige verkrijging van een (ongeprievilegieerde) nationaliteit van een derde land, de nationaliteit van de lidstaat en daarmee het burgerschap van de Unie van rechtswege verloren gaan, indien een individueel onderzoek naar de gevolgen van het verlies alleen plaatsvindt wanneer de betrokken vreemdeling vooraf een aanvraag voor toestemming tot behoud van de Duitse nationaliteit heeft ingediend en deze aanvraag vóór de verkrijging van de buitenlandse nationaliteit is ingewilligd?

Hof: Artikel 20 VWEU verzet zich niet tegen een regeling van een lidstaat die bepaalt dat in het geval van vrijwillige verkrijging van de nationaliteit van een derde land, de nationaliteit van die lidstaat van rechtswege verloren gaat waardoor personen die niet de nationaliteit van een andere lidstaat bezitten het Unieburgerschap verliezen, tenzij deze personen ten gevolge van een individueel onderzoek naar hun situatie, waarbij de openbare en particuliere belangen tegen elkaar worden afgewogen, van de bevoegde nationale autoriteiten toestemming verkrijgen tot behoud van hun nationaliteit voordat zij de nationaliteit van een derde land verwerven. Voor de verenigbaarheid met het Unierecht is vereist dat, ten eerste, die personen binnen een redelijke termijn daadwerkelijk toegang hebben gehad tot de in die regeling vastgestelde procedure tot behoud van de nationaliteit en naar behoren in kennis zijn gesteld van die procedure en, ten tweede, de bevoegde autoriteiten in die procedure een onderzoek voeren naar de evenredigheid van de gevolgen van het verlies van die nationaliteit in het licht van het Unierecht. Indien dit niet het geval is, moeten deze autoriteiten en de eventueel aangezochte rechterlijke instanties een dergelijk onderzoek incidenteel kunnen verrichten naar aanleiding van een door de betrokkenen ingediende aanvraag voor een reisdocument of enig ander document waaruit hun nationaliteit blijkt dan wel, in voorkomend geval, naar aanleiding van een procedure tot vaststelling van het verlies van de nationaliteit, waarbij deze autoriteiten en rechterlijke instanties, in voorkomend geval, ervoor moeten kunnen zorgen dat die nationaliteit met terugwerkende kan worden herkregeen.

- E** EU law does not, in principle, preclude the automatic loss of German nationality in the event of recovery of Turkish nationality ([persbericht Curia](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – ABRvS – 25 april 2024 – [persbericht](#) – [ECLI:NL:RVS:2024:1742](#)

Richtlijn Tijdelijke Bescherming – Derdelanders uit Oekraïne

Op 17 januari 2024 oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak dat uit de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming volgt dat de tijdelijke bescherming van derdelanders eindigt op 4 maart 2024 (zie ook dit ECER-bericht). Dit in tegenstelling tot de tijdelijke bescherming van Oekraïners, staatlozen en mensen met andere nationaliteiten die in Oekraïne asiel of een permanente verblijfsvergunning hadden. Dit heeft te maken met het besluit van de staatssecretaris om sinds juli 2022 geen tijdelijke bescherming meer te verlenen aan derdelanders die een tijdelijke verblijfsvergunning hadden in Oekraïne. Volgens de Afdeling bestuursrechtspraak vallen zij als gevolg daarvan niet onder het besluit van de Raad van de EU (Uitvoeringsbesluit 2023/2409) van oktober 2023 dat de tijdelijke bescherming verlengt tot en met 4 maart 2025.

De staatssecretaris heeft uitvoering gegeven aan de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van 17 januari 2024 en zogenoemde terugkeerbesluiten genomen. Daarin staat dat het recht op opvang voor derdelanders per 4 maart 2024 is geëindigd en dat zij tot en met 2 april 2024 de tijd hebben de opvang te verlaten.

Tegen de terugkeerbesluiten zijn veel derdelanders in beroep gegaan bij rechtbanken. Daarin hebben zij de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van 17 januari 2024 ter discussie gesteld. Verschillende rechtbanken hebben zich daarom opnieuw gebogen over de vraag per wanneer de tijdelijke bescherming voor deze derdelanders eindigt. Dat heeft geleid tot uiteenlopende en verschillend gemotiveerde uitspraken van de rechtbanken.

De Afdeling bestuursrechtspraak wil van het HvJ weten of derdelanders met een tijdelijk verblijf in Oekraïne aan wie vrijwillig tijdelijke bescherming is geboden (de ‘facultatieve groep’), net zolang bescherming genieten als Oekraïners, staatlozen en derdelanders met een permanent verblijf aan wie verplicht tijdelijke bescherming is geboden, of dat de bescherming eerder kan worden beëindigd. De Afdeling bestuursrechtspraak vraagt het Hof om deze vragen versneld te behandelen. Zij benadrukt dat de maximale duur van de tijdelijke bescherming op basis van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming wordt bereikt op 4 maart 2025 en dat een antwoord na die datum niet langer relevant is voor de derdelanders. Ook wijst zij op de grote onzekerheid voor de derdelanders. Dat komt onder andere doordat de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid alleen bescherming biedt aan derdelanders die door een rechterlijke uitspraak voorlopig recht hebben op tijdelijke bescherming op basis van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming. Ook gaan gemeenten verschillend om met deze derdelanders.

- Afdeling bestuursrechtspraak stelt vragen aan Europees Hof over 'derdelanders' uit Oekraïne ([persbericht ABRvS](#))
- Raad van State stelt EU-Hof prejudiciële vragen over tijdelijke bescherming derdelanders uit Oekraïne ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-151/24 \(Luevi\)](#), verwijzing uit **Italië** over **richtlijn 2011/98/EU** en de voorwaarde die gesteld wordt aan de soort **verblijfsvergunning** die een aanvrager van het **pensioen** moet hebben - [ECER](#)
- [C-184/24 \(Sidi Bouzid\)](#), verwijzing uit **Italië** over **richtlijn 2013/33/EU** en de **intrekking van opvangvoorzieningen** na een weigering van het verplaatsen naar een ander opvangcentrum in dezelfde stad - [ECER](#)
- [C-150/24 \(Aroja\)](#), verwijzing uit **Finland** over **Terugkeerrichtlijn; inbewaringstelling; maximale bewaringsduur** - [ECER](#)

- C-185/24 en C-189/24 (Tudmur e.a.), verwijzing uit **Duitsland** over de weigering van Italië tot opname van asielzoekers, in het kader van ‘**systeemfouten**’ onder de **Dublinverordening - ECER**

NOOT – bij HvJ 29 februari 2024, C-392/22 (X)

Two different categories of fundamental rights under the Dublin III Regulation? Judgment of the CJEU in the case of Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Johan Callewaert)

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Refoulement As A Crime (Verfassungsblog)

Last month, the Italian Court of Cassation upheld the (suspended) sentence of one year's imprisonment of the shipmaster of the Italian ship Asso28. He was convicted of two offences of abandonment for returning and handing around 100 migrants over to the personnel of a Libyan patrol boat, including some unaccompanied minors and pregnant women, whom he had previously rescued in international waters within the Libyan SAR zone (...)

REGELGEVING

- Legale migratie: groen licht voor gecombineerde werk- en verblijfsvergunningen voor onderdanen van derde landen (Raad)
- Europees Parlement gaat definitief akkoord met het nieuwe Asiel- en Migratiepact (ECER)

OVERIG

- EUAA and FRA: Protecting the rights of unaccompanied children in transnational asylum procedures (EUAA)
- The new EU asylum laws, part 8: the ‘crisis’ Regulation – and conclusions (EU law analysis)
- The new EU asylum laws, part 7: the new Regulation on asylum procedures (EU law analysis)
- The new EU asylum laws, part 6: the new Dublin rules on responsibility for asylum-seekers (EU law analysis)
- The new Screening Regulation – part 5 of the analysis of new EU asylum laws (EU law analysis)
- Speciaal verslag 06/2024: De Faciliteit voor vluchtelingen in Turkije — Gunstig voor vluchtelingen en gastgemeenschap, maar impact en duurzaamheid nog niet gewaarborgd, PB C, C/2024/2645, 24.4.2024

EHRM factsheets en case-law guides

- Accompanied migrant minors in detention
- Unaccompanied migrant minors in detention
- Migrants in detention
- Dublin” cases
- Collective expulsions of aliens

- [Guide on the case-law of the ECHR on Immigration](#)
- [Guide on Article 3 of Protocol No. 4 ECHR - prohibition of expulsion of nationals](#)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 4 to ECHR - prohibition of collective expulsions of aliens](#)
- [Guide to Article 1 of Protocol No. 7 ECHR - procedural safeguards relating to expulsion of aliens](#)

Beginnelsen EU-recht

HvJ – ARREST – [C-582/21 \(Profi Credit Polska\)](#) – 9 april 2024 – **Grote Kamer – Polen – [ECLI:EU:C:2024:282](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)**

Richtlijn 93/13/EEG – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Geen ambtshalve toetsing – Verstekvonnis – Verzoek om heropening van procedure die bij verstekvonnis is beëindigd – Beginsel van loyale samenwerking – Procedurele autonomie – Gelijkwaardigheidsbeginsel en doeltreffendheidsbeginsel – Beginsel van conforme uitlegging van het nationale recht

Samenvatting onder: [Consumenten](#)

HvJ – ARREST – [C-316/22 \(Gabel Industria Tessile\)](#) – 11 april 2024 – Italië – [ECLI:EU:C:2024:301](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2008/118/EG – Artikel 288 VWEU – Toeslag op accijnzen elektriciteit – Toeslag in strijd met Unierecht – Terugvordering door eindgebruiker bij leverancier – Rechtstreekse werking richtlijnen – Geding tussen particulieren – Doeltreffendheidsbeginsel

Samenvatting onder : [belastingen, accijns](#)

HvJ – ARREST – [C-687/22 \(Agencia Estatal de la Administración Tributaria\)](#) – 11 april 2024 – Spanje – [ECLI:EU:C:2024:287](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn (EU) 2019/1023 – Insolventie – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Kwijtschelding van schuld – Uitsluiting van publiekrechtelijke schuldvorderingen – Verplichting tot richtlijnconforme uitlegging in situatie die plaatsvond vóór verstrijken omzettingstermijn

Samenvatting onder: [Insolventie](#)

Belastingen

HvJ – ARREST – C-133/23 (Omya CZ) – 18 april 2024 – Tsjechië – ECLI:EU:C:2024:335 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2003/96/EG – Belasting van energieproducten en elektriciteit – Begrip ‘mineralogische procedés’ – Elektriciteit die wordt gebruikt voor de aandrijving van machines voor de verwerking van uit steengroeven gewonnen kalksteen

Samenvatting onder: Energiemarkt

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-141/24 (Direction régionale des finances publiques d’Île de France et de Paris), verwijzing uit Frankrijk over in **vrij verkeer van kapitaal, herkomst buitenlandse spaartegoeden en verjaringstermijn** - ECER

EHRM factsheet

- Taxation

Belastingen, accijns

HvJ – ARREST – C-316/22 (Gabel Industria Tessile) – 11 april 2024 – Italië – ECLI:EU:C:2024:301 – conclusie – arrest

Richtlijn 2008/118/EG – Artikel 288 VWEU – Toeslag op accijnzen elektriciteit – Toeslag in strijd met Unierecht – Terugvordering door eindgebruiker bij leverancier – Rechtstreekse werking richtlijnen – Geding tussen particulieren – Doeltreffendheidsbeginsel

Verzoeksters zijn twee vennootschappen die een overeenkomst hadden met verweersters voor de levering van elektriciteit aan hun productielocaties. Zij hebben in 2010 en 2011 de verschuldigde vergoeding betaald met inbegrip van een toeslag die bovenop de accijns op elektriciteit kwam. In 2012 is die toeslag afgeschaft. In 2018 heeft de Italiaanse Hoge Raad na de arresten van het Hof in de zaken *Undis Servizi* en *Messer France*, geoordeeld dat deze toeslag in strijd was met artikel 1, lid 2, van richtlijn 2008/118. In de daarop volgende civielrechtelijke geschillen (tussen afnemers en leveranciers) betreffende terugbetaling van die onverschuldigd betaalde toeslag hebben de lagere Italiaanse rechters twee verschillende benaderingen gehanteerd.

Volgens de eerste benadering moeten de verzoeken worden afgewezen, aangezien de verweerders particuliere ondernemingen zijn en het buiten toepassing laten van de relevante nationale bepalingen erop zou neerkomen dat aan de bepalingen van richtlijn 2008/118 horizontale rechtstreekse werking zou toekomen. De verwijzende rechter benadrukt dat het buiten toepassing laten van de nationale bepalingen tot gevolg zou hebben dat voor een particulier een nieuwe verplichting zou ontstaan: de terugbetaling aan de eindgebruiker van de als onrechtmatige belasting geïnde bedragen. Volgens de tweede benadering moeten de verzoeken daarentegen worden toegewezen, aangezien het doeltreffendheidsbeginsel de nationale rechters kan verplichten om de bepalingen van een niet-omgezette richtlijn toe te passen, zelfs in een geding tussen particulieren.

Verzetten het stelsel van Unierechtelijke bronnen in het algemeen en artikel 288, derde alinea, VWEU in het bijzonder zich ertegen dat de nationale rechter in een geding tussen particulieren geen toepassing geeft aan een bepaling van nationaal recht die in strijd is met een duidelijke, nauwkeurige en onvoorwaardelijke bepaling van een richtlijn die niet of onjuist is omgezet, waardoor aan een particulier een aanvullende verplichting wordt opgelegd, indien dat volgens de nationale wettelijke regeling [...] een voorwaarde is opdat een particulier zich tegenover de staat kan beroepen op de rechten die deze richtlijn hem toekent? Het Hof oordeelt dat dit in beginsel het geval is, enkele uitzonderingen daargelaten.

Het Hof realiseert zich dat de onderhavige afnemers van de elektriciteit hiermee niet zijn geholpen: in onderhavige situatie drukt de last van de ten onrechte toegepaste heffing niet op de belastingplichtige leverancier, maar op de eindverbruiker op wie deze last is afgewenteld door de leverancier. Wanneer er een dergelijke afwenteling heeft plaatsgevonden moet de eindverbruiker de mogelijkheid hebben om de terugbetaling ervan te verkrijgen hetzij rechtstreeks van de lidstaat hetzij van de belastingplichtige verkoper, aldus het Hof. Indien het met name onmogelijk of uiterst moeilijk zou blijken om van de betrokken leveranciers in een civielrechtelijke procedure terugbetaling te verkrijgen (hetgeen in deze zaak is gebleken: voor de eindverbruiker is het juridisch onmogelijk om zich tegenover de elektriciteitsleveranciers te beroepen op de onverenigbaarheid van de toeslag op de accijns met de bepalingen van richtlijn 2008/118), vereist het doeltreffendheidsbeginsel dat de eindverbruiker zijn vordering tot terugbetaling rechtstreeks tot de betrokken lidstaat kan richten

Hof: Artikel 288, derde alinea, VWEU verzet zich ertegen dat een nationale rechter in een geding tussen particulieren geen toepassing geeft aan een nationale bepaling die een indirecte belasting invoert die in strijd is met een duidelijke, nauwkeurige en onvoorwaardelijke bepaling van een niet of onjuist omgezette richtlijn, behalve indien het interne recht anders bepaalt of indien de entiteit waartegen de strijdigheid van die belasting wordt aangevoerd onder gezag of toezicht staat van de staat of over bijzondere bevoegdheden beschikt die verder gaan dan die welke voortvloeien uit de regels die in de betrekkingen tussen particulieren gelden.

Het doeltreffendheidsbeginsel verzet zich tegen een nationale wettelijke regeling waarbij de eindverbruiker niet rechtstreeks van de lidstaat terugbetaling kan vorderen van de aanvullende economische last die hij heeft moeten dragen als gevolg van de afwenteling door een leverancier – overeenkomstig een mogelijkheid in de nationale wetgeving – van een belasting die de leverancier zelf onterecht heeft betaald, en waarbij deze verbruiker het onverschuldigd betaalde enkel langs civielrechtelijke weg kan terugvorderen van de leverancier, wanneer het onverschuldigd karakter van deze betaling het gevolg is van de strijdigheid van die belasting met een duidelijke, nauwkeurige en onvoorwaardelijke bepaling van een niet of onjuist omgezette richtlijn, en deze onrechtmatigheidsgrond niet in die civielrechtelijke procedure kan worden aangevoerd aangezien een richtlijn niet als zodanig in een geschil tussen particulieren kan worden ingeroepen.

HvJ – ARREST – C-509/22 (Girelli Alcool) – 18 april 2024 – Italië – ECLI:EU:C:2024:341 – conclusie – arrest

Richtlijn 2008/118/EG – Accijns – Vernietiging of onherstelbaar verlies van een onder een accijnsschorsingsregeling geplaatst product – Begrip ‘niet te voorzienbare omstandigheden’ – Begrip “overmacht” – Niet-ernstige fout werknemer van erkende entepothouder

De Douanediens heeft geweigerd om Girelli Alcool, een Italiaanse vennootschap met een erkend entepot voor ethylalcohol en een denaturatie- en verpakkingsbedrijf, vrijstelling van accijns te verlenen voor een hoeveelheid zuivere ethylalcohol die onherstelbaar verloren is gegaan door een vergissing van een van de werknemers van Girelli.

De verwijzende rechter wil o.a. weten of het begrip "onvoorzienbare omstandigheden" op dezelfde wijze moet worden uitgelegd als het begrip "overmacht" en of het een situatie dekt waarin het onherstelbare verlies van accijnsgoederen het gevolg is van nalatigheid of een niet-ernstige fout van een werknemer

van een erkende entrepothouder. De verwijzende rechter vraagt zich ook af of deze bepaling verenigbaar is met de nationale regeling, die voor het verkrijgen van vrijstelling van accijns een niet-ernstige fout gelijkstelt met toeval en overmacht. Ten slotte vraagt de verwijzende rechter naar de omvang van de machtiging die de bevoegde autoriteiten van de lidstaten krachtens deze bepaling kunnen verlenen.

Hof: Artikel 7, lid 4, van richtlijn 2008/118/EG moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „niet te voorziene omstandigheden” in de zin van deze bepaling – net als het begrip „overmacht” – aldus moet worden opgevat dat het ziet op abnormale en onvoorzienbare omstandigheden die zich hebben voorgedaan buiten toedoen van degene die zich erop beroept en waarvan de gevolgen ondanks alle voorzorgsmaatregelen niet hadden kunnen worden vermeden.

Artikel 7, lid 4, van richtlijn 2008/118 moet aldus worden uitgelegd dat de erkenning van het bestaan van „niet te voorziene omstandigheden” in de zin van die bepaling vereist, ten eerste, dat de algehele vernietiging of het onherstelbare verlies van accijnsgoederen te wijten is aan abnormale en onvoorzienbare omstandigheden die zich hebben voorgedaan buiten toedoen van de betrokken marktdeelnemer, hetgeen uitgesloten is wanneer deze omstandigheden onder de verantwoordelijkheid van die marktdeelnemer vallen, en ten tweede, dat deze marktdeelnemer de zorgvuldigheid heeft betracht die normaal in het kader van zijn activiteit vereist is om zich tegen de gevolgen van een dergelijke gebeurtenis te beschermen.

Artikel 7, lid 4, van richtlijn 2008/118 staat in de weg aan een nationaalrechtelijke bepaling van een lidstaat volgens welke feiten die neerkomen op een niet-ernstige fout en die kunnen worden toegerekend aan de betrokken tot voldoening van accijns gehouden persoon, in alle gevallen worden gelijkgesteld met niet te voorziene omstandigheden en overmacht. Wanneer de handelingen die neerkomen op een niet-ernstige fout die heeft geleid tot de algehele vernietiging of het onherstelbare verlies van een accijnsgoed zijn verricht in het kader van een procedure tot denaturering waarvoor vooraf toestemming is verleend door de bevoegde nationale autoriteiten, moet deze vernietiging of dit verlies worden geacht te hebben plaatsgevonden ingevolge instructies van de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaat, zodat die vernietiging of dat verlies niet moet worden beschouwd als een uitslag tot verbruik in de zin van artikel 7 van richtlijn 2008/118.

Artikel 7, lid 4, van richtlijn 2008/118 moet aldus worden uitgelegd dat de uitdrukking „ingevolge instructies van de bevoegde autoriteiten” in de eerste alinea van deze bepaling niet aldus mag worden begrepen dat zij de lidstaten de mogelijkheid biedt om op algemene wijze te bepalen dat de algehele vernietiging of het onherstelbare verlies van onder een accijnsschorsingsregeling geplaatste accijnsgoederen geen uitslag tot verbruik vormt wanneer dit het gevolg is van een niet-ernstige fout.

HvJ – ARREST – C-657/22 (Bitulpetroleum) – 25 april 2024 – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:353 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2003/96/EG – Richtlijn 2006/112/EG – Heffing van belasting over energieproducten en elektriciteit – Minimumbelastingniveaus – Btw – Opnieuw inslaan van energieproducten in het belastingentrepot – Voorwaarden waarin het nationale recht voorziet – Heffing van aanvullende accijns en btw als sanctie wegens niet-naleving van deze voorwaarden – Evenredigheidsbeginsel

Samenvatting onder: Energiemarkt

Belastingen, btw

HvJ – ARREST – C-122/23 (Legafact) – 11 april 2024 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2024:293 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Btw – Bijzondere regeling voor kleine ondernemingen – Jaaromzet – Verschil in behandeling tussen belastingplichtigen – Nationale regeling op grond waarvan een persoon btw-plichtig wordt bij een te late indiening van een verzoek tot registratie – Punitief karakter

Verweerster is een bedrijf dat reeds facturen uitgereikt heeft voordat zij geregistreerd was op basis van de nationale belastingwet. Volgens de belastingautoriteiten (verzoeker) had verweerster het verzoek tot registratie moeten indienen binnen 7 dagen na het overschrijden van de omzeldrempel van 50.000 BGN. Verweerster heeft dit niet gedaan. Zij is daarom belasting AFLEVERING 5 - 2023 21 verschuldigd via een naheffingsaanslag over de belastbare leveringen vanaf de dag waarop die drempel is overschreden tot de dag waarop de verweerster is geregistreerd. De nationale rechter heeft geoordeeld dat deze naheffingsaanslag in strijd is met het toepasselijke materiële recht, in het bijzonder met het Unierecht op het gebied van de indirecte belastingheffing van de btw, zoals uitgelegd in de rechtspraak van het Hof. De vraag is o.a. of een nationale regeling die belastingplichtigen, in geval van belastingvrijstelling op grond van titel XII, hoofdstuk 1, van richtlijn 2006/112/EG, ongelijk behandelt naargelang de snelheid waarmee zij de omzeldrempel voor de verplichte btwregistratie bereiken, in strijd is met de beginselen van het gemeenschappelijke btw-stelsel van de Europese Unie.

Hof: Richtlijn 2006/112/EG verzet zich niet tegen een door een lidstaat op grond van artikel 287 van deze richtlijn, (...) vastgestelde nationale regeling die het voordeel van de vrijstelling van de btw waarin deze richtlijn, voor kleine ondernemingen voorziet, afhankelijk stelt van de voorwaarde dat de belastingplichtige van wie de jaaromzet of de omzet over een periode van twee opeenvolgende maanden het bedrag overschrijdt dat in deze bepaling voor die lidstaat is vermeld binnen een gestelde termijn een verzoek tot btw-registratie indient.

Richtlijn 2006/112, verzet zich niet tegen een nationale regeling die bepaalt dat wanneer een belastingplichtige niet voldoet aan de verplichting om in de in punt 1 van het onderhavige dictum bedoelde gevallen een verzoek tot registratie voor doeleinden inzake de belasting over de toegevoegde waarde (btw) in te dienen binnen de gestelde termijn, dit tot gevolg heeft dat er een belastingschuld ontstaat, mits die regeling – indien en voor zover zij zich niet beperkt tot de inning van de btw over de handelingen die zijn verricht in het tijdvak waarin die belasting in rekening zou zijn gebracht indien de belastingplichtige zijn verplichting om zich voor btw-doeleinden te registreren was nagekomen – voldoet aan het beginsel van doeltreffendheid bij het tegengaan van schendingen van geharmoniseerde voorschriften op het gebied van btw en aan de evenredigheidsvereisten die voortvloeien uit de rechtspraak van het Hof.

HvJ – ARREST – C-68/23 (M-GbR/Finanzamt) – 18 april 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:342 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Btw – Tegoedkaarten of voucher codes voor aankoop van digitale inhoud – Digitale inhoud alleen in de desbetreffende lidstaat toegankelijk – Enkelvoudig of meervoudig gebruik

M-GbR heeft via haar webwinkel tegoedkaarten of voucher codes verkocht waarmee „gebruikersaccounts”, bestemd om digitale inhoud in de webwinkel X aan te kopen, konden worden opgewaardeerd.

De digitale inhoud werd beheerd door de in het Verenigd Koninkrijk gevestigde vennootschap Y. Y was verantwoordelijk voor de uitgifte van de X-cards en verkocht deze, met verschillende „landencodes”, via verschillende tussenpersonen. X-cards met de „landencode” DE waren uitsluitend bestemd voor klanten die zowel hun woonplaats of gewone verblijfplaats in Duitsland hadden als een Duitse X-gebruikersaccount bezaten. In haar belastingaangiften heeft M-GbR zich op het standpunt gesteld dat de X-cards vouchers voor meervoudig gebruik waren in de zin van § 3, lid 15, UStG, aangezien bij de verkoop van deze kaarten de woonplaats of de gebruikelijke verblijfplaats van de eindafnemer niet met zekerheid bekend was. De Duitse belastingdienst heeft zich op het standpunt gesteld dat de X-cards vouchers voor enkelvoudig gebruik vormden, aangezien zij enkel konden worden gebruikt door in Duitsland wonende klanten die over een Duitse X-gebruikersaccount beschikten, zodat de plaats van de dienst in de zin van § 3a, lid 5, UStG zich in Duitsland bevond. De belastingdienst heeft een voorlopige vooruitbetaling op de door M-GbR te betalen btw vastgesteld. De verwijzende rechter vraagt zich af hoe de artikelen 30 bis en 30 ter van de btw-richtlijn moeten worden uitgelegd in de context van een keten van belastingplichtigen die in verschillende lidstaten gevestigd zijn.

Hof: Artikel 30 bis en artikel 30 ter, lid 1, van richtlijn 2006/112/EG moeten aldus worden uitgelegd dat de kwalificatie van een voucher als „voucher voor enkelvoudig gebruik” in de zin van artikel 30 bis, punt 2, van richtlijn 2006/112, zoals gewijzigd, uitsluitend afhangt van de in die bepaling gestelde voorwaarden, waaronder de voorwaarde dat de plaats van de voor eindverbruikers bestemde dienst waarop deze voucher betrekking heeft, bekend is bij uitgifte van die voucher, ongeacht of die voucher wordt overgedragen tussen belastingplichtigen die in eigen naam handelen en die gevestigd zijn op het grondgebied van andere lidstaten dan die waar deze eindverbruikers zich bevinden.

Artikel 30 ter, lid 2, van richtlijn 2006/112, zoals gewijzigd bij richtlijn 2017/2455, moet aldus worden uitgelegd dat de wederverkoop door een belastingplichtige van „vouchers voor meervoudig gebruik” in de zin van artikel 30 bis, punt 3, van richtlijn 2006/112, zoals gewijzigd, aan de belasting over de toegevoegde waarde kan worden onderworpen, op voorwaarde dat deze wederverkoop wordt gekwalificeerd als een dienstverrichting ten behoeve van de belastingplichtige die, als tegenprestatie voor deze vouchers, de goederen feitelijk aan de eindverbruiker overhandigt of de diensten feitelijk voor de eindverbruiker verricht.

HvJ – ARREST – C-89/23 (Companhia União de Crédito Popular) – 23 april 2024 – Portugal – ECLI:EU:C:2024:333 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Btw – Verlening van kredieten – Veiling van in onderpand gegeven goederen – Eén enkele prestatie – Onderscheiden en zelfstandige prestaties – Hoofdprestatie of bijkomende prestatie – Economische activiteit – Dienstverrichtingen

De btw-richtlijn bevat (in artikel 135 lid 1 onder b) een vrijstelling voor de verlening van kredieten en de bemiddeling inzake kredieten alsmede het beheer daarvan. CUCP is een vennootschap naar Portugees recht die actief is als verstrekker van leningen op onderpand en in het kader daarvan leningen verstrekt die gedekt zijn door roerende goederen. Deze activiteit is vrijgesteld van btw op grond van artikel 9, punt 27, onder a), van het Portugese btw-wetboek, dat de verlening van kredieten en de bemiddeling inzake kredieten betreft.

Indien de kredietnemers de in onderpand gegeven goederen niet inlossen of meer dan drie maanden vertraging oplopen bij de terugbetaling van het geleende bedrag of bij de betaling van de daarop betrekking hebbende rente, gaat CUCP over tot veiling van deze goederen. In dat geval ontvangt zij op grond van artikel 25 van wetsbesluit nr. 365/99 een verkoopcommissie die ten laste komt van de leningnemer. Het bedrag van deze commissie is overeenkomstig deze bepaling gelijk aan 11 % van de op de veiling behaalde prijs voor de goederen.

De belasting- en douanediens heeft vastgesteld dat CUCP de verkoopcommissies niet aan btw had onderworpen. Deze dienst was van mening dat deze commissies geen vergoeding vormden voor een bijkomende prestatie ten opzichte van de lening op onderpand, maar voor een handeling die losstaat

van de toekenning van deze lening, en dat zij dus niet in aanmerking konden komen voor de vrijstelling van artikel 9, punt 27, onder a), van het Portugese btw-wetboek.

Voor de verwijzende rechter voert CUCP aan dat de organisatie van de veiling niet los kan worden gezien van de pandlening, waarvan de toekenning is vrijgesteld van btw. Voorts betoogt zij dat de verkoopcommissie, waarvan de hoogte door de wetgever is vastgesteld, niet de tegenprestatie voor een dienstverrichting is, maar het karakter van een vergoeding heeft.

Hof: Artikel 135, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat de prestaties die verband houden met de organisatie van veilingen van in onderpand gegeven goederen niet bijkomend zijn ten opzichte van de hoofdprestaties, die verband houden met de verlening van kredieten op onderpand als bedoeld in deze bepaling, zodat zij voor doeleinden die de belasting over de toegevoegde waarde betreffen niet het fiscale lot van deze hoofdprestaties delen.

HvJ – ARREST – C-657/22 (Bitulpetroleum) – 25 april 2024 – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:353 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2003/96/EG – Richtlijn 2006/112/EG – Heffing van belasting over energieproducten en elektriciteit – Minimumbelastingniveaus – Btw – Opnieuw inslaan van energieproducten in het belastingentrepot – Voorwaarden waarin het nationale recht voorziet – Heffing van aanvullende accijns en btw als sanctie wegens niet-naleving van deze voorwaarden – Evenredigheidsbeginsel

Samenvatting onder: Energiemarkt

HvJ – ARREST – C-207/23 (Finanzamt X) – 25 april 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:352 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Drogen van hout en verwarming van aspergevelden met warmte uit een warmte-krachtkoppeliningsinstallatie die is aangesloten op een biogasinstallatie – Belastbare handelingen – Onttrekking van een goed aan bedrijf en overdracht ervan om niet aan andere belastingplichtige – Kostprijs – Beperking tot de in een eerder stadium met btw belaste kosten

Y exploiteert een installatie voor de winning van biogas uit biomassa. Het gewonnen biogas is in de loop van 2008 gebruikt voor de decentrale opwekking van elektriciteit en warmte. De aldus geproduceerde elektriciteit werd grotendeels verdeeld via het algemene elektriciteitsnet tegen betaling van een vergoeding door de beheerder van het elektriciteitsnet. De daarbij eveneens opgewekte warmte werd deels gebruikt voor het productieproces van Y. Bij overeenkomst van 29 november 2007 heeft Y het grootste deel van de opgewekte warmte „gratis” afgestaan aan ondernemer A voor het drogen van hout in containers en bij overeenkomst van 29 juli 2008 aan onderneming B die daarmee haar aspergevelden verwarmde. Aangezien Y de aan A en B afgestane warmte niet in rekening had gebracht is de belastingdienst er bij een controle ter plaatse van uitgegaan dat A en B de warmte om niet hebben afgenomen. Bij gebreke van een aankoopprijs voor die warmte heeft deze dienst de maatstaf van heffing voor deze afname overeenkomstig berekend volgens de kostprijs. De belastingdienst heeft de uitkomst van die controle onderschreven in zijn btw-aanslag. Y heeft daartegen bezwaar gemaakt.

Is er sprake van ‚het door een belastingplichtige aan zijn bedrijf onttrekken van een goed [...] dat hij om niet verstrekt’ in de zin van artikel 16 van de btw-richtlijn, wanneer een belastingplichtige warmte uit zijn onderneming om niet afstaat aan een andere belastingplichtige ten behoeve van diens economische activiteit? Is het hierbij van belang of de belastingplichtige afnemer de warmte gebruikt voor doeleinden die recht geven op aftrek van voorbelasting? Vermindert een onttrekking in de zin van artikel 16 van de btw-richtlijn de kostprijs in de zin van artikel 74 van die richtlijn dusdanig dat bij de berekening daarvan

alleen met btw belaste kosten in aanmerking mogen worden genomen? Omvat de kostprijs alleen de directe fabricage- of productiekosten of ook de kosten die slechts als indirect toerekenbare kosten kunnen worden beschouwd, zoals financieringskosten?

Hof: Artikel 16, eerste alinea, van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een belastingplichtige de door hem opgewekte warmte om niet afstaat aan andere belastingplichtigen die deze voor hun economische activiteiten aanwenden, dit een onttrekking door deze belastingplichtige aan zijn bedrijf van een goed dat hij om niet verstrekt in de zin van deze bepaling vormt die kan worden gelijkgesteld met een levering van goederen onder bezwarende titel, en dat het daarbij geen verschil uitmaakt of die andere belastingplichtigen die warmte al dan niet gebruiken voor handelingen die hen recht geven op aftrek van de belasting over de toegevoegde waarde.

Artikel 74 van richtlijn 2006/112 moet aldus worden uitgelegd dat de kostprijs, in de zin van deze bepaling, niet alleen de directe fabricage- of productiekosten omvat maar ook de indirect daaraan toerekenbare kosten, zoals de financieringskosten, ongeacht of deze kosten in een eerder stadium met belasting over de toegevoegde waarde zijn belast.

HvJ – CONCLUSIE – C-709/22 (Syndyk Masy Upadłości A) – 11 april 2024 – A-G Kokott – Polen – ECLI:EU:C:2024:310 – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Artikelen 17, lid 1 en 51, lid 1 Handvest EU – Bestrijding btw-fraude – Gesplitste betaling – Btw-rekening insolvente belastingplichtige – Overboeking van tegoeden op btw-rekening op verzoek van de curator – Eigendomsrecht – Toepassingsgebied van het Handvest – Eigendomsrecht

In 2019 heeft Polen een speciale procedure ingevoerd voor de „gesplitste betaling” om btw-fraude beter te kunnen bestrijden. Deze procedure voorziet in de betaling van de civielrechtelijk verschuldigde prijs op twee verschillende bankrekeningen. Terwijl de nettoprijs op een gewone bankrekening van de belastingplichtige leverancier of dienstverrichter wordt betaald, wordt de btw gestort op een aparte btw-rekening van de belastingplichtige, die alleen kan worden gebruikt voor de betaling van belastingsschulden.

Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de gevolgen van deze bijzondere maatregel in het geval van insolventie van de belastingplichtige: mogen de belastingautoriteiten de curator de toegang weigeren tot het geld dat op de btw-rekening van de insolvente belastingplichtige staat?

Het antwoord zou ontkennend moeten luiden indien de bijzondere maatregel al in beginsel niet in overeenstemming is met het Unierecht, in het bijzonder met de bepalingen van richtlijn 2006/112/EG. De weigering van toegang tot de rekening zou echter ook onverenigbaar zijn met het Unierecht indien het eigendomsrecht van de belastingplichtige, zoals neergelegd in artikel 17, lid 1, Handvest hierdoor op onevenredige wijze zou worden aangetast. Dit veronderstelt echter dat de bijzondere maatregel het recht van de Unie ten uitvoer brengt in de zin van artikel 51, lid 1, van het Handvest.

Stelt het Unierecht eisen met betrekking tot de rangindeling van btw-vorderingen bij insolventie van de belastingplichtige? Een prioritaire toegang van de staat zou kunnen voortvloeien uit het feit dat de door de belastingplichtige van de consument geïnde btw eerst aan de staat moet worden afgedragen en niet ten goede mag komen aan de andere schuldeisers van de belastingplichtige.

*A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 17, lid 1, van het Handvest, het evenredigheidsbeginsel, het neutraliteitsbeginsel, het beginsel van de rechtsstaat, het rechtszekerheidsbeginsel, het beginsel van loyale samenwerking en het beginsel van behoorlijk bestuur, alsmede de bepalingen van richtlijn 2006/112/EG, en de bepalingen van uitvoeringsbesluit (EU) 2019/310 verzetten zich **niet** tegen een nationale bepaling en een nationale praktijk op grond waarvan aan de faillissementscurator toestemming wordt geweigerd om geld dat op de btw-rekening van de belastingplichtige staat, over te boeken naar de door de curator opgegeven bankrekening voor zover de belastingplichtige nog achterstallige belastingen heeft.*

HvJ – CONCLUSIE – C-741/22 (Casino de Spa) – 25 april 2024 – A-G Kokott – België – ECLI:EU:C:2024:359 – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Vrijstelling van geldspelen – Rechtstreekse werking van de belastingvrijstellingsbepaling – Onderscheid tussen onlinekansspelen en analoge kansspelen – Niet-ontvankelijkheid van prejudiciële vragen – Tijdelijke voortgezette toepassing van het nationale recht zonder voorafgaande prejudiciële verwijzing – Btw-vrijstelling als steunmaatregel

Samenvatting onder: [Kansspelen](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-60/23 (Digital Charging Solutions) – 25 april 2024 – A-G Capeta – Zweden – ECLI:EU:C:2024:368 – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Oplaadpunten voor elektrische voertuigen – Kwalificatie als ‚goederenlevering’ of als ‚dienst’ – Taxruling

DCS is een in Duitsland gevestigde onderneming, die geen vaste inrichting in Zweden heeft. Zij biedt gebruikers van elektrische voertuigen in Zweden toegang tot een netwerk van oplaadpunten. Via dat netwerk ontvangen gebruikers realtime-informatie over de prijzen, de locatie en de beschikbaarheid van oplaadpunten, en kunnen zij met behulp van bepaalde functies oplaadpunten lokaliseren en hun route plannen. De oplaadpunten worden niet door DCS beheerd, maar door exploitanten van oplaadpunten waarmee DCS contracten heeft gesloten. Voor de toegang en de dienstverlening wordt een vast bedrag gevraagd, dat in rekening wordt gebracht ongeacht of de gebruiker tijdens de betrokken periode daadwerkelijk elektriciteit heeft afgenomen. DCS heeft verzocht om een taxruling. Volgens de afgegeven taxruling vormt de levering door DCS een samengestelde handeling die hoofdzakelijk werd gekenmerkt door de levering van elektriciteit aan gebruikers, en moest de plaats van levering worden geacht in Zweden te zijn gelegen. DCS heeft de nationale rechterlijke instantie verzocht om de taxruling te wijzigen. Daartoe voerde zij aan dat er sprake was van twee afzonderlijke leveringen, namelijk een levering van elektriciteit en een levering van diensten (faciliteren van toegang tot het netwerk van oplaadpunten), zodat alleen het deel bestaande in de levering van elektriciteit in Zweden zou mogen worden belast.

Is een levering aan de gebruiker bestaande in het opladen van het voertuig aan een oplaadpunt, een levering van goederen overeenkomstig artikel 14, lid 1, en artikel 15, lid 1, van de btw-richtlijn?

Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, moet een dergelijke levering dan worden geacht te bestaan in alle schakels van een transactieketen waarbij een tussenbedrijf is betrokken, wanneer er in elke schakel van die keten sprake is van een overeenkomst, maar alleen de gebruiker van het voertuig kan beslissen over zaken als hoeveelheid, tijdstip van aankoop en oplaadplaats, alsmede over de wijze waarop de elektriciteit wordt gebruikt?

A-G geeft het Hof in overweging: Richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat het opladen van een elektrisch voertuig binnen een netwerk van oplaadpunten waartoe een gebruiker toegang heeft middels een abonnement dat hij bij een andere onderneming dan de exploitant van het oplaadpunt heeft afgesloten, inhoudt dat de elektriciteit die wordt verbruikt aan die gebruiker wordt geleverd door de exploitant en dat de onderneming die toegang tot die oplaadpunten biedt bij die levering optreedt als commissionair in de zin van artikel 14, lid 2, onder c), van die richtlijn.

Indien aan de twee voorwaarden van artikel 14, lid 2, onder c), van richtlijn 2006/112 niet is voldaan, moet de levering van elektriciteit aan de gebruiker daarentegen overeenkomstig artikel 14, lid 1, ervan worden geacht te geschieden door de onderneming die toegang biedt tot een netwerk van oplaadpunten aan gebruikers.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-164/24 (Cityland), verwijzing uit Bulgarije over de **btw-richtlijn**, stelselmatige inbreuk op btw-verplichting en het **ambtshalve schrappen van belastingplichtigen uit het register** en de voorwaarden die hieraan gesteld worden - ECER

Belastingen, vennootschapsbelasting

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- C-135/24 (John Cockerill), verwijzing uit België over **vennootschapsbelasting**, fiscaal consolidatiestelsel en groepsbijdrageregeling - ECER

Brexit

HvJ – ARREST – C-716/22 (Préfet du Gers II) – 18 april 2024 – Frankrijk – ECLI :EU :C :2024 :339 – geen conclusie – arrest

Terugtrekkingsakkoord – Artikelen 20 en 22 VWEU — Artikel 50 VEU – Artikel 39 Handvest EU – Burgerschap van de Unie – Onderdaan VK en Noord-Ierland die in een lidstaat verblijft – Actief en passief kiesrecht bij verkiezingen voor het Europees Parlement in de lidstaat van verblijf – Schrapping van de kiezerslijsten in de lidstaat van verblijf – Geldigheid van besluit (EU) 2020/135

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen enerzijds E.P., een onderdaan van het VK die sinds 1984 in Frankrijk verblijft, en anderzijds de préfet du Gers en het nationaal instituut voor de statistiek en economische studie (INSEE) naar aanleiding van de schrapping van E.P. van de kiezerslijsten in Frankrijk en de weigering om haar opnieuw in te schrijven op de desbetreffende speciale kiezerslijst voor de gemeenteraadsverkiezingen en verkiezingen voor het Europees Parlement. Bij arrest van 9 juni 2022 (C-673/20, Préfet du Gers I) heeft de Grote Kamer van het Hof zich al uitgesproken over het actief en passief kiesrecht van onderdanen van het VK bij de in Frankrijk georganiseerde *gemeenteraadsverkiezingen*. De verwijzende rechter stelt voor de tweede keer vragen, onder meer over de geldigheid van het terugtrekkingsakkoord wat betreft het kiesrecht voor de *Europese* verkiezingen voor onderdanen van het VK die gebruik hebben gemaakt van hun recht van vrij verkeer.

Hof: Het Terugtrekkingsakkoord, gelezen in het licht van het Handvest EU, moet aldus worden uitgelegd dat het sinds de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Unie op 1 februari 2020 zo is dat onderdanen van deze staat die vóór het einde van de overgangperiode hun recht om in een lidstaat te verblijven hebben uitgeoefend, niet langer het actief en passief kiesrecht genieten bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in hun lidstaat van verblijf.

Bij het onderzoek van de eerste prejudiciële vraag is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van besluit (EU) 2020/135 van de Raad van 30 januari 2020 betreffende de sluiting van het Akkoord inzake de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie kunnen aantasten.

- EU-Hof: Britse onderdanen die voor 2021 hun recht op verblijf in andere EU-lidstaat hebben uitgeoefend hebben geen actief en passief kiesrecht meer bij verkiezingen Europees Parlement (ECER)

NOOT – bij HvJ 14 maart [C-516/22](#) (Commissie/VK (arrest van het Hooggerechtshof))

EU-Hof: VK schendt het EU-recht als gevolg van een eerder arrest van het Hooggerechtshof (Supreme Court) ([ECER](#))

WIKI

➤ [Wiki Brexit](#)

Civiel

HvJ – CONCLUSIE – [C-109/23 \(Jemerak\)](#) – 11 april 2024 – A-G Medina – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:307](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 833/2014 – Artikel 17, lid 1, van het Handvest – Beperkende maatregelen – Verbod op de verlening van diensten op het gebied van juridisch advies aan in Rusland gevestigde rechtspersonen – Diensten van notaris – Verlijden en uitvoeren koopakte – Tolk die bijstand verleent aan de notaris – Vrijstelling

Samenvatting onder: [GBVB](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-157/23 \(Ford Italia\)](#) – 18 april 2024 – A-G Campos Sanchez-Bordona – Italië – [ECLI:EU:C:2024:332](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 85/374/EEG – Aansprakelijkheid voor producten met gebreken – Begrip 'producent' – Uitbreiding van de aansprakelijkheid tot de leverancier

De zaak gaat over de aansprakelijkheid van marktdeelnemers (producent en leverancier) voor schade die is veroorzaakt bij een auto-ongeluk in Italië waarbij de airbag van een Ford-voertuig niet heeft gewerkt. De vraag is o.a. of die aansprakelijkheid overeenkomstig artikel 3 van richtlijn 85/374/EEG moet worden toegerekend aan de fabrikant van het voertuig in Duitsland (Ford Werke Aktiengesellschaft), dan wel aan de leverancier ervan in Italië (Ford Italia SpA; hierna: „Ford Italia”).

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 3, lid 1, van richtlijn 85/374/EEG moet aldus worden uitgelegd dat de leverancier van een voertuig die zich aan de consument als producent presenteert hoewel hij zijn naam, merk of ander onderscheidingsteken fysiek niet op het voertuig heeft aangebracht, als producent kan worden beschouwd, gelet op het feit dat de naam van de leverancier wat de belangrijkste term betreft overeenstemt met de naam, het merk of een ander onderscheidingsteken van de werkelijke producent, beide tot dezelfde groep van ondernemingen behoren en het voertuig met het gestelde gebrek het merk draagt dat kenmerkend is voor beide.

- 📌 Unintentionally becoming an apparent producer - AG Campos Sánchez-Bordona's opinion in Ford Italia (C-157/23) ([ECLB](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-197/24 \(Šifarský\)](#), verwijzing uit **Slowakije** over de begrippen 'onderneming' in de zin van **richtlijn 2011/7** en 'consument' in de zin van **richtlijn 93/13** - [ECER](#)

Consumenten

HvJ – ARREST – C-582/21 (Profi Credit Polska) – 9 april 2024 – Grote Kamer – Polen – ECLI:EU:C:2024:282 – conclusie – arrest

Richtlijn 93/13/EEG – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Geen ambtshalve toetsing – Verstekvonnis – Verzoek om heropening van procedure die bij verstekvonnis is beëindigd – Beginsel van loyale samenwerking – Procedurele autonomie – Gelijkwaardigheidsbeginsel en doeltreffendheidsbeginsel – Beginsel van conforme uitlegging van het nationale recht

Profi Credit Polska en FY hebben kredietovereenkomst gesloten. De terugbetaling van de lening was gewaarborgd door de uitgifte van een blanco orderbriefje, dat door FY was ondertekend.

Profi Credit Polska heeft een vordering tegen FY ingediend tot betaling van het verschuldigde bedrag, vermeerderd met rente. De rechter in eerste aanleg heeft een verstekvonnis gewezen waarbij FY is veroordeeld tot betaling van het gevorderde bedrag (en heeft de vordering slechts afgewezen met betrekking tot een deel van de gevorderde rente). Hij heeft zich daartoe uitsluitend gebaseerd op de inhoud van het orderbriefje en het verzoekschrift. Hij heeft Profi Credit Polska niet verzocht om de kredietovereenkomst over te leggen en heeft als zodanig niet onderzocht of die overeenkomst oneerlijke bedingen bevatte. Dat verstekvonnis is onmiddellijk uitvoerbaar verklaard en FY heeft er geen verzet tegen aangetekend. FY heeft iets meer dan een jaar later bij dezelfde rechter een verzoek tot heropening van de procedure ingediend. Zij betoogde dat de rechter richtlijn 93/13 onjuist had uitgelegd en met name geen rekening had gehouden met het arrest van het Hof in de zaak Profi Credit Polska I (in zaak C-176/17, gewezen na de uitspraak van het verstekvonnis). Volgens haar had die rechter nagelaten te onderzoeken of de betrokken contractuele bedingen oneerlijk waren, waardoor haar de mogelijkheid om te vragen om heropening van de procedure te vragen was ontnomen.

Het Hof wordt verzocht te verduidelijken of de bescherming van de consument vereist dat de gevolgen van het gezag van gewijsde in het nationale recht buiten toepassing worden gelaten, zodat een procedure die ongeldig zou zijn doordat de nationale rechter niet ambtshalve heeft onderzocht of de betrokken contractuele verhouding oneerlijk is, kan worden heropend. Het Hof herhaalt de vaste rechtspraak dat, bij gebreke van een Unieregeling ter zake, het krachtens het beginsel van de procedurele autonomie van de lidstaten een zaak van de interne rechtsorde van die staten is hoe het beginsel van het gezag van gewijsde ten uitvoer wordt gelegd, met inachtneming evenwel van de beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid. De onderhavige vraag heeft betrekking op de vereisten die voortvloeien uit het *gelijkwaardigheidsbeginsel*. Het staat aan de nationale rechter om in het licht van de nationaalrechtelijke procedureregels voor beroepen na te gaan of dit beginsel in acht is genomen en daarbij rekening te houden met het voorwerp, de oorzaak en de wezenlijke kenmerken van de betrokken beroepen. Het Poolse recht verleent rechtzoekenden onder bepaalde voorwaarden een recht op heropening van een afgesloten procedure die steunt op een nationale bepaling of een bepaalde uitlegging daarvan die bij latere beslissing van het Poolse grondwettelijk hof onverenigbaar met de Poolse grondwet of een andere hogere rechtsregel is verklaard. Het Hof overweegt dat de draagwijdte van een dergelijke beslissing lijkt te verschillen van die van een prejudicieel uitleggingsarrest van het Hof, aangezien het Hof zich in een dergelijk arrest bij de uitlegging van het Unierecht niet rechtstreeks uitspreekt over de eventuele onverenigbaarheid van een nationale bepaling of uitlegging daarvan met dat recht, en deze vraag uiteindelijk door de verwijzende rechter moet worden beslist.

Hof (Grote Kamer): Artikel 4, lid 3, VEU en het gelijkwaardigheidsbeginsel moeten aldus worden uitgelegd dat wanneer een justitiabele krachtens een in een nationale procedureregeling neergelegd buitengewoon rechtsmiddel kan verzoeken om heropening van een procedure die tot een definitieve rechterlijke beslissing heeft geleid en daartoe een latere beslissing van het grondwettelijk hof van de betrokken lidstaat aanvoert waarbij een nationale bepaling of een bepaalde uitlegging daarvan – op basis waarvan eerstgenoemde rechterlijke beslissing is gewezen – onverenigbaar wordt verklaard met de grondwet of met een andere regel van hogere rang, dat rechtsmiddel niet ook moet openstaan wanneer daartoe een krachtens artikel 267 VWEU gewezen prejudiciële beslissing van het Hof tot

uitlegging van het Unierecht wordt aangevoerd, op voorwaarde dat de concrete gevolgen van een dergelijke beslissing van dit grondwettelijk hof voor de nationale bepaling of de uitlegging daarvan waarop die definitieve rechterlijke beslissing steunt, rechtstreeks voortvloeien uit de beslissing van het grondwettelijk hof.

Het beginsel van conforme uitlegging van het nationale recht moet aldus worden uitgelegd dat het aan de nationale rechter staat om te beoordelen of een nationale bepaling die voorziet in een buitengewoon rechtsmiddel waarmee een partij kan verzoeken om heropening van een procedure die is afgesloten met een definitieve rechterlijke beslissing indien haar wederrechtelijk de mogelijkheid is ontnomen om op te treden, ruim kan worden uitgelegd zodat zij ook ziet op de situatie waarin een rechter die een op een consumentenovereenkomst gebaseerde vordering van een verkoper heeft toegewezen met een definitief geworden verstekvonnis, in strijd met de krachtens richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten op hem rustende verplichtingen niet ambtshalve heeft onderzocht of deze overeenkomst oneerlijke bedingen bevat, en waarin blijkt dat de procedureregels voor de uitoefening door de consument van zijn recht om tegen het verstekvonnis verzet aan te tekenen, een aanzienlijk risico kunnen inhouden dat de consument geen verzet aantekent, en dus niet kunnen waarborgen dat de rechten die de consument aan die richtlijn ontleent, worden geëerbiedigd. Indien een dergelijke ruime uitlegging niet denkbaar is wegens de beperkingen die de algemene rechtsbeginselen stellen en de onmogelijkheid om contra legem uit te leggen, vereist het doeltreffendheidsbeginsel dat de eerbiediging van die rechten wordt gewaarborgd in een procedure tot tenuitvoerlegging van dat verstekvonnis of in een afzonderlijke latere procedure.

HvJ – ARREST – C-173/23 (Air Europa Líneas Aéreas) – 11 april 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:295 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 93/13/EG – Verdrag van Montreal – Schade in het vervoer van bagage veroorzaakt door vertraging – Overdracht van de vordering – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Ambtshalve toetsing – Contractueel beding dat een dergelijke overdracht verbiedt – Gelijkwaardigheidsbeginsel – Beginsel van hoor en wederhoor

Een luchtreiziger die vertraging had opgelopen bij het vervoer van zijn bagage bij een vlucht van Spanje naar Mexico, heeft zijn vordering tot schadevergoeding jegens Air Europa, een luchtvaartmaatschappij, overgedragen aan Eventmedia, een handelsvennootschap.

Vervolgens heeft Eventmedia bij de verwijzende rechter, op grond van artikel 19 van het Verdrag van Montreal een vordering tegen Air Europa ingesteld tot betaling van een bedrag van 766 EUR ter vergoeding van de uit die vertraging voortvloeiende schade.

Air Europa betwist voor de verwijzende rechter dat Eventmedia procesbevoegdheid heeft. Volgens haar was de overdracht van de schuldvordering niet rechtsgeldig, aangezien zij in strijd was met het in beding 15.1 van haar algemene vervoersvoorwaarden neergelegde verbod om de rechten van de passagier over te dragen.

Onder verwijzing naar de rechtspraak van het Hof is de verwijzende rechter van oordeel dat hij over voldoende feitelijke en juridische gegevens beschikt om de inhoud van dat beding te toetsen en het, na een procedure op tegenspraak, oneerlijk te verklaren in de zin van richtlijn 93/13. Hij vraagt zich echter af of hij *ambtshalve* kan onderzoeken of dat beding oneerlijk is. Ten eerste is de bij hem aanhangige procedure namelijk niet ingesteld door een van de partijen bij de vervoerovereenkomst waarop de vordering is gebaseerd, maar door de cessionaris van de vordering tot schadevergoeding van de luchtreiziger, die geen consument is. Ten tweede kan, aangezien de consument geen partij is in die procedure, geen rekening worden gehouden met de wil van de consument om zich, na door die rechter te zijn geïnformeerd, te beroepen op het oneerlijke en niet-bindende karakter van het betrokken beding.

Hof: Artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG, gelezen in samenhang met het doeltreffendheidsbeginsel, moeten aldus worden uitgelegd dat de nationale rechter niet ambtshalve

hoeft te toetsen of een beding in een tussen een luchtreiziger en een luchtvaartmaatschappij gesloten vervoerovereenkomst dat verbiedt om de rechten die deze passagier jegens die luchtvaartmaatschappij geniet over te dragen oneerlijk is, wanneer bij die rechter een vordering tot schadevergoeding tegen die luchtvaartmaatschappij aanhangig is gemaakt door een handelsvennootschap waaraan de schadevordering van die passagier is overgedragen, voor zover die vennootschap beschikt of heeft beschikt over een doeltreffende mogelijkheid om zich voor die rechter te beroepen op het mogelijk oneerlijke karakter van het betrokken beding.

Het gelijkwaardigheidsbeginsel moet aldus worden uitgelegd dat wanneer die rechter krachtens het nationale recht ambtshalve kan of moet toetsen of een dergelijk beding in strijd is met de nationale regels van openbare orde, hij ook ambtshalve kan of moet beoordelen of een dergelijk beding in strijd is met artikel 6 van richtlijn 93/13, zodra hij over de daartoe noodzakelijke gegevens, feitelijk en rechtens, beschikt.

Het beginsel van hoor en wederhoor moet aldus worden uitgelegd dat wanneer de nationale rechter naar aanleiding van een vordering tot schadevergoeding die tegen een luchtvaartmaatschappij is ingesteld door een handelsvennootschap waaraan een schadevordering van een luchtreiziger jegens die maatschappij is overgedragen, ambtshalve vaststelt dat een beding in een tussen de luchtreiziger en de luchtvaartmaatschappij gesloten vervoerovereenkomst oneerlijk is, die rechter niet verplicht is om die passagier daarvan in kennis te stellen en hem te vragen of hij zich wil beroepen op het oneerlijke karakter van dat beding dan wel ermee instemt dat dit beding wordt toegepast. Daarentegen moet de rechter de partijen in het bij hem aanhangige geding daarvan in kennis stellen, teneinde hun de mogelijkheid te bieden om hun respectieve argumenten in het kader van een procedure op tegenspraak naar voren te brengen, en moet hij nagaan of de handelsvennootschap waaraan de vordering is overgedragen wenst dat dit beding buiten toepassing wordt verklaard.

- E May airlines use T&Cs to prohibit passengers from assigning their rights to claim damages? - CJEU in Air Europa Lineas Aéreas (C-173/23) ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – C-183/23 (Credit Agricole Bank Polska) – 11 april 2024 – Polen – ECLI:EU:C:2024:297 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Rechterlijke bevoegdheid – consumentenkredietovereenkomst gesloten door derdelander met een in een lidstaat gevestigde bank –Tegen deze consument ingestelde rechtsvordering – Gerecht van laatst bekende woonplaats van consument op grondgebied van lidstaat

Samenvatting onder: [IPR](#)

HvJ – ARREST – C-484/21 (Caixabank) – 25 april 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:360 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 93/13/EEG – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Hypothecaire leningsovereenkomst – Nietigverklaring beding – Restitutie van de op grond van het oneerlijke beding betaalde bedragen – Aanvang verjaringstermijn

Partijen hebben in 2007 een hypothecaire leningsovereenkomst gesloten. Het beding in deze overeenkomst op grond waarvan verzoekers in het hoofdgeding alle kosten in verband met de vestiging van de hypotheek moesten betalen is nietig verklaard.

Verzoekers hebben een vordering ingesteld tot terugbetaling van de op grond van het kostenbeding betaalde bedragen. Caixabank voert voor de verwijzende rechter aan dat de vordering van verzoekers

in het hoofdgeding is verjaard. Volgens Caixabank begon de verjaringstermijn, die volgens het burgerlijk wetboek van Catalonië tien jaar bedraagt, te lopen bij de totstandkoming van de hypotheek in 2007, toen de bedragen waarvan de terugbetaling het voorwerp van het hoofdgeding vormt, werden betaald.

Verzoekers betogen, verwijzend naar zaak C-485/19, dat de verjaringstermijn slechts is beginnen te lopen nadat de nietigheid van het kostenbeding was vastgesteld door de rechter. Zij voegen daaraan toe dat het Hof in gevoegde zaken C-776/19–C-782/19, voor recht heeft verklaard dat de verjaringstermijn niet kan beginnen te lopen op het tijdstip waarop de overeenkomst wordt gesloten.

Volgens de verwijzende rechter rijst de vraag op welk tijdstip de consument wordt geacht kennis te hebben van de feiten waarop de vordering tot terugbetaling van de op grond van het nietig verklaarde beding betaalde bedragen is gebaseerd.

Hof: Artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG gelezen in het licht van het doeltreffendheidsbeginsel, verzetten zich ertegen dat de verjaringstermijn voor een vordering tot restitutie van kosten die de consument bij het sluiten van een overeenkomst met een verkoper heeft betaald op grond van een contractueel beding waarvan het oneerlijke karakter is vastgesteld bij een definitieve rechterlijke beslissing die is gewezen na de betaling van die kosten, begint te lopen op de datum van die betaling, ongeacht of de consument reeds bij die betaling kennis had of redelijkerwijs kon hebben van het oneerlijke karakter van dat beding, of voordat de nietigheid van dat beding bij die beslissing is vastgesteld.

Artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13 moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich ertegen verzetten dat de verjaringstermijn voor een vordering tot restitutie van kosten die de consument heeft betaald op grond van een beding in een met een verkoper gesloten overeenkomst waarvan het oneerlijke karakter bij een definitieve rechterlijke beslissing is vastgesteld, begint te lopen op de datum waarop de hoogste nationale rechterlijke instantie in een andere zaak een eerder arrest heeft gewezen waarin een met dat beding in die overeenkomst overeenstemmend standaardbeding oneerlijk wordt verklaard.

Zie ook:

HvJ – ARREST – C-561/21 (Banco Santander) – 25 april 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:362 – geen conclusie – arrest

Hof: Artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG verzetten zich er niet tegen dat de verjaringstermijn voor een vordering tot restitutie van kosten die de consument heeft betaald op grond van een contractueel beding waarvan het oneerlijke karakter is vastgesteld bij een definitieve rechterlijke beslissing die is gewezen na de betaling van die kosten, begint te lopen op de datum waarop die beslissing definitief is geworden, mits de verkoper over de mogelijkheid beschikt om te bewijzen dat de consument reeds voor die beslissing kennis had of redelijkerwijs kon hebben van het oneerlijke karakter van het beding in kwestie.

Artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13 verzetten zich ertegen dat de verjaringstermijn voor een vordering tot restitutie van kosten die de consument heeft betaald op grond van een beding in een met een verkoper gesloten overeenkomst waarvan het oneerlijke karakter is vastgesteld bij een definitieve rechterlijke beslissing die is gewezen na de betaling van die kosten, begint te lopen op de daaraan voorafgaande datum waarop de hoogste nationale rechterlijke instantie in afzonderlijke zaken arresten heeft gewezen waarbij zij standaardbedingen die overeenkomen met het contractueel beding in kwestie, oneerlijk heeft verklaard.

Artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13 verzetten zich ertegen dat de verjaringstermijn voor een vordering tot restitutie van kosten die de consument heeft betaald op grond van een beding in een met een verkoper gesloten overeenkomst waarvan het oneerlijke karakter bij een definitieve rechterlijke beslissing is vastgesteld, ingaat op de datum van bepaalde arresten van het Hof waarin in beginsel is bevestigd dat verjaringstermijnen voor restitutievorderingen in overeenstemming zijn met het Unierecht, voor zover deze het gelijkwaardigheidsbeginsel en het doeltreffendheidsbeginsel eerbiedigen.

HvJ – CONCLUSIE – C-646/22 (Compass Banca) – 25 april 2024 – A-G Emiliou – Italië – ECLI:EU:C:2024:367 – [conclusie](#)

Richtlijn 2005/29/EG – Richtlijn (EU) 2016/97 – Oneerlijke handelspraktijken – Koppelverkoop van leningproducten en niet-gerelateerde verzekeringsproducten – Beoordeling per geval van het ‚agressieve‘ karakter – Begrip ‚gemiddelde consument‘ – Betekenis van ‚redelijk geïnformeerd, omzichtig en oplettend‘ – Besluit van de administratieve autoriteit waarbij wordt vereist dat er zeven dagen liggen tussen de ondertekening van de twee overeenkomsten – Geen strijdigheid met deze bepaling

Compass Banca SpA, verzoekster in het hoofdgeding, verkoopt verzekeringspolis aan klanten die reeds op het punt staan een persoonlijke lening af te sluiten bij deze onderneming. De Italiaanse mededingings- en marktautoriteit, verweerster, is van mening dat de klanten in wezen worden „gedwongen“ de verzekeringspolis af te sluiten. In dit verband geeft zij aan dat het leningproduct en de verzekeringspolis gelijktijdig aan de betrokken klant worden aangeboden en dat de desbetreffende overeenkomsten door deze klant tegelijk worden ondertekend. Verder biedt de verzekeringspolis dekking voor persoonlijke gebeurtenissen die weliswaar geen verband houden met de leningsovereenkomst zelf, maar die (indien zij zich zouden voordoen) van invloed zouden kunnen zijn op het vermogen van de klant om zijn lening terug te betalen. Deze eventualiteit zou zijn beslissing om de verzekeringspolis af te sluiten, beïnvloeden.

De vraag is o.a. onder welke voorwaarden een dergelijke handelspraktijk van koppelverkoop als „agressief“ en dus als „oneerlijk“ in de zin van richtlijn 2005/29 kan worden beschouwd en wat moet worden verstaan onder „gemiddelde consument“.

A-G geeft het Hof onder meer in overweging: Richtlijn 2005/29/EG (richtlijn oneerlijke handelspraktijken) moet aldus worden uitgelegd dat de ‚gemiddelde consument‘ niet noodzakelijkerwijs een rationeel individu is dat proactief de relevante informatie inwint, de hem verstrekte informatie rationeel verwerkt en zo in staat is om geïnformeerde beslissingen te nemen. Terwijl de ‚gemiddelde consument‘ in sommige situaties in staat kan worden geacht rationeel te handelen en een geïnformeerd besluit te nemen, is het concept flexibel genoeg om hem in andere situaties te beschouwen als een individu met ‚beperkte rationaliteit‘, die handelt zonder de relevante informatie in te winnen of die niet in staat is om de hem verstrekte informatie, waaronder de informatie die hem door de handelaar wordt verstrekt, rationeel te verwerken.

De artikelen 8 en 9 van deze richtlijn moeten aldus worden uitgelegd dat een handelspraktijk waarbij de handelaar niet alleen twee producten via koppelverkoop verkoopt, maar ook informatie aan zijn klanten presenteert op een wijze die hen doet geloven dat zij de twee producten noodzakelijkerwijs samen moeten kopen, niet zonder meer ‚agressief‘ is in de zin van deze bepalingen. De bevoegde autoriteiten van de lidstaten moeten een dergelijke handelspraktijk ‚in haar feitelijke context, al haar kenmerken en omstandigheden in aanmerking genomen‘ beoordelen om na te gaan of zij aan de in deze bepalingen vastgestelde vereisten voldoet. De bewijslast verschuift niet naar de handelaar. Indien deze autoriteiten aan het einde van deze beoordeling echter tot de conclusie komen dat de handelspraktijk ‚agressief‘ is in de zin van deze bepalingen, moeten zij deze praktijk verbieden. In dit verband kunnen zij bijvoorbeeld vereisen dat er zeven dagen liggen tussen de ondertekening van de overeenkomsten voor de twee producten. Verder kunnen de lidstaten, indien de twee producten betrekking hebben op ‚financiële diensten‘, regels vaststellen om de koppelverkoop van deze producten te verbieden op grond van de lex specialis in artikel 3, lid 9, van diezelfde richtlijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-108/24 (Biamek), verwijzing uit Polen over terugbetaling vanwege **oneerlijke bedingen** en **verjaringstermijn** - ECER
- C-699/23 (Caja Rural de Navarra) en C-39/24 (Justa) verwijzingen uit Spanje over kredietovereenkomst voor consumenten en het **oneerlijke karakter** van het **openingskostenbeding** - ECER
- C-88/24 (Bankinter Consumer Finance), verwijzing uit Spanje over kredietovereenkomst en **oneerlijk beding inzake vergoedingsrente en van de terugbetalingsmethode** - ECER
- C-180/24 (Santander Consumer Bank), verwijzing uit Polen over **richtlijn 2008/48** en **oneerlijke bedingen** in kredietovereenkomsten inzake het berekenen van de rente over de kosten van de kredietverstrekking - ECER

Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek

 EHRM – ARREST – Aydın Sefa Akay t. Turkije – 23 april 2024 – 59/17 – ECLI:CE:ECHR:2024:0423JUD000005917 – persbericht – arrest

Artikelen 5 en 8 EVRM – Diplomatieke immuniteit VN-rechter – Militaire coupoging van 2016 – Schending

De zaak betreft de arrestatie en voorlopige hechtenis van een VN-rechter en de doorzoeking van zijn huis en persoon in de nasleep van de militaire coupoging van 2016 in Turkije.

Het Hof oordeelt dat klager recht had op volledige diplomatieke immuniteit, met inbegrip van de onschendbaarheid van zijn persoon en privéwoning en beschermd zou moeten zijn tegen elke vorm van arrestatie of detentie, krachtens het internationaal recht. Zijn arrestatie, voorlopige detentie en huiszoeking waren dus onrechtmatig.

 EHRM – ARREST – Matthews en Johnson t. Roemenië – 9 april 2024 – 19124/21 – 20085/21 – ECLI:CE:ECHR:2024:0409JUD001912421 – persbericht – arrest

 EHRM – ARREST – Lazăr t. Roemenië – 9 april 2024 – 20183/21 – ECLI:CE:ECHR:2024:0409JUD002018321 – persbericht – arrest

Artikelen 3 en 5 EVRM – Uitlevering aan de VS – Detentie

Samenvatting onder: Overlevering en uitlevering

EHRM factsheets en guides

- Hunger strikes in detention
- Migrants in detention
- Prisoners' right to vote
- Prisoners' health-related rights
- Detention and mental health
- Detention conditions and treatment of prisoners
- Use of force in the policing of demonstrations
- Guide on the case-law of the ECHR on Prisoners' rights

Diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – ARREST – [C-599/22 \(Commissie/Griekenland\)](#) – 18 april 2024 – ECLI:EU:C:2024:338 – geen conclusie – [arrest](#) (Franse taalversie)

Artikel 258 VWEU – Verordening (EG) nr. 29/2009 – Artikel 4, lid 3, VEU – Niet-nakoming – Eisen inzake datalinkdiensten voor gemeenschappelijk Europees luchtruim – Beginsel van loyale samenwerking

Hof: Door niet de nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de door haar aangewezen verlener van luchtverkeersdiensten voldoet aan artikel 3, lid 1, van verordening (EG) nr. 29/2009 is de Helleense Republiek de krachtens dat artikel 3, lid 1, juncto artikel 4, lid 3, VEU op haar rustende verplichtingen niet nagekomen.

HvJ – ARREST – [C-178/22 \(Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano\)](#) – 30 april 2024 – **Grote Kamer** – Italië – ECLI:EU:C:2024:371 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#) (Franse taalversie)

Richtlijn 2002/58/EG – Artikelen 7, 8 en 11 alsmede artikel 52, lid 1 Handvest EU – Vertrouwelijkheid van communicatie – Aanbieders van elektronische-communicatiediensten – OM verzoekt om toegang tot gegevens voor onderzoek en vervolging van gekwalificeerde diefstal van een mobiele telefoon – Definitie van ‘zware criminaliteit’ – Omvang voorafgaande toetsing – Evenredigheidsbeginsel – Arrest Prokuratuur

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-188/24 \(WebGroup Czech Republic et NKL Associates\)](#), verwijzing uit Frankrijk over **richtlijn 2000/31** en de verplichting voor aanbieders van telecommunicatiediensten om te verhinderen dat minderjarigen toegang krijgen tot pornografisch materiaal - [ECER](#)
- [C-190/24 \(Coyote System\)](#), verwijzing uit Frankrijk over **richtlijn 2000/31/EG** en een verbod op **doorgifte van verkeerscontroles** aan andere gebruikers van een elektronisch navigatiesysteem en de reikwijdte van het begrip ‘**gecoördineerde gebied**’ van artikel 2, onder h), van richtlijn 2000/31 - [ECER](#)

REGELGEVING

Verordening (EU) 2024/1028 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 betreffende het verzamelen en delen van gegevens met betrekking tot diensten voor kortetermijnverhuur van accommodatie en tot wijziging van Verordening (EU) 2018/1724, [P.B.L. 2024/1028, 29.4.2024](#) - ([ECER](#))

Digitalisering, social media en AI

OVERIG

- Enforcement of the Digital Markets Act ([Verfassungsblog](#))
- Search queries and anonymisation: How to read Article 6(11) of the DMA and the GDPR together? ([European law blog](#))
- Artikel: Toetsing van met behulp van AI geproduceerd bewijs vanuit Straatsburgs perspectief ([Bijzonder strafrecht](#))
- 'Trusted' rules on trusted flaggers? Open issues under the Digital Services Act regime ([EU law analysis](#))
- Packed With Loopholes: Why The AI Act Fails To Protect Civic Space And The Rule Of Law ([liberties](#))
- Europese Commissie start onderzoek naar naleving van de DSA door Meta ([ECER](#))
- Overcoming Big Tech AI Merger Evasions: Innovating EU Competition Law through the AI Act ([Verfassungsblog](#))
- Moderation Made in Europe ([Verfassungsblog](#))
The EU's Digital Services Act (DSA) has been fully applicable for a little more than a month now. The conditions are thus in place for the emergence of the out-of-court dispute settlement (ODS) ecosystem envisaged in Article 21 DSA, arguably the DSA's most original contribution to securing digital platform users' rights. In this post, we try to envision the shape such an ecosystem might take over the next few years in the key area of social media content moderation (SMCM).

Discriminatie en gelijke behandeling

EHRM – ARREST – Allouche t. Frankrijk – 11 april 2024 – [81249/17](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0411JUD008124917](#) – [persbericht](#) – [arrest](#) (Franse taalversie)

Artikelen 8 en 14 EVRM – Antisemitische uitlatingen – Positieve verplichtingen – Schending

Klaagster ontmoet B. in een café. Na de ontmoeting vindt een korte mailwisseling plaats. Als klaagster niet ingaat op een uitnodiging van B. om af te spreken ontvangt ze zeer agressieve, bedreigende, antisemitische en beledigende berichten. Klaagster heeft aangifte gedaan van doodsb bedreigingen en antisemitische beledigingen. De verdachte wordt vervolgd voor doodsb bedreigingen met een racistisch motief. B. wordt veroordeeld voor de doodsb bedreigingen. Klaagster klaagt diverse malen over het feit dat de antisemitische dimensie van de beledigingen miskend is.

Klaagster is van mening dat de autoriteiten, door te weigeren de uitlatingen van haar aanvaller als antisemitisch aan te merken, haar onvoldoende hebben beschermd tegen verbale aanvallen die haar intens leed hebben berokkend en een ernstige impact op haar privéleven hebben gehad.

Het cassatieberoep van klaagster wordt niet ontvankelijk verklaard omdat klaagster niet het recht heeft om op te komen tegen de door de strafrechter gebruikte kwalificatie van de strafbare feiten.

Bij het EHRM klaagt klaagster over schending van de artikelen 8 en 14 EVRM.

Het Hof concludeert dat de nationale autoriteiten niet hebben voldaan aan hun positieve verplichtingen uit hoofde van de artikelen 8 en 14 EVRM om doeltreffende en passende strafrechtelijke bescherming te bieden tegen de discriminerende opmerkingen.

 Inaction over antisemitic threats and Article 8 ECHR: *Allouche* ([law & religion UK](#))

EHRM – ARREST – 23 april 2024 – Zaicescu en Falticineanu t. Roemenië – 42917/16 – ECLI:CE:ECHR:2024:0423JUD004291716 – persbericht – arrest

Artikelen 8 en 14 EVRM – Vervolg van Joden in WO II – Herziening van veroordeling van oorlogsmisdadigers – Schending

Twee legerofficieren die in de jaren '50 zijn veroordeeld voor oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid voor hun betrokkenheid bij de vervolging van Roemeense Joden in 1941 (in het bijzonder de pogrom van Iași, die klager had overleefd, en de plaatsing van een groot aantal Joden in getto's) worden na een herzieningsprocedure vrijgesproken.

Het Hof oordeelt dat de klachten onder artikel 3 EVRM en in samenhang met artikel 14 niet-ontvankelijk zijn. De gebeurtenissen hebben plaatsgevonden negen jaar voordat het Verdrag van kracht werd. De belangrijkste procedurele stappen in deze zaak hadden plaatsgevonden lang voordat Roemenië het verdrag had ondertekend.

Wel is er sprake van een schending van artikel 8 in samenhang met artikel 14 EVRM. Ten aanzien van deze bepalingen hebben klagers gesteld dat zij zich vernederd en getraumatiseerd voelden door de herziening van historische en juridisch vastgestelde feiten, die volgens hen een ontkenning van de Holocaust inhielden. Het hof overweegt dat staten een morele verantwoordelijkheid hebben om zich te distantiëren van de massale gruweldaden begaan door de nazi's. In zijn feitenvaststelling heeft het Roemeens Hooggerechtshof deze verantwoordelijkheid niet genomen, o.a. door de schuld bij de Duitse troepen te leggen en de acties en verantwoordelijkheden van Roemeense instellingen en functionarissen te vervagen. Daar komt bij dat onvoldoende aandacht is besteed aan het informeren van het publiek over de arresten van het Hooggerechtshof, die een groot publiek belang hadden. De herzieningen kunnen daarmee niet worden gezien als 'noodzakelijk in een democratische samenleving'.

Rechter Rădulețu heeft een deels "dissenting opinion", die wordt onderschreven door de rechters Vehabović en Guerra Martins.

 Le révisionnisme roumain devant la CEDH (libertés chéries)

EHRM - facstsheets en guides

- Guide on Article 14 ECHR and on article 1 of Protocol No. 12 to the Convention - prohibition of discrimination

Douane, tariefindeling, handel en antidumping

HvJ – ARREST – [C-654/22 \(Triferto Belgium\)](#) – 11 april 2024 – België – ECLI:EU:C:2024:298 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 1907/2006 (REACH) – Verordening (EU) nr. 952/2013 (Douanewetboek Unie) – Begrippen ‘invoer’ en ‘importeur’ – Registratieplicht – Invoer van ureum – Douane-entrepot

Jaarlijks wordt meer dan 10 miljoen ton ureum in de Unie geproduceerd of ingevoerd. Er zijn geen bijzondere gevaren bekend. Toch moeten importeurs deze stof bij invoer ervan op grond van de Reach-verordening registreren bij het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA). In deze prejudiciële procedure moet worden uitgemaakt of een onderneming (het Belgische Triferto, Gent) die ureum in een derde land bestelt als importeur moet worden beschouwd en dus aan deze verplichting moet voldoen, of dat andere personen dan deze afnemer die verplichting op zich kunnen nemen door de invoer te regelen.

Hof: Artikel 2, lid 1, onder b), van verordening (EG) nr. 1907/2006 moet aldus worden uitgelegd dat de in deze bepaling neergelegde uitsluiting van het toepassingsgebied van verordening nr. 1907/2006, enkel van toepassing is op stoffen, als zodanig of in een mengsel of voorwerp, die onder douanetoezicht vallen en niet worden bewerkt of verwerkt, wanneer die stoffen zich in een van de situaties bevinden die uitdrukkelijk in die bepaling worden genoemd.

Artikel 3, punten 10 en 11, en artikel 6 van verordening nr. 1907/2006, moeten aldus worden uitgelegd dat de koper van meer dan 1 ton per jaar van een in de Europese Unie ingevoerde stof die binnen het toepassingsgebied van verordening nr. 1907/2006, valt, niet verplicht is om zelf de registratie voor die stof in te dienen wanneer een andere in de Unie gevestigde persoon de verantwoordelijkheid voor de invoer van die stof in de Unie op zich heeft genomen, deze persoon die registratie heeft ingediend en niets erop wijst dat de verplichtingen in verband met het bij die verordening ingestelde registratiesysteem zijn omzeild.

HvJ – ARREST – [C-770/22 \(OSTP Italy\)](#) – 11 april 2024 – Italië – ECLI:EU:C:2024:299 – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 952/2013 (Douanewetboek Unie) – Eigen middelen – Antidumping – Vonnissen in eerste aanleg waarbij douanemaatregelen betreffende traditionele eigen middelen van de Europese Unie nietig worden verklaard – Vonnissen onmiddellijk uitvoerbaar – Geen schorsing van de tenuitvoerlegging van deze vonnissen

Aan OSTP zijn aanvullende en naheffingsaanslagen opgelegd vanwege antidumpingrechten die verschuldigd waren voor de invoer van stalen buizen uit derde landen, onder meer op grond dat die buizen waren voorgesteld als ingevoerd uit India, terwijl zij in werkelijkheid afkomstig waren uit China. Alle belastingaanslagen en sancties zijn door de verwijzende rechter in hun geheel nietig verklaard. Het Douaneagentschap heeft tegen deze vonnissen hoger beroep ingesteld bij de belastingrechter in tweede aanleg, die de tenuitvoerlegging van die vonnissen niet formeel heeft opgeschort. De belastingdienst heeft OSTP een voorafgaande kennisgeving van hypothecaire inschrijving betekend waarin haar werd meegedeeld dat in geval van niet-betaling van de in de belastingaanslagen vermelde bedragen, een hypotheek op haar onroerende goederen zou worden gevestigd voor een waarde gelijk aan tweemaal het bedrag van de schuld.

OSTP is tegen deze kennisgeving opgekomen bij de verwijzende rechter met het argument dat de op grond van deze aanslag gevorderde bedragen volgens de nationale wettelijke regeling niet meer

opeisbaar zijn wanneer een rechter in eerste aanleg een beroep tegen een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk heeft toegewezen.

Verzetten de artikelen 43 tot en met 45 DWU zich tegen een nationale regeling op grond waarvan door nationale rechterlijke instanties gewezen vonnissen in eerste aanleg waarbij belastingaanslagen met betrekking tot eigen middelen van de Unie geheel of gedeeltelijk nietig worden verklaard, onmiddellijk uitvoerbaar zijn?

Hof: De artikelen 43 tot en met 45 van verordening (EU) nr. 952/2013 verzetten zich niet tegen een nationale wettelijke regeling die bepaalt dat vonnissen in eerste aanleg die nog niet onherroepelijk zijn geworden, onmiddellijk uitvoerbaar zijn wanneer het om traditionele eigen middelen van de Europese Unie gaat.

GERECHT – ARREST – T-445/22 (Columbus Stainless/Commissie) – 10 april 2024 – ECLI:EU:T:2024:228 – arrest (Engelse taalversie)

Uitvoeringsverordening (EU) 2022/664 – Invoer van bepaalde ijzer- en staalproducten – Vrijwaringsmaatregelen – Economische partnerschapsovereenkomst – Ontwikkelingsgemeenschap van Zuidelijk Afrika – Vrijstellingsclausule – Opening van onderzoek - Rechten van verdediging – Beginsel van behoorlijk bestuur – Motiveringsplicht – Kennelijk onjuiste beoordeling

Columbus Stainless (Pty) Ltd, vordert nietigverklaring van uitvoeringsverordening (EU) nr. 2022/664 (tot instelling van een definitieve vrijwaringsmaatregel ten aanzien van de invoer van bepaalde ijzer- en staalproducten) in haar geheel of voor zover zij op verzoekster van toepassing is. Het Gerecht verwerpt het beroep.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-72/24 en C-73/24 (Keladisl e.a.), verwijzing uit Griekenland over de gebruikte methode voor de vaststelling van de **douanewaarde en drempelprijzen** - ECER
- C-125/24 (Palmstråle), verwijzing uit Zweden over de voorwaarden van een **vrijstelling van invoerrechten** wanneer er een douaneschuld is ontstaan - ECER

Eigendomsrecht

EHRM – ARREST – Dimitrova t. Bulgarije – 16 april 2024 – 40669/16 – ECLI:CE:ECHR:2024:0416JUD004066916 – persbericht – arrest

Artikel 1, Eerste Protocol EVRM – Executoriale appartement verkoop vanwege niet betaling – Schending

Klaagster heeft in Bulgarije een hypotheek afgesloten en een flat gekocht. Op een zeker moment ontstaat een conflict met de bank, waardoor zij stopt met aflossen. De bank heeft daarop gevorderd om de flat executoriaal te mogen verkopen. Die vordering is door de rechtbank toegewezen. Klaagster heeft vervolgens een procedure aangespannen om de tussentijdse verkoop van haar woning te voorkomen, maar deze procedure werd 'aanzienlijk vertraagd' en was uiteindelijk niet succesvol.

Klaagster klaagt onder meer bij het Hof dat de Bulgaarse staat in strijd met haar recht op eigendom heeft gehandeld door toe te staan dat haar flat verkocht werd, voordat het conflict dat zij met de bank

had door een rechter inhoudelijk was beoordeeld. Het Hof concludeert dat sprake is van een schending van artikel 1, Eerste Protocol EVRM, omdat de Bulgaarse regels die zien op executoriale verkoop in het voordeel van banken doorsloegen waardoor klagster een disproportionele en excessieve last droeg

 EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – Energyworks Cartagena t. Spanje – 26 maart 2024 – [75088/17](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0326DEC007508817](#) – [persbericht 18.4.24](#) – [beslissing](#)

Artikel 1, Eerste Protocol EVRM – Wijziging subsidiesysteem – Toekomstig inkomen – Geen schending

Het recht op bescherming van eigendom van klager, een Spaans bedrijf, is niet geschaad doordat het Spaanse subsidiesysteem werd gewijzigd. De wijzigingen betroffen alleen toekomstig inkomen en de subsidies kwalificeerden niet als eigendom in de zin van artikel 1, Eerste Protocol van het Verdrag.

 HvJ – CONCLUSIE – [C-709/22 \(Syndyk Masy Upadłości A\)](#) – 11 april 2024 – A-G Kokott – Polen – [ECLI:EU:C:2024:310](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Artikelen 17, lid 1 en 51, lid 1 Handvest EU – Btw – Bestrijding btw-fraude – Gesplitste betaling – Btw-rekening insolvente belastingplichtige – Overboeking van tegoeden op btw-rekening op verzoek van de curator – Eigendomsrecht –

Samenvatting onder: [Belastingen, btw](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-109/23 \(Jemerak\)](#) – 11 april 2024 – A-G Medina – Duitsland – [ECLI:EU:C:2024:307](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 833/2014 – Artikel 17, lid 1, van het Handvest – Beperkende maatregelen – Verbod op de verlening van diensten op het gebied van juridisch advies aan in Rusland gevestigde rechtspersonen – Diensten van notaris – Verlijden en uitvoeren koopakte – Tolk die bijstand verleent aan de notaris – Vrijstelling

Samenvatting onder: [GBVB](#)

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 1 of Protocol No. 1 to the ECHR - protection of property](#)

Energiemarkt

HvJ – ARREST – C-133/23 (Omya CZ) – 18 april 2024 – Tsjechië – ECLI:EU:C:2024:335 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2003/96/EG – Belasting van energieproducten en elektriciteit – Begrip ‘mineralogische procedés’ – Elektriciteit die wordt gebruikt voor de aandrijving van machines voor de verwerking van uit steengroeven gewonnen kalksteen

Omya heeft een verzoek ingediend tot afgifte van een vergunning voor de aankoop van elektriciteit met vrijstelling van de in de Tsjechische regeling bedoelde elektriciteitsbelasting, met het oog op het gebruik ervan in mineralogische procedés. In dit verband heeft zij erop gewezen dat zowel de in de steengroeve uitgevoerde bewerkingen voor het voorafgaandelijk vergruizen en sorteren als de in de verwerkingsinstallaties verrichte handelingen, mineralogische procedés vormden.

Het douanekantoor heeft dit verzoek afgewezen op grond dat de activiteiten waarvoor Omya om vrijstelling van de elektriciteitsbelasting had verzocht niet onder sectie C („Industrie”), (...) maar onder sectie B („Winning van delfstoffen”), (...) van die classificatie zou vallen.

Hof: Artikel 2, lid 4, onder b), vijfde streepje, van richtlijn 2003/96/EG moet aldus worden uitgelegd dat het gebruik van elektriciteit voor de aandrijving van machines die worden ingezet voor de verwerking van uit een steengroeve gewonnen kalksteen die in verschillende stadia wordt vermalen en vergruisd tot fijne en grove kalksteenvulstoffen, niet wordt aangemerkt als gebruik van elektriciteit ten behoeve van mineralogische procedés. Het gebruik van elektriciteit voor de aandrijving van machines die worden ingezet voor de productie van fijne kalksteenvulstoffen met een behandeld oppervlak, wordt daarentegen wel aangemerkt als gebruik van elektriciteit ten behoeve van dergelijke procedés.

HvJ – ARREST – C-657/22 (Bitulpetroleum) – 25 april 2024 – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:353 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2003/96/EG – Richtlijn 2006/112/EG – Heffing van belasting over energieproducten en elektriciteit – Minimumbelastingniveaus – Btw – Opnieuw inslaan van energieproducten in het belastingentrepot – Voorwaarden waarin het nationale recht voorziet – Heffing van aanvullende accijns en btw als sanctie wegens niet-naleving van deze voorwaarden – Evenredigheidsbeginsel

Het geschil gaat over de aanvullende accijns en btw die de belastingdienst aan Bitulpetroleum heeft opgelegd als sanctie wegens niet-naleving van de voorwaarden die gelden wanneer deze laatste een door haar verkocht energieproduct opnieuw inslaat in het belastingentrepot.

Hof: Richtlijn 2003/96/EG en het evenredigheidsbeginsel moeten aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan nationale bepalingen of praktijken op grond waarvan een accijns tegen het hogere tarief voor dieselolie die bestemd is voor gebruik als motorbrandstof, wordt toegepast op voor gebruik als verwarmingsbrandstof bestemde energieproducten die opnieuw in het belastingentrepot worden ingeslagen om later te worden verkocht, als sanctie omdat niet is voldaan aan de voorwaarden dat deze retournering aan de bevoegde instantie wordt gemeld en dat de desbetreffende nota’s van ontvangst en stornofacturen geen informatie over de markering en de kleuring van deze producten bevatten, en dit ongeacht het werkelijke gebruik van die producten.

Artikel 2, lid 1, onder a), artikel 63 en artikel 78, lid 1, onder a), van richtlijn 2006/112/EG staan in de weg aan nationale bepalingen of praktijken op grond waarvan op voor gebruik als verwarmingsbrandstof bestemde energieproducten die opnieuw in het belastingentrepot worden ingeslagen, belasting over de toegevoegde waarde is verschuldigd over het door de belastingdienst vastgestelde bedrag aan aanvullende accijns ingevolge de toepassing op die producten van het accijnstarief voor dieselolie die

bestemd is voor gebruik als motorbrandstof, tenzij er een belastbare handeling plaatsvindt die inhoudt dat het betrokken energieproduct wordt geleverd om te worden gebruikt als motorbrandstof.

HvJ – ARREST – Gevoegde zaken C-395/22 en C-428/22 (Trade Express-L en DEVNI TSIMENT) – 30 april 2024 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2024:374 – conclusie – arrest (Franse taalversie)

Richtlijn 2009/119/EG – Verordening (EG) nr. 1099/2008 – Verplichting van lidstaten om minimumvoorraden aardolie of aardolieproducten in opslag te houden – Bevoorrading

Kan een marktdeelnemer die een bepaalde soort aardolieproduct invoert, worden verplicht om voorraden van een andere soort aardolieproduct aan te leggen op grond van artikel 3 van richtlijn 2009/119/EG, en zo ja, wat is de omvang van die verplichting?

Nederland heeft in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Het Hof komt tot het oordeel dat de desbetreffende bepalingen van de richtlijn aldus moeten worden uitgelegd dat:

- de lidstaten niet verplicht zijn om veiligheidsvoorraden aan te houden voor alle categorieën energieproducten die worden genoemd in hoofdstuk 3.4 van bijlage A bij verordening (EG) nr. 1099/2008; integendeel, zij kunnen de op hen rustende verplichting om veiligheidsvoorraden aan te houden nakomen door veiligheidsvoorraden aan te houden die enkel bestaan uit bepaalde van deze categorieën;

- zij zich niet verzetten tegen een nationale regeling op grond waarvan aan een marktdeelnemer die energieproducten heeft ingevoerd die onder hoofdstuk 3.4 van bijlage A bij verordening nr. 1099/2008 vallen, een verplichting kan worden opgelegd om veiligheidsvoorraden aan te leggen en aan te houden;

- zij er niet aan in de weg staan dat de invoer door een marktdeelnemer van energieproducten die vallen onder een categorie van producten die wordt genoemd in hoofdstuk 3.4 van bijlage A bij verordening nr. 1099/2008 voor deze marktdeelnemer de verplichting met zich meebrengt om een veiligheidsvoorraad aan te leggen en aan te houden van een energieproduct dat onder een andere in dat hoofdstuk bedoelde categorie van producten valt, zelfs wanneer die marktdeelnemer dit product niet gebruikt voor zijn economische activiteiten, waarmee het geen enkel verband houdt, en deze verplichting voor hem een aanzienlijke financiële last vormt, mits deze verplichting evenredig is.

EUROPESE COMMISSIE

Inbreukprocedure INFR(2021)0310, Nederland heeft Richtlijn (EU) 2018/2001 (bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnenslechts) slechts gedeeltelijk omgezet. Daarom heeft de Commissie besloten Nederland een met redenen omkleed advies te sturen.

OVERIG

- Ondertekening van Europees Handvest voor zonne-energie (ECER)
- Europese Unie voortaan beter beschermd tegen marktmanipulatie op groothandelsmarkt voor energie (ECER)

Erf- en schenkrecht

HvJ – CONCLUSIE – C-187/23 (Albausy) – 11 april 2024 – A-G Campos Sanchez-Bordona – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:309 – conclusie

Artikel 267 VWEU – Verordening (EU) nr. 650/2012 – Europese erfrechtverklaring – In de afgifteprocedure ingediend bezwaar – Gevolgen betwisting testament – Uitoefening van een rechtsprekende functie? – Niet-ontvankelijkheid van de prejudiciële verwijzing

Samenvatting onder: prejudiciële procedure HvJ

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-142/24 (Familienstiftung), verwijzing uit Duitsland over **schenkbelasting** over geld in een familiestichting waarbij geen rekening is gehouden met de familierelatie - ECER

Familieleven en familierecht

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-196/24 (Aucrinde), verwijzing uit Frankrijk over de **bewijsverordening**, de gronden tot weigering van verzoek **een DNA test** uit te voeren bij **overleden en reeds begraven vader** en verhouding tot **grondrechten** - ECER

EHRM factsheets en case-law guide

- Children's rights
- Gestational surrogacy
- International child abductions
- Parental rights
- Protection of minors
- Reproductive rights
- Guide on Article 8 ECHR - right to respect for private and family life, home and correspondence
- Guide on Article 12 ECHR - right to marry

Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie

HvJ – ARREST – [C-822/21 \(Letland/Zweden\)](#) – 30 april 2024 – [ECLI:EU:C:2023:647](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2014/49/EU – Depositogarantiestelsels – Niet-overdracht van bijdragen aan het depositogarantiefonds – Nuttige werking – Loyale samenwerking tussen lidstaten Europese Unie

Dit beroep wegens niet-nakoming dat de lidstaat Letland (ondersteund door Estland, Litouwen en de Commissie) heeft ingesteld tegen de lidstaat Zweden gaat over de wijze van inning van de jaarlijks door sommige kredietinstellingen verschuldigde bijdrage aan het op het grondgebied van een lidstaat gevestigde depositogarantiestelsel (hierna: DGS) in een context van overdrachten van in andere lidstaten gevestigde bijkantoren die overeenkomstig voornoemd artikel 14, lid 3, met zich meebrengen dat de bijdragen die voor deze bijkantoren in de twaalf maanden voor hun afstoting zijn betaald aan het DGS van het hoofdkantoor van de kredietinstelling, worden overgedragen aan de nationale DGS's die na de verkoop van die bijkantoren bevoegd zijn geworden. Anders dan de A-G oordeelt het Hof dat het beroep deels gegrond is. Het Hof verklaart dat Zweden tekortgeschoten is in zijn verplichtingen krachtens de richtlijn door te weigeren aan het Letse DGS de bijdragen over te dragen die door het Letse bijkantoor van Nordea Bank AB aan het Zweedse DGS werden betaald en betrekking hebben op de periode van twaalf maanden vóór de overdracht van de activiteiten van dat bijkantoor aan het Letse DGS. Het Hof verwerpt het beroep voor het overige.

HvJ – CONCLUSIE – [C-579/22 P \(Anglo Austrian AAB / ECB en Far East\)](#) – 11 april 2024 – [A-G Captea](#) – [ECLI:EU:C:2024:296](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2013/36/EU – Economisch en monetair beleid – Prudentieel toezicht op kredietinstellingen – Specifieke toezichtstaken ECB – Intrekking vergunning kredietinstelling –

Het gemeenschappelijk toezichtsmechanisme (GTM) is de eerste pijler van de bankenunie, die in 2014 is opgericht als reactie op de financiële crisis. Het prudentieel toezicht uitgeoefend door de Europese Centrale Bank (ECB), die wordt bijgestaan door nationale bevoegde autoriteiten volgens de taakverdeling in artikel 6 van de GTM-verordening.

De organisatie van het GTM is tot op zekere hoogte „bijzonder” ten opzichte van de wijze waarop de rechtsorde van de Unie in het algemeen functioneert. Artikel 4, lid 3, van de GTM-verordening bepaalt dat de ECB „wanneer het gaat om richtlijnen, de nationale wetgeving waarbij die richtlijnen zijn omgezet”, alsmede dat „wanneer het toepasselijke Unierecht bestaat uit verordeningen die de lidstaten thans uitdrukkelijk keuzemogelijkheden toekennen, [...] de ECB tevens de nationale wetgeving toepast wanneer door hen van die keuzemogelijkheden gebruikgemaakt wordt. Deze bepaling vormt de kern van de onderhavige hogere voorziening.

Nadat de ECB de vergunning van Anglo Austrian AAB had ingetrokken, kwam rekwirante bij het Gerecht op tegen het desbetreffende besluit, met als argument dat de ECB haar vergunning had ingetrokken terwijl niet was voldaan aan de voorwaarden van het Unierecht, zoals deze waren omgezet in het Oostenrijkse recht.

Het Gerecht heeft dit beroep verworpen bij arrest in zaak T-797/19. Rekwirante stelt dat het Gerecht het nationale recht onjuist heeft uitgelegd en toegepast.

A-G geeft het Hof in overweging: de hogere voorziening af te wijzen; rekwirante te verwijzen in de kosten.

GERECHT – ARREST – T-411/22 (Dexia/CRU) – 10 april 2024 – persbericht – arrest (Franse taalversie)

Verordening (EU) nr. 806/2014 – EMU – Bankenunie – Gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme voor kredietinstellingen en bepaalde beleggingsondernemingen (SRM) – Gemeenschappelijk afwikkelingsfonds (SRF) – Besluit van de CRU over de berekening van de vooraf te betalen bijdragen voor de bijdrageperiode 2022

Dexia vordert nietigverklaring van besluit SRB/ES/2022/18 betreffende de berekening van de vooraf te betalen bijdragen voor 2022 aan het Enkel Afwikkelingsfonds (hierna: "SRF"), voor zover het Dexia betreft. Volgens Dexia mag de SRB bij de berekening van de individuele ex ante bijdragen voor een bepaald jaar een door de toepasselijke wetgeving opgelegd maximum niet overschrijden.

Met name mogen de vooraf te betalen bijdragen van alle instellingen waaraan vergunning is verleend op het grondgebied van alle lidstaten die deelnemen aan het gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme (Single Resolution Mechanism - SRM) niet hoger zijn dan 12,5% van de financiële lasten van de instelling. De SRB heeft die limiet buiten beschouwing gelaten.

- e** The calculation of the 2022 ex ante contributions to the Single Resolution Fund (SRF) is unlawful ([persbericht Curia](#))

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

HvJ – CONCLUSIE – C-109/23 (Jemerak) – 11 april 2024 – A-G Medina – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:307 – conclusie

Verordening (EU) nr. 833/2014 – Artikel 17, lid 1, van het Handvest – Beperkende maatregelen – Verbod op de verlening van diensten op het gebied van juridisch advies aan in Rusland gevestigde rechtspersonen – Diensten van notaris – Verlijden en uitvoeren koopakte – Tolk die bijstand verleent aan de notaris – Vrijstelling

G.M. en O.N., Duitse onderdanen, wilden een woning in Berlijn kopen. P.R. is de notaris die heeft geweigerd de koopakte voor die woning te verlijden en uit te voeren op grond dat de verkoper een in Rusland gevestigde rechtspersoon is.

In artikel 5 quindecies, lid 2, van verordening nr. 833/2014 is een verbod opgenomen om direct of indirect „diensten op het gebied van juridisch advies” te verlenen aan in Rusland gevestigde rechtspersonen, entiteiten of lichamen. De vraag is hoe dit verbod moet worden uitgelegd; is het op grond van die bepaling verboden dat een notaris een koopakte verlijdt en uitvoert in de context van een overdracht van onroerend goed dat eigendom is van een in Rusland gevestigde rechtspersoon?

Mocht dat het geval zijn, dan rijst de vraag of het verlijden en uitvoeren van een dergelijke koopakte niettemin kunnen worden vrijgesteld op grond van artikel 5 quindecies, lid 6, van die verordening. In wezen staat dit artikel toe dat diensten op het gebied van juridisch advies worden verleend wanneer dit strikt noodzakelijk is om de toegang tot gerechtelijke, administratieve of arbitrageprocedures te waarborgen.

In het kader van deze bepalingen rijzen soortgelijke vragen met betrekking tot de bijstand die een tolk verleent aan partijen die de taal waarin de procedure voor de authenticatie bij een notaris plaatsvindt, onvoldoende machtig zijn. Vijf lidstaten, waaronder Nederland, hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 5 quindecies, lid 2, van verordening (EU) nr. 833/2014 (..) moet aldus worden uitgelegd dat de authenticatie door een notaris van een koopakte voor onroerend goed

*dat eigendom is van een in Rusland gevestigde rechtspersoon **niet** onder het in die bepaling vastgelegde verbod valt, mits die rechtspersoon overeenkomstig die verordening transacties mag aangaan en bij de authenticatie niet tevens juridisch advies wordt verstrekt, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.*

Artikel 5 quindecies, lid 2, van verordening nr. 833/2014 moet aldus worden uitgelegd dat de diensten die een tolk verleent in het kader van de authenticatie door een notaris van een koopakte voor onroerend goed dat eigendom is van een in Rusland gevestigde rechtspersoon, niet onder het in die bepaling vastgelegde verbod vallen.

Artikel 5 quindecies, lid 2, van verordening nr. 833/2014 moet aldus worden uitgelegd dat de uitvoering door een notaris van een geauthenticeerde koopakte voor onroerend goed dat eigendom is van een in Rusland gevestigde rechtspersoon, (welke uitvoering in het bijzonder bestaat in de bewaring en de uitbetaling van de koopsom, de doorhaling van de bestaande inschrijvingen op het onroerend goed en de overschrijving in het kadaster van het eigendomsrecht op de nieuwe eigenaren), niet binnen de werkingssfeer van het in die bepaling vastgelegde verbod valt, mits die rechtspersoon overeenkomstig die verordening transacties mag aangaan en die taken geen juridisch advies omvatten, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

- 📌 A-G Medina publiceert conclusie in zaak over verduidelijking van het begrip 'diensten op het gebied van juridisch advies' in EU-sanctiewetgeving ([ECER](#))
- 📌 Conclusie AG bij HvJ EU met verduidelijking van het begrip 'diensten op het gebied van juridisch advies' in EU-sanctiewetgeving ([Bijzonder strafrecht](#))

GERECHT – ARREST – [T-301/22 \(Aven\)](#) en [T-304/22](#) – 10 april 2024 – [ECLI:EU:T:2024:214](#) en [ECLI:EU:T:2024:215](#) – [persbericht](#) – [arrest T-301/22](#) – [arrest T-304/22](#)

Verordening nr. 269/2014 – Besluit 2014/145 – GBVB – Situatie in Oekraïne – Bevriezing van tegoeden – Begrippen "materiële of financiële steun aan Russische besluitvormers" en "voordeel" ontleend aan die besluitvormers

Het Gerecht wijst de verzoeken van Petr Aven en Michail Fridman toe en verklaart zowel de oorspronkelijke handelingen en de handelingen tot handhaving van de lijsten van beperkende maatregelen voor de periode van 28 februari 2022 tot en met 15 maart 2023 nietig.

Het Gerecht is van oordeel dat geen van de in de oorspronkelijke handelingen genoemde redenen voldoende is gemotiveerd en dat de opname van de heren Aven en Fridman op de litigieuze lijsten derhalve niet gerechtvaardigd was. Met betrekking tot de handhavingshandelingen is het Gerecht van oordeel dat de Raad geen aanvullend bewijs heeft aangedragen ten opzichte van het bewijs waarop hij zich in de aanvankelijke handelingen had gebaseerd.

- 📌 War in Ukraine: the General Court annuls the inclusion of Petr Aven and Mikhail Fridman on the lists of persons subject to restrictive measures between February 2022 and March 2023 ([persbericht Curia](#))

GERECHT – ARREST – T-782/22 (Cogebi en Cogebi/Raad) – 17 april 2024 – ECLI:EU:T:2024:249 – arrest

Verordening (EU) nr. 833/2014 – Beperkende maatregelen – Situatie in Oekraïne – Mica-producten – Beroep tot nietigverklaring – Regelgevingshandeling die geen uitvoeringsmaatregelen bevat die rechtstreeks van invloed zijn op rechtspositie van importeurs – Ontvankelijkheid – Motiveringsplicht - Recht om te worden gehoord – Recht op toegang tot dossier – Vrijheid van ondernemerschap – Evenredigheid

Verzoekers, Cogebi en Cogebi, a.s., verzoeken om nietigverklaring van artikel 3 decies van verordening (EU) nr. 833/2014 voor zover bij verordening nr. 2022/1904 GN-code 6814 (bewerkte mica en werken van mica) ("mica-producten") wordt ingevoegd in de lijst van goederen die de Russische Federatie aanzienlijke inkomsten opleveren, zoals opgenomen in bijlage XXI bij verordening nr. 833/2014, en waarvan de directe of indirecte aankoop, invoer of overdracht in de Europese Unie op grond van artikel 3 decies van die verordening verboden is. Het Gerecht verworpt het beroep.

VOORGENOMEN PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hoge Raad – 19 april 2024 – ECLI:NL:HR:2024:642

Verordening (EU) nr. 269/2014 – Ondernemingsrecht – EU-sancties tegen Rusland

Kan een houder van certificaten van aandelen die is onderworpen aan sancties, aan die certificaten verbonden vergader- en stemrechten uitoefenen? De Hoge Raad heeft het voornemen vragen te stellen aan HvJEU over uitleg van art. 1 aanhef en onder f van Verordening (EU) nr. 269/2014.

1. Moet “bevriezing van tegoeden” in de zin van art. 1, aanhef en onder f, Verordening 269/2014 in het geval van certificaten van aandelen die toebehoren aan, eigendom zijn, in het bezit zijn of onder zeggenschap staan van in bijlage I van Verordening 269/2014 vermelde natuurlijke personen, of met hen verbonden natuurlijke personen of rechtspersonen, entiteiten of lichamen, aldus worden uitgelegd dat de aan certificaten van aandelen verbonden vergader- en stemrechten niet kunnen worden uitgeoefend, in elk geval zolang dat niet leidt tot disproportionele schade voor de desbetreffende certificaathouder?

2. Maakt het voor het antwoord op vraag 1 verschil of in het concrete geval, mede gelet op de aard en inhoud van het geagendeerde besluit en het standpunt daarover van de desbetreffende certificaathouder, uitoefening van de vergader- en stemrechten kan leiden tot mutatie, overmaking, wijziging, gebruik of inzet van of omgang met tegoeden, op welke wijze ook, met als gevolg wijziging van hun omvang, bedrag, locatie, eigenaar, bezit, onderscheidende kenmerken, bestemming of andere wijzigingen waardoor het gebruik van bedoelde tegoeden, inclusief het beheer van een beleggingsportefeuille, mogelijk wordt gemaakt in de zin van art. 1, aanhef en onder f, Verordening 269/2014?

- e Kan een houder van certificaten van aandelen die is onderworpen aan sancties vergader- en stemrechten uitoefenen? ([Cassatieblog](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-84/24 \(EM SYSTEM\)](#), verwijzing uit Litouwen over **bevriezing van tegoeden** door een bank vanwege het feit dat een aandeelhouder van verzoekende partij op een sanctielijst was geplaatst overeenkomstig verordening 765/2006 - [ECER](#)

REGELGEVING

Richtlijn (EU) 2024/1226 van het Europees Parlement en de Raad van 24 april 2024 betreffende de definitie van strafrechtelijke delicten en van sancties voor de schending van beperkende maatregelen van de Unie en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/1673, [PB L, 2024/1226, 29.4.2024](#)

OVERIG

- Following through on the Union's values: The role of international law in setting legal limits on supporting Israel in its war on Gaza ([European law blog](#))
Michiel Tjepkema, Casper Smeulders en Annick Pijnenburg, Staatsaansprakelijkheid voor het buitenlands en veiligheidsbeleid, Wat is er nog over van de beleidsvrijheid in: [NJB 2024/937](#)

EHRM factsheets en guides

- [Conscientious objection](#)
- [Freedom of religion](#)
- [Religious symbols and clothing](#)
- [Guide on article 9 ECHR - freedom of thought, conscience and religion](#)

Gewasbeschermingsmiddelen en biociden

HvJ – ARREST – C-308/22 (PAN Europe, Closer) – 25 april 2025 – Nederland – CBb – ECLI:EU:C:2024:350 – na prejudiciële verwijzing ECLI:NL:CBB:2022:214 – conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 1107/2009 – Verordening (EU) 2018/605 – Onderzoek voor toelating – Hormoonontregelende eigenschappen – Voorzorgsbeginsel – Stand van de wetenschappelijke en technische kennis – Recht op effectieve rechtsbescherming

PAN-Europe en het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) verschillen van mening over de toelating van de gewasbeschermingsmiddelen Closer (C-308/22), Dagonis en Pitcher (C-309/22 en C-310/22). Het gaat o.a. over de vraag of hormoonontregelende eigenschappen alleen op Europees niveau beoordeeld worden of daarnaast ook op nationaal niveau nog aan de orde gesteld kunnen worden bij de toelating van een gewasbeschermingsmiddel. Verder is in alle drie de zaken aan de orde of de toelating van een gewasbeschermingsmiddel beoordeeld moet worden op basis van de stand van de wetenschappelijke en technische kennis op het moment van de toelating of een eerder moment, bijvoorbeeld het moment van de aanvraag.

Nederland heeft samen met Duitsland, Ierland en Griekenland schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 36 van verordening (EG) nr. 1107/2009 moet aldus worden uitgelegd dat een lidstaat die overeenkomstig artikel 36, lid 2, van deze verordening over de toelating voor het op de markt brengen van een gewasbeschermingsmiddel beslist, in de in artikel 36, lid 3, tweede alinea, van die verordening genoemde gevallen mag afwijken van de wetenschappelijke beoordeling van de risico's van dit middel die is verricht door de lidstaat die de aanvraag voor een dergelijke toelating onderzoekt krachtens artikel 36, lid 1, van die verordening, met name wanneer hij beschikt over de meest betrouwbare wetenschappelijke en technische gegevens, waar laatstbedoelde lidstaat bij het opstellen van zijn beoordeling geen rekening mee heeft gehouden, en waaruit blijkt dat er een onaanvaardbaar risico voor de gezondheid van mens of dier of voor het milieu bestaat.

Artikel 36 van verordening nr. 1107/2009, gelezen in het licht van het beginsel van effectieve rechterlijke bescherming, moet aldus worden uitgelegd dat de conclusies van de beoordeling die is verricht door de

krachtens artikel 36, lid 1, van deze verordening bevoegde lidstaat in aanmerking mogen worden genomen door de rechter van de in artikel 36, lid 2, van die verordening bedoelde betrokken lidstaat, die zich moet uitspreken over de rechtmatigheid van een besluit dat is vastgesteld op grond van artikel 36, lid 2 of lid 3, van dezelfde verordening, gelet op de materiële en procedurele voorwaarden van deze bepalingen, met dien verstande dat deze rechter zijn beoordeling van de wetenschappelijke en technische feiten niet in de plaats mag stellen van die van de bevoegde nationale instanties.

Artikel 36, leden 2 en 3, van verordening nr. 1107/2009 moet aldus worden uitgelegd dat een lidstaat die overeenkomstig deze bepalingen over de toelating voor het op de markt brengen van een gewasbeschermingsmiddel beslist, wanneer hij van mening is dat de wetenschappelijke risicobeoordeling die is verricht door de lidstaat die de aanvraag onderzoekt krachtens artikel 36, lid 1, van deze verordening, ontoereikend is gemotiveerd op het punt van zijn bezorgdheid over de gezondheid van mens en dier of het milieu als gevolg van omstandigheden in verband met milieu of landbouw die specifiek zijn voor zijn grondgebied, er niet toe gehouden is deze laatste lidstaat te betrekken bij de totstandbrenging van een nieuwe beoordeling op basis waarvan de toelating voor het op de markt brengen van het gewasbeschermingsmiddel kan worden verleend.

Artikel 29, lid 1, onder e), en artikel 36, lid 2, van verordening nr. 1107/2009 moeten aldus worden uitgelegd dat ter betwisting van de toelating van een gewasbeschermingsmiddel op het grondgebied van de lidstaat die overeenkomstig deze laatste bepaling over die toelating beslist, bij de autoriteiten of de rechterlijke instanties van deze lidstaat de meest betrouwbare beschikbare wetenschappelijke en technische gegevens kunnen worden aangevoerd om aan te tonen dat de wetenschappelijke risicobeoordeling die betreffende dat gewasbeschermingsmiddel is verricht door de lidstaat die de aanvraag onderzoekt krachtens artikel 36, lid 1, van deze verordening, ontoereikend is gemotiveerd.

HvJ – ARREST – gevoegde zaken C-309/22 en C-310/22 (PAN Europe, Pitcher en Dagonis) – 25 april 2025 – Nederland – CBB – ECLI:EU:C:2024:356 – na prejudiciële verwijzingen ECLI:NL:CBB:2022:215 en ECLI:NL:CBB:2022:217 – conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 1107/2009 – Verordening (EU) 2018/605 – Onderzoek voor toelating – Hormoonontregelende eigenschappen – Voorzorgsbeginsel – Stand van de wetenschappelijke en technische kennis

PAN-Europe en het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) verschillen van mening over de toelating van de gewasbeschermingsmiddelen Closer (C-308/22), Dagonis en Pitcher (C-309/22 en C-310/22). Het gaat o.a. over de vraag of hormoonontregelende eigenschappen alleen op Europees niveau beoordeeld worden of daarnaast ook op nationaal niveau nog aan de orde gesteld kunnen worden bij de toelating van een gewasbeschermingsmiddel. Verder is in alle drie de zaken aan de orde of de toelating van een gewasbeschermingsmiddel beoordeeld moet worden op basis van de stand van de wetenschappelijke en technische kennis op het moment van de toelating of een eerder moment, bijvoorbeeld het moment van de aanvraag.

Nederland heeft samen met Tsjechië en Griekenland schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 29, lid 1, onder a) en e), en artikel 4, lid 1, tweede alinea, en lid 3, van verordening (EG) nr. 1107/2009, gelezen in samenhang met punt 3.6.5 van bijlage II bij verordening nr. 1107/2009, moeten aldus worden uitgelegd dat de bevoegde autoriteit van een lidstaat die belast is met de beoordeling van een toelatingsaanvraag voor het op de markt brengen van een gewasbeschermingsmiddel, bij het onderzoek van deze aanvraag rekening moet houden met de ongewenste effecten die de hormoonontregelende eigenschappen van een werkzame stof in dat middel zouden kunnen hebben op de mens, gelet op de op het moment van dat onderzoek beschikbare relevante en betrouwbare wetenschappelijke en technische kennis, die met name vervat is in de in dat punt 3.6.5 vermelde criteria.

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-118/24 (*Laboratoires Eurogenerics et Theramex France*), verwijzing uit Frankrijk over **vereenvoudigde vergunningsprocedures voor geneesmiddelen** onder richtlijn 2001/83/EG en de bevoegdheid van een rechterlijke instantie van een lidstaat die niet de referentielidstaat is - [ECER](#)

Godsdienstvrijheid en vrijheid van gedachte

NOOT – bij EHRM 12 maart 2024, [Kanatli t. Turkije](#)

Does a requirement to undertake 1 day of reserve military service engender a right to conscientious objection? The recent judgment of the ECtHR in *Kanatli v. Turkey* offers a new perspective. ([Strasbourg observers](#))

NOOT – bij EHRM 13 februari 2024, [Moslims van België e.a. t. België](#)

- In the Strasbourg Club: *Executief van de Moslims van België and others v Belgium* ([Strasbourg observers](#))
- Ritual slaughter again: *Executief van de Moslims van België* ([Law & religion UK](#))
- Prohibition of religious slaughter in executief van de moslims van België e.a. t. België process-based review and a new legitimate aim ([Strasbourg observers](#))

OVERIG

Animal welfare and the evolution of public morality – Requirement to stun animals prior to ritual slaughter is Convention-proof ([EJILtalk](#))

Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa

HvJ – ARREST – 30 april 2024 – [C-470/21](#) (*La Quadrature du Net*) – VOLTALLIG HOF
ECLI:EU:C:2024:370 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#) (Engels taalversie)

Richtlijn 2002/58/EG – Verwerking persoonsgegevens in de sector elektronische communicatie – Mogelijkheid voor de lidstaten om de reikwijdte van bepaalde rechten en plichten te beperken – Verplichting tot voorafgaande toetsing door een rechterlijke instantie of onafhankelijke administratieve entiteit met dwingende bevoegdheden – Met een IP-adres overeenkomende gegevens over de burgerlijke identiteit

Samenvatting onder: [privacy en persoonsgegevens](#)

HvJ – ARREST – C-178/22 (Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano) – 30 april 2024 – Grote Kamer – Italië – ECLI:EU:C:2024:371 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#) (Franse taalversie)

Richtlijn 2002/58/EG – Artikelen 7, 8 en 11 alsmede artikel 52, lid 1 Handvest EU – Vertrouwelijkheid van communicatie – Aanbieders van elektronische-communicatiediensten – OM verzoekt om toegang tot gegevens voor onderzoek en vervolging van gekwalificeerde diefstal van een mobiele telefoon – Definitie van ‘zware criminaliteit’ – Omvang voorafgaande toetsing – Evenredigheidsbeginsel – Arrest Prokuratuur

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

GERECHT – ARREST – T-119/23 (Insider/EUIPO) – 17 april 2024 – ECLI:EU:T:2024:253 – [arrest](#)

Verordening (EU) 2017/1001 – Gedelegeerde verordening (EU) 2018/625 – Recht om in administratieve procedure te worden gehoord – Artikel 41 Handvest EU – Oppositieprocedure – Aanvraag voor Uniebeeldmerk in Insajderi – Ouder nationaal woordmerk INSAJDERI en ouder nationaal beeldmerk in Insajderi Gazetë online – Relatieve weigeringsgrond – Niet-overlegging van bewijsmateriaal – Vertaling – Recht om te worden gehoord

Samenvatting onder: [IE](#)

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 13 ECHR – Right to an effective remedy](#)
- [Guide on Article 1 ECHR - Obligation to respect human rights – Concepts of “jurisdiction” and imputability](#)
- [Guide on Article 46 ECHR - Binding force and execution of judgments](#)

WIKI

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

IE - Intellectuele eigendom en kwekersrecht

HvJ – ARREST – C-723/22 (Citadines) – 11 april 2024 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:289 – geen conclusie – [arrest](#)

Richtlijn 2001/29/EG – Richtlijn 93/83/EEG – Auteursrecht en naburige rechten – Televisieuitzending via televisietoestellen in een hotel – Doorgifte via de kabel – Mededeling aan het publiek

MPLC, een onafhankelijke collectieve beheersorganisatie met winstoogmerk naar Duits recht, heeft bij de Duitse rechter een vordering ingesteld tegen Citadines, de exploitant van een hotel. MPLC vordert

dat Citadines de mededeling aan het publiek staakt van een aflevering van een televisiereeks in de vorm van een uitzending door middel van televisietoestellen die door Citadines in de kamers en in de fitnessruimte van dat hotel zijn geïnstalleerd, voor zover het signaal door middel van een coaxiale kabel of een datakabel naar de televisietoestellen wordt doorgegeven.

Hof: Artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG moet aldus worden uitgelegd dat de beschikbaarstelling van televisietoestellen in de kamers of de fitnessruimte van een hotel, waarbij bovendien een signaal aan die toestellen wordt doorgegeven via een eigen kabel distributienetwerk van dat hotel, een „mededeling aan het publiek” in de zin van deze bepaling vormt.

- 📌 HvJ EU: TV-toestellen in kamers en fitnessruimte hotel en signaal doorgegeven aan eigen kabel distributienetwerk is mededeling ([Boek9](#))
- 📌 HvJEU: Televisie in hotelkamers met eigen kabel distributienetwerk is mededelingshandeling ([IE forum](#))

HvJ – ARREST – 30 april 2024 – C-470/21 (La Quadrature du Net) – VOLTALLIG HOF
ECLI:EU:C:2024:370 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#) (Engels taalversie)

Richtlijn 2002/58/EG – Verwerking persoonsgegevens in de sector elektronische communicatie – Mogelijkheid voor de lidstaten om de reikwijdte van bepaalde rechten en plichten te beperken – Verplichting tot voorafgaande toetsing door een rechterlijke instantie of onafhankelijke administratieve entiteit met dwingende bevoegdheden – Met een IP-adres overeenkomende gegevens over de burgerlijke identiteit

Samenvatting onder: [privacy en persoonsgegevens](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-159/23 (Sony Computer) – 25 april 2024 – A-G Szpunar – Duitsland –
ECLI:EU:C:2024:363 – [conclusie](#)

Richtlijn 2009/24/EG – Auteursrecht en naburige rechten – Rechtsbescherming van computerprogramma's – Veranderen van een computerprogramma

Sony verkoopt als exclusieve licentiehouders voor Europa Playstation-spelconsoles alsook spellen voor deze consoles. Datel ontwikkelt, produceert en verkoopt software, voor de spelconsoles van Sony, zoals bijvoorbeeld "Tilt FX" – een apparaat waarmee de Playstation door ruimtelijke bewegingen kan worden bestuurd. De software van Datel werkt uitsluitend met de originele spellen van Sony.

Sony heeft de rechter verzocht om Datel te verbieden haar software voor de spellen en consoles van Sony te verkopen. Sony voert aan dat gebruikers met de softwareproducten van Datel de aan haar spellen ten grondslag liggende programma's veranderen en hierdoor inbreuk maken op het auteursrecht, alsmede dat Datel hiervoor aansprakelijk is. De partijen zijn het er echter over eens dat noch de betreffende software van Datel, noch de gebruikers ervan op enigerlei wijze toegang hebben tot de code van deze programma's of deze wijzigen. De software van Datel, die gelijktijdig met het computerprogramma van Sony wordt uitgevoerd, wijzigt immers alleen de inhoud van variabelen die het beschermde computerprogramma in het werkgeheugen heeft opgeslagen en tijdens het verloop van het programma gebruikt.

Hoewel een computerprogramma de vorm van een „tekst” kan aannemen, dat wil zeggen een lijst van instructies die door de computer moeten worden uitgevoerd, is dat in tal van opzichten een specifieke tekst, die met geen enkele andere categorie van werken van letterkunde te vergelijken valt.

Kan, en in voorkomend geval in hoeverre, de door het Unierecht verleende bescherming voor computerprogramma's worden uitgebreid tot buiten de tekst zelf. Met andere woorden: hoe ver kan het begrip „tekst” in het geval van dergelijke programma's worden opgerekt?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 1, leden 1 tot en met 3, van richtlijn 2009/24/EG moet aldus worden uitgelegd dat de door deze richtlijn op grond van deze bepaling geboden bescherming zich niet uitstrekt tot de inhoud van variabelen die het beschermde computerprogramma in het werkgeheugen heeft opgeslagen en tijdens het verloop van het programma gebruikt, wanneer deze inhoud wordt gewijzigd door een ander programma dat gelijktijdig met het beschermde computerprogramma wordt gebruikt, zonder dat evenwel de doel- of broncode van dat beschermde computerprogramma wordt gewijzigd.

- ❏ Conclusie: Computerprogrammarichtlijn gaat niet over de variabelen die in werkgeheugen zijn opgeslagen (Boek9)
- ❏ Conclusie A-G: auteursrecht op computerprogramma behelst niet variabelen in werkgeheugen (IE forum)

GERECHT – ARREST – T-119/23 (Insider/EUIPO) – 17 april 2024 – ECLI:EU:T:2024:253 – arrest

Verordening (EU) 2017/1001 – Gedelegeerde verordening (EU) 2018/625 – Recht om in administratieve procedure te worden gehoord – Artikel 41 Handvest EU – Oppositieprocedure – Aanvraag voor Uniebeeldmerk in Insajderi – Ouder nationaal woordmerk INSAJDERI en ouder nationaal beeldmerk in Insajderi Gazetë online – Relatieve weigeringsgrond – Niet-overlegging van bewijsmateriaal – Vertaling – Recht om te worden gehoord

Florim Alaj, heeft bij het EUIPO een Uniemerkaanvraag ingediend voor een beeldteken (in Insajderi). Het aangevraagde merk had betrekking op de diensten die zijn omschreven als: „Verstrekking van informatie, nieuws en commentaren op het gebied van actualiteiten met betrekking tot onderwijs, amusement en sport via internet”.

Verzoekster, Insider LLC, heeft oppositie ingesteld tegen de inschrijving van het aangevraagde merk. De oppositie was gebaseerd op twee oudere merken, aangevraagd in Kosovo op 5 mei 2020 en aldaar ingeschreven ter aanduiding van diensten van de klassen 35, 38 en 41. De kamer van beroep van het EUIPO heeft de oppositie van Insider LLC afgewezen en deze laatste komt hiertegen in beroep bij het Gerecht.

Het Gerecht stelt vast dat de kamer van beroep, zonder Insider LLC hierover te horen, ambtshalve heeft onderzocht of de oudere merken bestonden en Insider LLC houder daarvan was. De kamer van beroep heeft vervolgens geoordeeld dat dit niet het geval was. Het Gerecht overweegt dat een schending van de rechten van de verdediging evenwel slechts kan worden vastgesteld voor zover het niet in aanmerking nemen van het standpunt van een belanghebbende “een concrete invloed heeft gehad op de mogelijkheid voor de belanghebbende om zich te verdedigen”. Insider LLC hoeft hiervoor slechts aan te tonen dat het “niet volledig is uitgesloten” dat de procedure zonder voornoemde procedurele onregelmatigheid tot een ander resultaat zou hebben geleid. Dat is in casu het geval, aldus het Gerecht.

Gerecht: De beslissing van de vijfde kamer van beroep van het Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO) van 5 december 2022 (zaak R 1152/2022-5) wordt vernietigd.

GERECHT – ARREST – T-255/23 (Escobar/EUIPO (Pablo Escobar)) – 17 april 2024 – ECLI:EU:T:2024:240 – persbericht – arrest

Verordening (EU) 2017/1001 – Weigering inschrijven woordteken Escobar vanwege strijd met openbare orde en goede zeden

Escobar Inc., gevestigd in Puerto Rico (Verenigde Staten), heeft in 2021 een aanvraag ingediend bij het EUIPO tot inschrijving van het woordteken Pablo Escobar als een EU merk voor een groot aantal waren en diensten. Van de Colombiaanse staatsburger Pablo Escobar, geboren op 1 december 1949 en overleden op 2 december 1993, wordt aangenomen dat hij een drugsbaron en een narco-terrorist was die het Medellín-kartel oprichtte en er de enige leider van was.

Het EUIPO heeft de inschrijvingsaanvraag afgewezen op grond dat het merk in strijd is met de openbare orde en in strijd was met de goede zeden. Het EUIPO baseerde zich op de perceptie van het Spaanse publiek, dat het meest vertrouwd is met met Pablo Escobar vanwege de banden tussen Spanje en Colombia. Escobar Inc. heeft tegen deze beslissing beroep ingesteld bij het Gerecht van de Europese Unie. Het Hof bevestigt de weigering om het merk Pablo Escobar in te schrijven.

- The name Pablo Escobar may not be registered as an EU trade mark (persbericht)
- Gerecht EU: Het publiek zou PABLO ESCOBAR met drugshandel en narco-terrorisme associëren (Boek9)
- Gerecht EU: 'Pablo Escobar' mag niet worden geregistreerd als EU-merk (IE forum)

GERECHT – ARREST – T-2/23 (Romagnolo Fratelli/Communautair Bureau voor plantenrassen (CPVO)) – 17 april 2024 – ECLI:EU:T:2024:247 – arrest

Verordening (EG) nr. 2100/94 – Verlening van een communautair kwekersrecht – Niet-nakoming van de termijnen van de jaarlijkse rechten – Vervallenverklaring van de bescherming – Verzoek om herstel in de vorige toestand – Ontvankelijkheid – Artikel 263 (4) en (5) VWEU – Voorwaarden voor betekening van besluiten en mededelingen van het CPVO

Verzoekster heeft bij het CPVO een aanvraag voor een communautair kwekersrecht voor het aardappelras Melrose, dat behoort tot de soort *Solanum tuberosum* L.

Het CPVO heeft het communautair kwekersrecht verleend. Het CPVO heeft een debetnota betreffende de betaling van de jaarlijkse rechten voor het betrokken communautair kwekersrecht opgesteld en aan verzoekster gezonden naar haar gebruikersaccount.

De debetnota is niet binnen de gestelde termijn betaald. Aan verzoekster zijn meerdere herinneringen gestuurd in het gebruikersaccount.

Het CPVO heeft het betrokken communautair kwekersrecht vervallen verklaard omdat de jaarlijkse rechten niet binnen de gestelde termijn waren betaald. Het besluit betreffende deze vervallenverklaring is op 22 maart 2022 aan verzoekster betekend.

Verzoekster heeft op grond van artikel 80 van verordening nr. 2100/94 een verzoek om herstel in de vorige toestand ingediend met betrekking tot de termijn voor betaling van bovengenoemde jaarlijkse rechten. Vervolgens heeft verzoekster de tot dan toe onbetaalde jaarlijkse rechten betaald.

Bij het bestreden besluit heeft het CPVO verzoeksters verzoek om herstel in de vorige toestand afgewezen. Dit verzoek werd afgewezen op grond dat het niet voldeed aan de voorwaarden van artikel 80, lid 2, van verordening nr. 2100/94 en verzoekster niet had aangetoond dat zij was geconfronteerd met onvoorzienbare omstandigheden en dat zij alle noodzakelijke waakzaamheid had betracht om te voldoen aan de voorwaarden van artikel 80, lid 1, van deze verordening. Verzoekster verzoekt het Gerecht het bestreden besluit nietig te verklaren.

Het CPVO werpt tegen dat het beroep niet ontvankelijk is omdat er voor het onderhavige beroep geen rechtsgrondslag bestaat in de betreffende verordening. Het Gerecht overweegt onder meer dat de in artikel 263, vijfde alinea, VWEU neergelegde bijzondere voorwaarden en bepalingen niet in die zin kunnen worden uitgelegd dat zij een instelling van de Unie het recht verlenen om geschillen inzake de uitlegging of toepassing van het Unierecht aan de bevoegdheid van de Unierechter te onttrekken. Hoewel de betreffende verordening niet uitdrukkelijk voorziet in een rechtsgang bij de kamer van beroep van het CPVO en evenmin rechtstreeks bij het Gerecht, bestaat er volgens het Gerecht niettemin een rechtsgang krachtens, onder meer, artikel 263, vierde alinea VWEU. Het Gerecht komt vervolgens toe aan een inhoudelijke beoordeling van het beroep van verzoekster, maar stelt haar in het ongelijk.

GERECHT – ARREST – T-157/23 (Kneipp/EUIPO-Patou) – 24 april 2024 – [persbericht](#) – [arrest](#) (Engelse taalversie)

Verordening (EU) 2017/1001 – Uniemerkt – Oppositieprocedure – Aanvraag voor gemeenschapswoordmerk Joyful by nature – Ouder EU-woordmerk JOY – Relatieve weigeringsgrond – Aantasting van bekendheid – Bewijs ter staving van bekendheid – Ongerechtvaardigd voordeel uit onderscheidend vermogen of reputatie van ouder merk

Het gebruik van het aangevraagde merk waarop verzoekster zich heeft beroepen, kan volgens het Gerecht niet worden beschouwd als een grond voor inschrijving van dit merk, gelet op het risico dat door het gebruik ervan wordt geprofiteerd van de reputatie van het oudere merk. Het Gerecht verworpt het beroep.

- EU trade marks: the General Court confirms that the reputation of a trade mark is acquired and, in general, lost progressively ([persbericht Curia](#))
- Gerecht EU: De reputatie van een merk wordt verworven en, over het algemeen, ook progressief verloren gaat ([Boek9](#))
- Gerecht EU: bekendheid merk wordt geleidelijk verworven en verloren ([IE forum](#))

HvJ en Gerecht – overig

- T- 654/22 Gemeenschapsmodel - Nietigheidsprocedure - Ingeschreven gemeenschapsmodel dat deur- en raamklinken weergeeft - Ouder model - Nietigheidsgrond - Eigen karakter - Artikel 25, lid 1, sub b, en artikel 6 van verordening (EG) nr. 6/2002 – Beslissing EUIPO wordt vernietigd
- T-62/23 Gemeenschapsmodel - Nietigheidsprocedure - Ingeschreven gemeenschapsmodel dat deel van zonnepanelen weergeeft - Ouder model - Nietigheidsgrond - Geen eigen karakter - Geïnformeerde gebruiker - Geen andere algemene indruk - Artikel 6 van verordening (EG) nr. 6/2002 – Gerecht verworpt het beroep. Zie ook: [T-63/23](#)
- T-42/23 Uniemerkt - Oppositieprocedure - Aanvraag voor het beeldmerk MH Cuisines - Internationale inschrijving van het oudere beeldmerk MM CUISINES - Relatieve weigeringsgrond - Geen verwarringsgevaar - Artikel 8, lid 1, sub b, van verordening (EU) 2017/1001 – De beslissing van het EUIPO van 24 november 2022 (zaak R 1078/2022-1) wordt vernietigd.
- T-161/23 Merk van de Europese Unie - Procedure tot vervallenverklaring - Woordmerk van de Europese Unie Rebell - Gedeeltelijke vervallenverklaring - Normaal gebruik van het merk - Artikel 58, lid 1, sub a, en lid 2, van verordening (EU) 2017/1001 - Recht om te worden gehoord - Motiveringsplicht - Artikel 94, lid 1, van verordening 2017/1001 – Beslissing van het EUIPO van 13 januari 2023 (zaak R 295/2022-1) wordt vernietigd voor zover daarbij vervallenverklaring van het EU-woordmerk Rebell is uitgesproken

voor "zuivelproducten, in het bijzonder boter, boterbereidingen, verwerkte boter, boterolie, kwark, kwarkbereidingen, producten op basis van melk, producten op basis van gecondenseerde melk, dieetvoeding op basis van melk en melkproducten.

- T-262/23 Uniemark - Oppositieprocedure - Aanvraag voor EU-woordmerk Mushie - Ouder EU-woordmerk KUSHIES - Relatieve weigeringsgrond - Verwarringsgevaar - Artikel 8, lid 1, sub b, van verordening (EU) 2017/1001 - Professionele vertegenwoordiging - Artikel 120, lid 1, van verordening 2017/1001) - Gerecht verwerpt het beroep
- T-126/22 Uniemark - Oppositieprocedure - Aanvraag voor EU-woordmerk coinbase - Internationale inschrijving van ouder woordmerk COINBASE - Internationale inschrijving van ouder beeldmerk coinbase exchange - Relatieve weigeringsgrond - Geen verwarringsgevaar - Geen soortgelijke waren en diensten - Artikel 8, lid 1, sub b, van verordening (EU) 2017/1001)
- T-388/23 Uniemark - Aanvraag voor het woordmerk WellBack - Absolute weigeringsgrond - Ontbreken van onderscheidend vermogen - Artikel 7, lid 1, sub b, van verordening (EU) 2017/1001 - Gelijke behandeling
- T-288/23 Uniemark - Oppositieprocedure - Aanvraag voor EU-beeldmerk Healthily - Ouder EU-beeldmerk Healthies - Relatieve weigeringsgrond - Verwarringsgevaar - Artikel 8, lid 1, sub b, van verordening (EU) 2017/1001 - Motiveringsplicht - Artikel 94, lid 1, van verordening 2017/1001 - Gewettigd vertrouwen
- T-209/23 Uniemark - Oppositieprocedure - Aanvraag voor EU-beeldmerk doyum - Ouder nationaal woordmerk Doyum - Relatieve weigeringsgrond - Geen soortgelijke waren - Geen verwarringsgevaar - Artikel 8, lid 1, sub b, van verordening (EU) 2017/1001)
- T-76/23 Uniemark - Oppositieprocedure - Aanvraag voor EU-woordmerk AMBERTEC - Ouder EU-woordmerk AMPERTEC - Relatieve weigeringsgrond - Geen verwarringsgevaar - Artikel 8, lid 1, sub b, van verordening (EU) 2017/1001 - Recht om te worden gehoord - Artikel 94, lid 1, van verordening 2017/1001)
- T-673/22 Uniemark - Oppositieprocedure - Aanvraag voor EU-woordmerk LABCORP - Ouder nationaal woordmerk en internationale inschrijving van ouder woordmerk labcore - Relatieve weigeringsgrond - Artikel 8, lid 1, sub b, van verordening (EG) nr. 207/2009 (thans artikel 8, lid 1, sub b, van verordening (EU) 2017/1001) - Geen normaal gebruik van ouder merk - Artikel 42, leden 2 en 3, van verordening nr. 207/2009 (thans artikel 47, leden 2 en 3, van verordening 2017/1001)) zie ook: T-674/22
- T-177/23 Gemeenschapsmodel - Nietigheidsprocedure - Ingeschreven gemeenschapsmodel dat polen vertegenwoordigt - Nietigheidsgrond - Openbaarmaking van ouder model - Artikelen 7 en 25, lid 1, sub b, van verordening (EG) nr. 6/2002 - Bewijslast - Artikel 52, lid 2, van verordening nr. 6/2002")
- T-303/23 Uniemark - Nietigheidsprocedure - Beeldmerk Le Petit Déjeuner TSAKIRIS FAMILY - Ouder nationaal beeldmerk TSAKIRIS CHIPS - Schade aan reputatie - Gebruik zonder geldige reden - Artikel 8, lid 5, en artikel 53, lid 1, sub a, van verordening (EG) nr. 207/2009 (thans artikel 8, lid 5, en artikel 60, lid 1, sub a, van verordening (EU) 2017/1001) - Artikel 81 VWEU
- T-313/23 Uniemark - Nietigheidsprocedure - EU-woordmerk MAISON CAVIST. - Ouder EU-woordmerk CAVISS - Relatieve nietigheidsgrond - Verwarringsgevaar - Artikel 60, lid 1, sub a, en artikel 8, lid 1, sub b, van verordening (EU) 2017/1001
- T-357/23 Uniemark - Oppositieprocedure - Aanvraag voor EU-beeldmerk Pherla - Ouder EU-woordmerk VERLA - Relatieve weigeringsgrond - Verwarringsgevaar - Artikel 8, lid 1, sub b, van verordening (EU) 2017/1001)

T-548/23

Uniemark - Aanvraag voor het EU-woordmerk TRUCKS YOU CAN TRUST - Absolute weigeringsgrond - Ontbreken van onderscheidend vermogen - Artikel 7, lid 1, sub b, van verordening (EU) 2017/1001

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-127/24 (VHC 2 Seniorenresidenz), verwijzing uit Duitsland over **auteursrecht en naburige rechten** en de doorgifte van **radio en televisieuitzendingen in een verpleegcentrum** via een eigen satellietontvangststelsel - ECER
- C-161/24 (OSA), verwijzing uit Tsjechië over het vaststellen van een **royaltytarief** voor het gebruik van radio en televisie in het licht van het **mededingingsrecht** en **misbruik machtspositie** - ECER
- C-168/24 (PMJC), verwijzing van de Franse rechter over het **vervalen van merkenrechten** op de grond van **misleiding van consumenten**, in het kader van richtlijn 2008/95 en richtlijn 2015/2436 - ECER

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Modeontwerpster kan merkgebruik verbieden op grond van niet-ingeschreven pseudoniem (IE forum)

OVERIG

- Europese Commissie neemt aanbeveling aan over maatregelen ter bestrijding van namaak en ter verbetering van de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten (ECER)
- Commissie doet vervolgstudie naar implementatie Handhavingsrichtlijn (Boek9)
- Enquête over de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten in de EU krachtens Richtlijn (IE forum)

Insolventie

HvJ – ARREST – C-687/22 (Agencia Estatal de la Administración Tributaria) – 11 april 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:287 – conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2019/1023 – Insolventie – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Kwijtschelding van schuld – Uitsluiting van publiekrechtelijke schuldvorderingen – Verplichting tot richtlijnconforme uitlegging in situatie die plaatsvond vóór verstrijken omzettingstermijn

Het betreft een geding tussen twee insolvent geworden natuurlijke personen en de Spaanse belastingdienst betreffende een verzoek om kwijtschelding van schuld dat door die schuldenaren is ingediend in de loop van de tegen hen ingeleide insolventieprocedure.

Deze zaak biedt het Hof de gelegenheid om te verduidelijken over welke speelruimte de lidstaten beschikken bij de omzetting van artikel 23, lid 4, van richtlijn 2019/1023, dat bepaalt dat specifieke categorieën schulden kunnen worden uitgesloten van het mechanisme van volledige kwijtschelding van schuld.

Hof: Het beginsel van conforme uitlegging is niet van toepassing op een situatie waarin de feiten zich hebben voorgedaan na de datum van inwerkingtreding van richtlijn (EU) 2019/1023 (richtlijn betreffende herstructurering en insolventie), maar vóór de datum waarop de termijn voor omzetting van deze richtlijn is verstreken en vóór de datum van de omzetting ervan in het nationale recht.

Artikel 23, lid 4, van richtlijn 2019/1023 moet aldus worden uitgelegd dat de daarin opgenomen lijst van specifieke categorieën schuldvorderingen niet uitputtend is en dat de lidstaten de mogelijkheid hebben om andere dan de in deze bepaling genoemde specifieke categorieën van schuldvorderingen van de kwijtschelding uit te sluiten, mits een dergelijke uitsluiting naar nationaal recht naar behoren is gerechtvaardigd.

Een uitlegging, door de nationale rechterlijke instanties, van een nationale regeling die van toepassing is op feiten die zich hebben voorgedaan na de datum van inwerkingtreding van richtlijn 2019/1023, maar vóór het verstrijken van de omzettingstermijn ervan, volgens welke de uitsluiting van publiekrechtelijke schuldvorderingen van de kwijtschelding van schuld in deze regeling niet naar behoren is gerechtvaardigd, dreigt de verwezenlijking van het door deze richtlijn nagestreefde doel niet ernstig in gevaar te brengen na het verstrijken van die termijn.

HvJ – ARREST – Gevoegde zaken C-765/22 en C-772/22 (Luis Carlos e.a./ Air Berlin Luftverkehrs e.a.) – 18 april 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:331 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) 2015/848 – Insolventieprocedures – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Hoofdinsolventieprocedure in Duitsland en secundaire insolventieprocedure in Spanje – Vorderingen van werknemers – Overdracht naar Duitsland van goederen die zich in Spanje bevinden

Het geding gaat over de betwisting van de inventaris en de lijst van schuldeisers die de insolventiefunctionaris heeft opgesteld in het kader van een secundaire insolventieprocedure die op het Spaanse grondgebied is geopend tegen Air Berlin Spanje (zaak C-765/22), en over de betwisting van een handeling waarbij goederen van dat grondgebied zijn verwijderd (zaak C-772/22).

Hof: De artikelen 7 en 35 van verordening (EU) 2015/848 gelezen in samenhang met overweging 72 van deze verordening, moeten aldus worden uitgelegd dat het recht van de lidstaat waar de secundaire insolventieprocedure is geopend enkel van toepassing is op de gevolgen ten aanzien van vorderingen die zijn ontstaan na de opening van deze procedure, en niet op de gevolgen ten aanzien van vorderingen die zijn ontstaan tussen de opening van de hoofdinsolventieprocedure en de opening van de secundaire insolventieprocedure.

Artikel 3, lid 2, en artikel 34 van verordening 2015/848 moeten aldus worden uitgelegd dat het geheel van de goederen die zich bevinden in de lidstaat waar de secundaire insolventieprocedure is geopend, uitsluitend bestaat uit de goederen die zich op het tijdstip van opening van deze procedure bevinden op het grondgebied van die lidstaat.

Artikel 21, lid 1, van verordening 2015/848 moet aldus worden uitgelegd dat de insolventiefunctionaris in de hoofdinsolventieprocedure de goederen van de schuldenaar kan verwijderen van het grondgebied van een andere lidstaat dan die van de hoofdinsolventieprocedure wanneer hij weet dat plaatselijke schuldeisers op het grondgebied van die andere lidstaat in het bezit zijn van werknemersvorderingen die bij rechterlijke beslissing zijn erkend, alsmede dat een arbeidsrechter van laatstgenoemde lidstaat heeft besloten om conservatoir beslag te leggen op goederen.

Artikel 21, lid 2, van verordening 2015/848 moet aldus worden uitgelegd dat de insolventiefunctionaris in de secundaire insolventieprocedure een rechtsmiddel kan aanwenden tegen een handeling die is verricht door de insolventiefunctionaris in de hoofdinsolventieprocedure.

HvJ – CONCLUSIE – C-709/22 (Syndyk Masy Upadłości A) – 11 april 2024 – A-G Kokott – Polen – ECLI:EU:C:2024:310 – conclusie

Richtlijn 2006/112/EG – Artikelen 17, lid 1 en 51, lid 1 Handvest EU – Btw – Bestrijding btw-fraude – Gesplitste betaling – Btw-rekening insolvente belastingplichtige – Overboeking van tegoeden op btw-rekening op verzoek van de curator – Eigendomsrecht

Samenvatting onder: Belastingen, btw

HvJ – CONCLUSIE – C-394/22 (Oilchart International) – 18 april 2024 – A-G Medina – België – ECLI:EU:C:2024:330 – conclusie

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Verordening (EG) nr. 1346/2000 – Rechterlijke bevoegdheid – Vorderingen die rechtstreeks voortvloeien uit een insolventieprocedure en daar nauw mee samenhangen

Samenvatting onder: IPR

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-186/24 (Auto1 European Cars), verwijzing uit Frankrijk over een insolventieprocedure die is geopend in een lidstaat en een koopovereenkomst die is gesloten in een andere lidstaat door de schuldenaar na de start van deze insolventieprocedure - ECER

Institutioneel

HvJ – ARREST – C-551/21 (Commissie/Raad) – 9 april 2024 – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2024:281 – conclusie – arrest

Artikel 17, lid 1, VEU – Artikel 218 VWEU – Artikel 13, lid 2, VEU – Artikel 16, leden 1 en 6, VEU – Besluit (EU) 2021/1117 – Beroep tot nietigverklaring – Uitvoeringsprotocol bij partnerschapsovereenkomst visserij tussen Gabon en de EG (2021-2026) – Ondertekening namens de Unie – Bevoegde instelling om de tot ondertekening bevoegde persoon aan te wijzen – Naleving door iedere instelling van de Unie van de grenzen van de bevoegdheden die haar zijn toegeedeeld – Loyale samenwerking

De Europese Commissie vordert nietigverklaring van artikel 2 van besluit (EU) 2021/1117 van de Raad van 28 juni 2021 betreffende de ondertekening, namens de Europese Unie, en de voorlopige toepassing van het uitvoeringsprotocol bij de partnerschapsovereenkomst inzake visserij tussen de Republiek Gabon en de EG (2021-2026) en van de aanwijzing door de Raad van de Europese Unie van de permanente vertegenwoordiger van de Portugese Republiek bij de Europese Unie als de persoon die gemachtigd is dit protocol te ondertekenen.

De Commissie betoogt in wezen dat de Raad zijn bevoegdheid heeft overschreden en daardoor heeft afgedaan aan haar bevoegdheid tot externe vertegenwoordiging van de Unie krachtens artikel 17, lid 1, zesde volzin, VEU. Volgens artikel 218, lid 5, VWEU is de Raad enkel bevoegd om bij een besluit machtiging te verlenen tot ondertekening van een overeenkomst en, in voorkomend geval – in afwachting van de inwerkingtreding –, tot de voorlopige toepassing ervan, maar niet om de ondertekening ervan door een vertegenwoordiger te gelasten. Dit valt veeleer onder de bevoegdheid van de Commissie.

De Commissie wordt ondersteund door de Hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid. De Raad wordt ondersteund door Nederland, Tsjechië, Frankrijk, Hongarije en Portugal.

Het Hof stelt de Commissie in het gelijk en verklaart de betreffende handelingen nietig, maar laat de gevolgen van de nietigverklarde handelingen in stand op grond van rechtszekerheid en omdat er over de bevoegdheid van de Unie geen twijfel bestaat voor het sluiten van de overeenkomst.

- E EU-Hof: Europese Commissie bevoegd om aan te wijzen wie internationale overeenkomsten van de EU ondertekent ([ECER](#))

HvJ – ARREST – C-147/23 (Commissie/Polen) – 25 april 2024 – ECLI:EU:C:2024:346 – conclusie – arrest (Franse taalversie)

Artikel 260, lid 3 VWEU – Niet nakoming – Klokkenluidersrichtlijn – Volledig verzuim om maatregelen ter omzetting van een richtlijn mee te delen – Financiële sancties – Dwangsom – Forfaitaire som – Berekeningswijze – Coëfficiënt voor de ernst – Betaalvermogen lidstaat – Rekening houden met bevolkingsomvang van de lidstaat

De Commissie heeft op grond van artikel 258 VWEU een inbreukprocedure ingesteld tegen Polen, op grond dat deze heeft nagelaten de maatregelen vast te stellen en aan de Commissie mee te delen die nodig zijn voor de omzetting van Richtlijn (EU) 2019/1937 betreffende de bescherming van personen die inbreuken op het recht van de Unie melden (Klokkenluidersrichtlijn). Polen betwist de hoogte van de financiële sancties die de Commissie het Hof voorstelt op te leggen en de toegepaste berekeningsmethoden.

Het Hof oordeelt, kort gezegd, dat de Commissie ten onrechte de bevolkingsomvang heeft laten meewegen bij de berekening van het betaalvermogen van de lidstaat en veroordeelt Polen tot het betalen van een boete van 7 miljoen euro en legt daarnaast Polen een last onder dwangsom op.

HvJ – CONCLUSIE – C-600/22 P (Puigdemont e.a. /Parlement) – 11 april 2024 – A-G Szpunar –ECLI:EU:C:2024:305 – persbericht – conclusie

Referendum Catalonië – Weigering om leden Europees Parlement zitting te laten nemen in het Europees Parlement – Ontneming van rechten – Beroep tot nietigverklaring en schadevergoeding

De feiten die aan het onderhavige geding ten grondslag liggen, zijn terug te voeren op het referendum over „zelfbeschikking” dat op 1 oktober 2017 in Catalonië (Spanje) werd gehouden en op de juridische en politieke gevolgen van die gebeurtenis. Het Hof is eerder in de gelegenheid geweest om zich vanuit het oogpunt van het Unierecht over de gevolgen van deze feiten te buigen, aangezien bepaalde personen die bij de gebeurtenissen betrokken waren met succes hebben deelgenomen aan de verkiezingen voor het Europees Parlement.

Het Hof heeft zich met name in het arrest Junqueras Vies uitgesproken over het tijdstip waarop een verkozen kandidaat de hoedanigheid van lid van het Parlement verkrijgt. Deze hogere voorziening betreft grotendeels de uitlegging van dat arrest en de daaruit getrokken lessen.

Carles Puigdemont en Antoni Comín vorderen nietigverklaring van, ten eerste, de instructie van 29 mei 2019 van de voorzitter van het Europees Parlement om hen niet toe te laten tot het ontvangstprogramma voor nieuwe leden van het Europees Parlement en hun geen tijdelijke accreditatie te verlenen en, ten tweede, de in de brief van 27 juni 2019 vervatte weigering van de voorzitter van het Parlement om hun

hoedanigheid van lid van het Europees Parlement te erkennen. Na een arrest van het Hof van Justitie van 19 december 2019 (Junqueras Vies, C-502/19) zijn beiden erkend als lid van het Europees Parlement (met ingang van 2 juli 2019). Het Gerecht wees het verzoek in juli 2022 af als niet-ontvankelijk. Het Hof behandelt thans de hogere voorziening.

A-G geeft het Hof in overweging: het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 6 juli 2022, (...) T-388/19, EU:T:2022:421), te vernietigen voor zover het betrekking heeft op de weigering van de voorzitter van het Europees Parlement om te erkennen dat Carles Puigdemont i Casamajó en Antoni Comín i Oliveres de hoedanigheid van lid van het Europees Parlement hebben, welke weigering is vervat in de aan hen gerichte brief van 27 juni 2019; de betrokken weigering nietig te verklaren, en het eerste middel van de hogere voorziening af te wijzen voor het overige.

- E Advocate General Szpunar: the refusal by the former President of the European Parliament to recognise the status of Carles Puigdemont and Antoni Comín as Members of the European Parliament in June 2019 must be annulled ([persbericht Curia](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-119/23 (Valancius) – 23 april 2024 – A-G Emiliou – Litouwen – ECLI:EU:C:2024:325 – [conclusie](#)

Artikel 19, lid 2, VEU – Artikel 254 VWEU – Nationale procedure voor selectie kandidaat voor benoeming tot rechter in het Gerecht van de Europese Unie – Vereiste dat kandidaten alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden – Rechterlijke onafhankelijkheid – Groep van onafhankelijke deskundigen – Selectiecriteria – Ranglijst van de kandidaten

De benoeming van de rechters in het Gerecht is geregeld in artikel 19, lid 2, VEU en artikel 254 VWEU. Deze relatief korte bepalingen, die in vergelijkbare bewoordingen zijn geformuleerd, schrijven onder meer voor dat de rechters „in onderlinge overeenstemming [worden benoemd] door de regeringen van de lidstaten [...] na raadpleging van het in artikel 255 bedoelde comité” en „worden gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden en bekwaam zijn hoge rechterlijke ambten te bekleden”.

Zijn de in deze bepalingen neergelegde beginselen van toepassing op de nationale procedures voor de selectie van de kandidaten die door de regeringen van de lidstaten moeten worden voorgedragen voor het ambt van rechter in het Gerecht? Zo ja, brengt het in die bepalingen neergelegde vereiste van onafhankelijkheid voor de lidstaten bepaalde specifieke verplichtingen mee wat betreft de wijze waarop zij dergelijke procedures moeten organiseren en voeren? Staat het Unierecht er meer bepaald aan in de weg dat een lidstaat die een groep van onafhankelijke deskundigen heeft ingesteld om de kandidaten te beoordelen en een ranglijst op te stellen van de kandidaten die voldoen aan de vereisten van beroepsbekwaamheid en onafhankelijkheid, op die lijst een andere kandidaat kiest dan de kandidaat die als eerste is gerangschikt?

A-G geeft het Hof in overweging: om de prejudiciële vragen van de [verwijzende rechter] aldus te beantwoorden dat artikel 19, lid 2, VEU en artikel 254 VWEU zich niet verzetten tegen een nationale wettelijke regeling of praktijk waarbij de regering van een lidstaat, die een groep van onafhankelijke deskundigen heeft ingesteld om de kandidaten die voor het ambt van rechter in het Gerecht moeten worden voorgedragen te beoordelen en een lijst op te stellen waarin de kandidaten worden gerangschikt die voldoen aan de in de Unieverdragen neergelegde vereisten van beroepsbekwaamheid en onafhankelijkheid, een andere kandidaat kan selecteren dan de kandidaat die op die ranglijst als eerste gerangschikt is.

- E EU-Hof en A-G medio april: tweetal arresten en tweetal conclusies over de Rule of Law ([ECER](#))

Interstatelijke zaken

EHRM – ARREST – Georgië t. Rusland (IV) – 9 april 2024 – [39611/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0409JUD003961118](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikelen 2, 3, 5, lid 1 en 8 EVRM – Artikelen 1 en 2, Eerste protocol – Artikel 2, Vierde protocol bij EVRM – “Borderisation” van de grensgebieden tussen Georgië en Rusland – Schending

Het betreft een klacht van Georgië tegen Rusland en heeft betrekking op “borderisation”. “Borderisation” is ontstaan als gevolg van het gewapende conflict tussen Georgië en Rusland in 2008 en houdt in dat mensen de administratieve grenslijnen tussen het door Georgië gecontroleerde grondgebied en de door Rusland gesteunde afgescheiden Georgische regio's Abchazië en Zuid-Ossetië niet meer vrij kunnen passeren.

De Georgische regering stelt in het bijzonder dat mensen zijn gedood toen ze probeerden Abchazië of Zuid-Ossetië binnen te komen of te verlaten, terwijl anderen werden gearresteerd, vastgehouden en/of mishandeld omdat ze de administratieve grenslijnen “illegaal overschreden”. Mensen is land ontnomen dat ze gebruikten voor landbouw, gezinnen zijn gescheiden en kinderen zijn gedwongen te kiezen tussen Russisch leren of lange en gevaarlijke reizen maken naar door Georgië gecontroleerd gebied om naar school te gaan.

Het Hof stelt vast dat het over voldoende bewijs beschikt, met name lijsten met slachtoffers, getuigenissen, mediaberichten en internationaal materiaal, om buiten redelijke twijfel te concluderen dat de vermeende incidenten niet op zichzelf staan en voldoende talrijk zijn en met elkaar samenhangen om te kunnen spreken van een patroon of systeem van schendingen. Bovendien blijkt uit het kennelijke ontbreken van een effectief onderzoek naar de incidenten en de algemene toepassing van de maatregelen op alle betrokkenen dat dergelijke praktijken officieel door de Russische autoriteiten werden getolereerd, waardoor sprake is van schendingen van het EVRM/protocollen bij het EVRM.

IPR en samenwerking op het gebied van burgerlijke en handelszaken

HvJ – ARREST – C-183/23 (Credit Agricole Bank Polska) – 11 april 2024 – Polen – [ECLI:EU:C:2024:297](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Rechterlijke bevoegdheid – consumentenkredietovereenkomst gesloten door derdelander met een in een lidstaat gevestigde bank –Tegen deze consument ingestelde rechtsvordering – Gerecht van laatst bekende woonplaats van consument op grondgebied van lidstaat

Een derdelander heeft een consumentenkrediet afgesloten bij een Poolse bank voor de aankoop van een mobiele telefoon. De bank vraagt via de rechter een veroordeling van de consument tot betaling van een geldbedrag van ongeveer 2 250 EUR. De betekening van het verzoekschrift en het betalingsbevel heeft niet kunnen plaatsvinden omdat de huidige woonplaats van de consument onbekend is.

De verwijzende rechter vraagt zich af of hij, gelet op artikel 6, lid 1, van verordening nr. 1215/2012, zijn bevoegdheid moet bepalen overeenkomstig de regels van zijn interne recht of overeenkomstig de uniforme bevoegdheidsregels die in deze verordening zijn neergelegd.

Verder wil hij weten of de arresten *Hypoteční banka* (C-327/10) en *G* (C-292/10), moeten worden toegepast in een situatie als die in het hoofdgeding, waarin de betrokken verweerder een persoon is die niet de nationaliteit van een lidstaat bezit, maar die waarschijnlijk op het grondgebied van een lidstaat

woonplaats heeft. De eerbiediging van het beginsel van effectieve rechterlijke bescherming, met name wanneer het gaat om consumenten, zou kunnen pleiten voor een bevestigend antwoord op deze vraag.

Hof: Artikel 6, lid 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer de laatst bekende woonplaats van een verweerder die derdelander is en de hoedanigheid van consument heeft, zich op het grondgebied van de lidstaat van het aangezochte gerecht bevindt en dit gerecht er niet in slaagt de huidige woonplaats van die verweerder te bepalen en evenmin over afdoende aanwijzingen beschikt op grond waarvan kan worden vastgesteld dat hij daadwerkelijk woonplaats heeft op het grondgebied van een andere lidstaat of buiten het grondgebied van de Europese Unie, de bevoegdheid om kennis te nemen van dit geschil niet wordt bepaald door het recht van de lidstaat van dat gerecht, maar door artikel 18, lid 2, van die verordening, dat de bevoegdheid om kennis te nemen van een dergelijk geschil verleent aan het gerecht in het rechtsgebied waarvan de laatst bekende woonplaats van die verweerder zich bevindt.

HvJ – ARREST – gevoegde zaken C-345/22–C-347/22 (Maersk) – 25 april 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:349 – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Vervoer van goederen over zee – Forumkeuzebeding in cognossement – Tegenwerpbaarheid aan de derde-houder van het cognossement – Toepasselijk recht – Nationale regeling volgens welke de derde-cognossementhouder individueel en apart over het forumkeuzebeding moet hebben onderhandeld

Maersk Line Perú, als vervoerder, en Aguafrío Perú, als afzender, hebben een overeenkomst betreffende vervoer van goederen over zee gesloten onder „kostprijs en vracht”-voorwaarden, zoals blijkt uit een cognossement. In dat cognossement stond een forumkeuzebeding waarbij ingeval van een geschil Brits recht van toepassing is en deze voorgelegd moet worden aan het High Court of Justice [(England & Wales)]. De vervoerder kan naar eigen goeddunken een vordering tegen de handelaar instellen bij een bevoegde rechter van de plaats waar de handelaar zijn activiteiten uitoefent.” Oversea Atlantic Fish S.L. (hierna: „Oversea”), een Spaanse leverancier van vis en zeevruchten, heeft de vervoerde goederen verworven en is aldus een derde-houder van dit cognossement geworden.

De goederen zijn beschadigd in de haven van bestemming aangekomen. Allianz, de in de rechten van Oversea gesubrogeerde verzekeringsmaatschappij, heeft bij de Spaanse rechter een vordering tot schadevergoeding van 67 449,71 EUR tegen Maersk ingesteld. Maersk heeft op grond van bovengenoemd forumkeuzebeding aangevoerd dat de Spaanse gerechten onbevoegd waren.

De verwijzende rechter vraagt zich af of een forumkeuzebeding als dat in het hoofdgeding, dat de oorspronkelijke partijen bij de vervoersovereenkomst waren overeengekomen, kan worden tegengeworpen aan een derde-houder van een cognossement die noch uitdrukkelijk noch individueel met dat beding heeft ingestemd.

Hof: Artikel 25, lid 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat de tegenwerpbaarheid van een forumkeuzebeding aan de derde-houder van het cognossement waarin dat beding is opgenomen, niet wordt beheerst door het recht van de lidstaat waarvan een of meer gerechten door dat beding zijn aangewezen. Dat beding kan aan die derde worden tegengeworpen indien hij door de verkrijging van dit cognossement in alle rechten en verplichtingen van een van de oorspronkelijke partijen bij de overeenkomst is gesubrogeerd, hetgeen moet worden beoordeeld op basis van het nationale recht dat van toepassing is ten gronde, zoals bepaald volgens de regels van internationaal privaatrecht van de lidstaat van het aangezochte gerecht.

Artikel 25, lid 1, van verordening nr. 1215/2012 verzet zich tegen een nationale regeling op grond waarvan een derde ten aanzien van een overeenkomst voor het vervoer van goederen die is gesloten tussen een vervoerder en een bevrachter, welke derde het cognossement verkrijgt waarin die overeenkomst is vastgelegd en aldus derde-houder van dat cognossement wordt, wordt gesubrogeerd in alle rechten en verplichtingen van die bevrachter, met uitzondering van die welke voortvloeien uit een

forumkeuzebeding dat in dat cognossement is opgenomen, waarbij dat beding enkel aan die derde kan worden tegengeworpen indien hij daarover individueel en afzonderlijk heeft onderhandeld.

- Maersk. The CJEU on the scope of 'substantive validity' in Article 25 Brussels Ia (enforceability of choice of court in bills of lading against third party holders of the bill). ([GAVL](#))

HvJ – ARREST – [C-276/22 \(Edil Work 2 en S.T.\)](#) – 25 april 2024 – Italië – [ECLI:EU:C:2024:348](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikelen 49 en 54 VWEU – Vrijheid van vestiging – In een lidstaat gevestigde vennootschap die haar activiteiten in een andere lidstaat uitoefent – Bescherming van de belangen van de schuldeisers, minderheidsaandeelhouders en werknemers – Strijd tegen misbruik en kunstmatige constructies – Toepasselijk recht – Evenredigheid

Samenvatting onder: [Vennootschapsrecht](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-394/22 \(Oilchart International\)](#) – 18 april 2024 – A-G Medina – België – [ECLI:EU:C:2024:330](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 1215/2012 – Verordening (EG) nr. 1346/2000 – Rechterlijke bevoegdheid – Vorderingen die rechtstreeks voortvloeien uit een insolventieprocedure en daar nauw mee samenhangen

Oilchart International is een Belgische vennootschap die betaling vordert van een onbetaalde factuur voor het bunkeren van een zeeschip in de haven van Sluiskil (Nederland). Deze factuur was nog niet betaald toen de schuldenaar, O.W. Bunker, een vennootschap naar Nederlands recht, failliet ging. De vordering in het hoofdgeding is in België ingesteld nadat de insolventieprocedure in Nederland was geopend.

Kan de Belgische rechter bevoegd zijn om kennis te nemen van de vordering van Oilchart tot betaling van de betrokken factuur?

Valt de vordering die de schuldeiser bij een andere nationale rechter dan de rechter van de insolventieprocedure heeft ingesteld met betrekking tot een factuur die ter verificatie bij de curator is ingediend, binnen de werkingssfeer van de insolventieverordening of van de Brussel I bis-verordening valt?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 1, lid 1, en lid 2, onder b), van verordening (EU) nr. 1215/2012 en artikel 3, lid 1, van verordening (EG) nr. 1346/2000 moeten aldus worden uitgelegd dat, wanneer bij een rechter van een lidstaat een insolventieprocedure aanhangig is gemaakt voor een vordering betreffende een contractuele verbintenis tot betaling van een levering van goederen en dezelfde vordering het voorwerp is van een beroep tegen een insolvente onderneming in het kader van die insolventieprocedure, die vordering binnen de werkingssfeer van verordening nr. 1346/2000 valt.

Artikel 3, lid 1, van verordening nr. 1346/2000 en het beginsel van exclusieve bevoegdheid verzetten zich tegen een nationale regeling of praktijk die tot gevolg heeft dat de exclusieve bevoegdheid wordt omzeild van een rechterlijke instantie van een lidstaat die als eerste is aangezocht in een insolventieprocedure voor een vordering uit hoofde van een contractuele verbintenis tot betaling van een levering van goederen die binnen de failliete boedel valt.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-196/24 (Aucrinde), verwijzing uit **Frankrijk** over de **bewijsverordening**, de gronden tot weigering van verzoek **een DNA test** uit te voeren bij **overleden en reeds begraven vader** en verhouding tot **grondrechten**

NOOT – bij HvJ 21 maart 2024, C-90/22 (Gjensidige)

EU-Hof: rechter mag erkenning uitspraak uit andere lidstaat niet weigeren indien die zich op basis van internationale overeenkomst in strijd met Brussel Ibis-verordening bevoegd heeft verklaard (ECER)

NOOT – bij HvJ 7 september 2023, C-832/21 (Beverage city)

Beverage City v Advance Magazine. The CJEU adopts flexible approach to anchor defendant mechanism in Trademark cases. (GAVL)

OVERIG

Cross-border enforcement of judgments against states – jurisdiction-by-jurisdiction guide (conflict of laws)

Kansspelen

HvJ – CONCLUSIE – C-741/22 (Casino de Spa) – 25 april 2024 – A-G Kokott – België – ECLI:EU:C:2024:359 – conclusie

Richtlijn 2006/112/EG – Vrijstelling van geldspelen – Rechtstreekse werking van de belastingvrijstellingsbepaling – Onderscheid tussen onlinekansspelen en analoge kansspelen – Niet-ontvankelijkheid van prejudiciële vragen – Tijdelijke voortgezette toepassing van het nationale recht zonder voorafgaande prejudiciële verwijzing – Btw-vrijstelling als steunmaatregel

De btw-richtlijn voorziet van oudsher in een belastingvrijstelling voor weddenschappen, loterijen en andere geldspelen. Op het eerste gezicht lijkt de Unie kans- en geldspelen btw-rechtelijk te willen bevorderen. Deze vrijstelling is evenwel slechts van toepassing “met inachtneming van de door elke lidstaat gestelde voorwaarden en beperkingen.”

Casino de Spa en 26 andere Belgische vennootschappen exploiteren onlinekansspelen. Zij vormen een „btw-eenheid” GAMING ARDENT en worden voor btw-doeleinden als één belastingplichtige aangemerkt. In België waren de handelingen met betrekking tot onlinekansspelen aanvankelijk vrijgesteld van de btw. Deze vrijstelling is in 2016 afgeschaft. Hierdoor zijn deze handelingen belastbaar geworden, terwijl „klassieke” kansspelen en alle loterijen (online en „analoog”) vrijgesteld bleven. Het Grondwettelijk Hof (België) heeft de betreffende bepalingen van de wet vernietigd, omdat het van oordeel was dat deze wet in strijd was met de regels inzake de bevoegdheidsverdeling tussen de Belgische federale staat en de gewesten. Het Grondwettelijk Hof heeft evenwel vastgesteld dat de reeds over de periode van 1 juli 2016 tot en met 21 mei 2018 betaalde belastingen niettemin zouden worden ingehouden om rekening te houden met de budgettaire en administratieve moeilijkheden die de terugbetaling ervan zou teweegbrengen.

GAMING ARDENT is van mening dat de handhaving van de nietige wet indruist tegen het beginsel van neutraliteit van de btw – omdat andere geldspelen zijn vrijgesteld van de belasting – en in strijd is met andere Unierechtelijke regels, waaronder het verbod op staatssteun.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 135, lid 1, onder i), van de btw-richtlijn is niet rechtstreeks toepasselijk. Het is noch onvoorwaardelijk noch voldoende nauwkeurig.

Het beginsel van neutraliteit van de btw verzet zich niet tegen een onderscheid tussen langs elektronische weg aangeboden geldspelen en niet langs elektronische weg aangeboden geldspelen. Veeleer bestaan er objectieve redenen voor dat onderscheid, alsmede voor het onderscheid tussen langs elektronische weg aangeboden geldspelen en langs elektronische weg georganiseerde loterijen.

De vraag naar een steunmaatregel ten gunste van een andere belastingplichtige in een procedure die uitsluitend betrekking heeft op de eigen belastingschuld, is niet-ontvankelijk. De schuldenaar van een belasting kan zich in beginsel niet aan de betaling daarvan onttrekken door aan te voeren dat de door andere ondernemingen genoten vrijstelling staatssteun vormt.

Zie ook: HvJ – CONCLUSIE – C-73/22 (Chaudfontaine) – 25 april 2024 – A-G Kokott – België – ECLI:EU:C:2024:361 – [conclusie](#)

Landbouw en visserij

HvJ – ARREST – C-6/23 (Baramlay) – 11 april 2024 – Hongarije – ECLI:EU:C:2024:294 – geen conclusie – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 1698/2005 – Verordening (EU) nr. 1306/2013 – Verordening (EU) nr. 640/2014 – Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) – Elfpo – Steun voor de vestiging van jonge landbouwers – Aanvullende subsidiabiliteitsvoorwaarden – Terugbetaling volledige steun – Toepasselijkheid ratione materiae – Toepasselijkheid ratione temporis

X heeft een steunaanvraag voor vestiging van jonge landbouwers in het kader van het Elfpo ingediend. Het bedrag van de aan X toegekende steun is op basis van de steunaanvraag vastgesteld op 40 000 EUR, waarna hem 90 % van dit bedrag (36 000 EUR) is uitgekeerd. Als X om betaling van de resterende 10 % vraagt wordt dit verzoek afgewezen en wordt tevens terugbetaling van het in 2015 betaalde bedrag van 36 000 EUR geëist, op grond dat X dit bedrag ten onrechte had ontvangen.

In zijn besluit merkte de Hongaarse schatkist op dat X niet gedurende de gehele periode waarvoor de steun verschuldigd was (vijf jaar) landbouwactiviteiten als hoofdactiviteit had verricht, aangezien hij gedurende een klein half jaar in het register van zelfstandige ondernemers ingeschreven stond met als hoofdactiviteit fotokopiëren en reproductie. Volgens de Hongaarse schatkist is het gevolg dat het gehele bedrag van de uitgekeerde steun als onterecht ontvangen moest worden beschouwd.

De verwijzende rechter is onder meer van mening dat het vereiste dat de aanvrager tot het einde van de exploitatieperiode als hoofdactiviteit en als zelfstandige ondernemer landbouwproductieactiviteiten verricht niet kan worden beschouwd als een vaardigheids- of opleidingsvereiste in de zin van artikel 50, lid 3, van verordening nr. 1307/2013, en leidt daaruit af dat dit vereiste niet als een subsidiabiliteitsvoorwaarde kan worden aangemerkt. Bovendien kan volgens de verwijzende rechter een lagere sanctie van 10 % worden toegepast, die is vastgesteld op basis van de (relatief geringe) duur van deze onregelmatigheid.

Hof: Artikel 22, lid 1, en artikel 71, lid 3, van verordening (EG) nr. 1698/2005 moeten aldus moet worden uitgelegd dat zij een lidstaat toestaan om een subsidiabiliteitsvoorwaarde voor steun voor de vestiging van jonge landbouwers op te leggen waarbij de begunstigde van de steun landbouwactiviteiten als

hoofdactiviteit dient te verrichten vanaf de datum van indiening van de aanvraag om betaling van 90 % van dat steunbedrag tot het einde van de exploitatieperiode.

Artikel 63, lid 1, van verordening (EU) nr. 1306/2013, en artikel 35, leden 1 tot en met 3, van gedelegeerde verordening (EU) nr. 640/2014 moeten aldus moet worden uitgelegd dat, ten eerste, een in de regeling van een lidstaat gestelde subsidiabiliteitsvoorwaarde voor steun voor de vestiging van jonge landbouwers, waarbij de begunstigde van die steun landbouwactiviteiten als hoofdactiviteit dient te verrichten vanaf de datum van indiening van de aanvraag om betaling van 90 % van het steunbedrag tot het einde van de exploitatieperiode, een „verbintenis” kan vormen in de zin van die bepalingen en, ten tweede, artikel 35, leden 2 en 3, van gedelegeerde verordening nr. 640/2014 er zich in dat geval tegen verzet dat de niet-naleving van een dergelijke verbintenis impliceert dat de begunstigde het totale steunbedrag moet terugbetalen, zonder daarbij rekening te houden met in het bijzonder de duur van de niet-naleving.

HvJ – ARREST – C-79/23 (Kaszámás) – 23 april 2024 – Hongarije – ECLI:EU:C:2024:329 – geen conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 1122/2009 – Gemeenschappelijk landbouwbeleid – Rechtstreekse steunverlening aan landbouwers – Regeling inzake één enkele areaalbetaling – Sanctie bij te hoge aangifte bij overschrijding van geconstateerde oppervlakte met meer dan 50 % – Begrip ‘vaststelling’ – Onregelmatigheden

De zaak gaat over een voorschot dat aan een FJ, een landbouwer, is toegekend op grond van de regeling inzake één enkele areaalbetaling voor het jaar 2020 maar dat is ingehouden met het oog op de verrekening van een aan FJ opgelegde sanctie wegens een te hoge aangifte van de oppervlakten in het kader van die regeling voor het jaar 2013.

Hof: Artikel 58, derde alinea, van verordening (EG) nr. 1122/2009 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer bij de landbouwer een controle ter plaatse is verricht, het begrip „vaststelling” als bedoeld in die bepaling ziet op het naar aanleiding van die controle opgestelde controleverslag waarin is vastgesteld dat de betrokken steunaanvraag onregelmatigheden bevat.

HvJ – CONCLUSIE – C-228/23 (AFAÏA) – 25 april 2024 – A-G Campos Sanchez-Bordona – ECLI:EU:C:2024:364 – conclusie

Verordening (EU) 2018/848 – Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1165 – Landbouw – Biologische productie – Gebruik van meststoffen, bodemverbeteraars en nutriënten in de biologische productie – Begrippen ‘industriële veehouderij’ en ‘niet-grondgebonden veehouderij’ – Criteria voor de kwalificatie van veehouderij als industriële veehouderij in de zin van bijlage II bij”

Verordening 2018/848 en uitvoeringsverordening 2021/1165 staan bij wijze van uitzondering en onder bepaalde voorwaarden toe dat in de biologische landbouw niet-biologische mest wordt gebruikt die afkomstig is uit de conventionele veehouderij. De belangrijkste beperking uit hoofde van deze verordeningen is dat er geen mest mag worden gebruikt die afkomstig is van de industriële veehouderij. In het kader van deze prejudiciële verwijzing moet worden onderzocht wat het begrip „industriële veehouderij” precies inhoudt.

De A-G gaat in op de volgende vragen: Moet bijlage II bij verordening 2021/1165 aldus worden uitgelegd dat het [in de Franse taalversie van deze bijlage] opgenomen begrip ‘industriële veehouderij’ hetzelfde betekent als het begrip ‘niet-grondgebonden veehouderij’? Indien het begrip ‘industriële veehouderij’ moet worden onderscheiden van het begrip ‘niet-grondgebonden veehouderij’, welke criteria moeten

dan in aanmerking worden genomen om te bepalen of een veehouderij als industrieel in de zin van [de Franse taalversie van] bijlage II bij verordening 2021/1165 moet worden aangemerkt?

HvJ – CONCLUSIE – C-239/23 (Karl und Georg Anwander GbR Güterverwaltung) – 25 april 2024 – A-G Emiliou – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:365 – conclusie

Verordening (EU) nr. 1305/2013 – Landbouw – Elfpo – Betalingen voor gebieden met natuurlijke beperkingen of andere specifieke beperkingen – Berggebieden – Compenserende vergoeding – Uitsluiting van betaling voor arealen in de aangrenzende regio in een ander bestuursgebied – Subsidievoorwaarden worden bepaald door deelstaten

Bij verordening (EU) nr. 1305/2013 is bepaald dat de lidstaten ervoor kunnen kiezen compensatie te bieden aan landbouwers van wie de grond gelegen is in gebieden met natuurlijke beperkingen. Duitsland heeft deze keuze gemaakt, maar heeft de vaststelling van de subsidiabiliteitsvoorwaarden en de controle op de naleving ervan overgelaten aan de deelstaten.

Verzoekster, is een melkveebedrijf in het grensgebied tussen de twee deelstaten: Baden-Württemberg en Beieren in Duitsland. Het bedrijf heeft zijn zetel in Baden-Württemberg. Verzoekster heeft ongeveer 100 hectare in deze deelstaat en ongeveer 27 hectare van haar bedrijf ligt in Beieren. Alle arealen bevinden zich in een berggebied. In beide deelstaten worden zijn arealen aangemerkt als gebieden die in aanmerking komen voor de compenserende vergoeding. Verzoekster komt in rechte op tegen een weigering, door de eerstgenoemde deelstaat (waarin haar zetel ligt), van de door haar verzochte compenserende vergoeding voor de in Beieren gelegen arealen en belandt hiermee, in de woorden van de A-G, in een kafkaïaanse situatie. Het geschil doet vragen rijzen over de uitleg van de artikelen 31 en 32 van de verordening.

De A-G is, kort gezegd, onder meer van mening dat deze artikelen zich ertegen verzetten dat het criterium van de bedrijfszetel wordt gebruikt als factor die het recht op betaling van de compenserende vergoeding beperkt tot louter de arealen die in de deelstaat van de bedrijfszetel gelegen zijn als daardoor elke mogelijke betaling voor de door een andere deelstaat subsidiabel verklaarde arealen van dat bedrijf wordt uitgesloten.

GERECHT – ARREST – T-512/22 (Portugal/Commissie) – 10 april 2024 – ECLI:EU:T:2024:229 – arrest (Franse taalversie)

Verordening (EU) nr. 1306/2013 – Uitvoeringsverordening (EU) nr. 908/2014 – ELGF en ELFPO – Van financiering uitgesloten uitgaven – Begrip "blijvend grasland" - Pro-ratasysteem – Evenredigheid – Beginsel van loyale samenwerking

Met haar beroep krachtens artikel 263 VWEU vordert de Portugese Republiek gedeeltelijke nietigverklaring van uitvoeringsbesluit (EU) 2022/908 voor zover het betrekking heeft op uitgaven die zij voor de toepassingsjaren 2016 tot en met 2019 ten bedrage van 117 066 097,40 EUR zou hebben gedaan. Het Gerecht verwerpt het beroep.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-163/24 (Statul Român...), verwijzing uit **Roemenië** over artikel 20 van **verordening 1782/2003** (steunregeling landbouw), en over de **aansprakelijkheid van de staat** als een nationale rechter **verzuimt om prejudiciële vragen te stellen** - ECER

Luchtvaart

HvJ – ARREST – C-173/23 ([Air Europa Líneas Aéreas](#)) – 11 april 2024 – Spanje – ECLI:EU:C:2024:295 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 93/13/EG – Verdrag van Montreal – Schade in het vervoer van bagage veroorzaakt door vertraging – Overdracht van de vordering – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Ambtshalve toetsing – Contractueel beding dat een dergelijke overdracht verbiedt – Gelijkwaardigheidsbeginsel – Beginsel van hoor en wederhoor

Samenvatting onder: Consumenten

HvJ – ARREST – C-204/23 ([Lufthansa e.a.](#)) – 25 april 2024 – Italië – ECLI:EU:C:2024:357 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2009/12/EG – Luchthavengelden – Financiering van de onafhankelijke toezichthoudende autoriteit – Bijdrage van de luchthavengebruikers – Heffingscriteria

In 2018 heeft de toezichthoudende autoriteit het bedrag en de wijze van betaling vastgesteld van de bijdrage die de luchthavengebruikers voor het jaar 2019 aan die autoriteit waren verschuldigd. De betrokken luchthavengebruikers hebben tegen dit besluit beroep ingesteld.

De betrokken luchthavengebruikers betogen dat de op de omzet gebaseerde bijdrage die zij op grond van dat besluit van de toezichthoudende autoriteit verschuldigd zijn, een algemene belasting is die – anders dan de in artikel 11, lid 5, van richtlijn 2009/12 bedoelde heffing – geen verband houdt met het verrichten van een specifieke dienst. Bijgevolg is de Italiaanse regeling in strijd met artikel 11, lid 5, voor zover zij voorziet in een bijdrage die bedoeld is om alle kosten van die autoriteit te dekken zonder dat die bijdrage verband houdt met de werkelijke exploitatiekosten. Voorts voeren zij aan dat indien alle luchthavengebruikers moeten bijdragen aan de financiering van toezichthoudende autoriteiten in verschillende lidstaten, en niet alleen de gebruikers die zijn gevestigd in de lidstaat van de betrokken toezichthoudende autoriteit of die overeenkomstig het recht van die lidstaat zijn opgericht, dit voor die gebruikers zou leiden tot een abnormale en met de geest van die richtlijn strijdige verhoging van de kosten.

Mag de toezichthoudende autoriteit enkel door middel van luchthavengelden worden gefinancierd, met uitsluiting van andere vormen van financiering, zoals het heffen van een bijdrage? Moet de heffing altijd strikt betrekking hebben op specifieke diensten en kosten – die in elk geval in die richtlijn niet worden genoemd – of volstaat het dat deze heffing verband houdt met de werkingskosten van de toezichthoudende autoriteit zoals deze blijken uit de bij overheidsinstanties ingediende en door hen gecontroleerde rekeningen? Kan de heffing slechts worden opgelegd aan personen die ingezetenen zijn van of aan entiteiten die zijn opgericht volgens het recht van het land dat de toezichthoudende autoriteit heeft opgericht, en geldt dit ook voor bijdragen die worden geheven voor de werking van die autoriteit?"

Hof: Artikel 11, lid 5, van richtlijn 2009/12/EG moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan de financiering van de onafhankelijke toezichthoudende autoriteit wordt gewaarborgd door aan de luchthavengebruikers een bijdrage op te leggen waarvan het bedrag geen verband houdt met de kosten van de door die autoriteit verrichte diensten, voor zover een dergelijke regeling in overeenstemming is met de algemene beginselen van het Unierecht, met name het evenredigheidsbeginsel en het non-discriminatiebeginsel.

Artikel 11, lid 5, van richtlijn 2009/12 verzet zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan de financiering van de onafhankelijke toezichthoudende autoriteit wordt gewaarborgd door het opleggen

van een bijdrage aan de luchthavengebruikers, ook wanneer zij niet zijn gevestigd in de lidstaat van die autoriteit of niet zijn opgericht overeenkomstig het recht van die lidstaat.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-218/24 (Iberia Líneas Aéreas de España), verwijzing uit **Spanje** over **Verdrag van Montreal** en **schadevergoeding voor het verlies van een huisdier** door een luchtvaartmaatschappij - ECER

NOOT – bij HvJ 21 maart 2024, C-76/23 (Cobult)

EU-Hof: een vliegtuigpassagier wordt geacht terugbetaling van ticketkosten per voucher te hebben geaccepteerd als deze eerder heeft aangegeven af te zien van terugbetaling via een geldsom (ECER)

EUROPESE COMMISSIE

Inbreukprocedure INFR(2024)2023, Verordening (EG) nr. 549/2004 en Verordening (EG) nr. 550/2004. De Commissie constateerde een gebrek aan passende financieringsregelingen voor luchtvaarnavigatiediensten in bepaalde grensoverschrijdende gebieden, on gepaste of ongerechtvaardigde toewijzing van kosten tussen en- route- en terminalluchtvaarnavigatiediensten en ontoereikende financiële stimulansen voor- dienstverleners. Dit heeft niet alleen gevolgen voor de inkomsten van verleners van luchtvaarnavigatiediensten, maar ook voor de heffingen die luchttruimgebruikers betalen.

REGELGEVING

Bepaalde rapportageverplichtingen op het gebied van de luchtvaart en het wegvervoer aangepast of geschrapt (ECER)

WIKI

- Wiki luchtvaartclaims

Mededinging

HvJ – ARREST – C-605/21 (Heureka Group) – 18 april 2024 – Grote Kamer – Tsjechië – ECLI:EU:C:2024:324 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 102 VWEU – Richtlijn 2014/104/EU – Schadevorderingen wegens inbreuken op bepalingen mededingingsrecht – Verjaringstermijn – Schorsing of stuiting van de verjaringstermijn tijdens onderzoek Commissie – Te late omzetting richtlijn – Doeltreffendheidsbeginsel

De Commissie heeft op grond van artikel 102 VWEU een procedure ingeleid tegen Google met betrekking tot mogelijk misbruik van machtspositie op het gebied van internetzoekdiensten. Heureka Group, verzoekster, is een vennootschap die actief is op de markt voor prijsvergelijkingsdiensten in Tsjechië. Zij heeft als gevolg van een door Google en haar moedermaatschappij, Alphabet Inc., gepleegde inbreuk op artikel 102 VWEU, die de Europese Commissie heeft vastgesteld in een nog niet definitief besluit, een schadevordering tegen Google ingesteld bij de verwijzende rechter. Heureka heeft verklaard dat Google de best mogelijke plaats en weergave op haar algemene zoekresultatenpagina's aan haar eigen prijsvergelijkingsdienst had gegeven, waardoor het prijsvergelijkingsportaal van Heureka minder werd geraadpleegd.

Volgens Google is het recht op schadevergoeding van Heureka op grond van de nationale verjaringsregels – volgens welke de verjaringstermijn van vier jaar ingaat op het tijdstip waarop de benadeelde kennis heeft gekregen of kon nemen van de schade en van de identiteit van de persoon die de schade moet vergoeden – op zijn minst voor de periode van februari 2013 tot en met 25 juni 2016 verjaard. Google betoogt dat de toepasselijke verjaringstermijn ingegaan vanaf februari 2013, dat wil zeggen vanaf het begin van de vermeende inbreuk op het Tsjechische grondgebied en het begin van de gestelde schade, of uiterlijk op 27 mei 2014, de datum van publicatie van het persbericht.

Volgens de verjaringsregeling van artikel 10 van richtlijn 2014/104/EU begint de verjaringstermijn pas te lopen wanneer de inbreuk op het mededingingsrecht is beëindigd en de eiser weet heeft, of redelijkerwijs geacht kan worden weet te hebben, van de wezenlijke elementen die de inbreuk kenmerken.

Het Hof wordt verzocht te onderzoeken of het vereiste dat de verjaringstermijn niet kan ingaan voordat de inbreuk is beëindigd, al vóór het verstrijken van de termijn voor omzetting van richtlijn 2014/104 voortvloeide uit artikel 102 VWEU, gelezen in samenhang met het doeltreffendheidsbeginsel. Daarnaast vraagt de verwijzende rechter zich af of bepaalde andere aspecten van de vroegere nationale verjaringsregeling, die met name betrekking hebben op de kennis van het feit dat de betrokken gedraging een inbreuk op de mededingingsregels vormt, en de opschorting van de verjaringstermijnen tijdens de procedure voor de Europese Commissie en de rechterlijke toetsing van het inbreukbesluit, verenigbaar zijn met het Unierecht.

Hof: Artikel 10 van richtlijn 2014/104/EU, artikel 102 VWEU en het doeltreffendheidsbeginsel verzetten zich tegen een nationale regeling, zoals uitgelegd door de bevoegde nationale rechterlijke instanties, die voor schadevorderingen wegens voortdurende inbreuken op de mededingingsregels van de Unie voorziet in een verjaringstermijn van drie jaar die:

- *autonom en afzonderlijk voor elke gedeeltelijke schade die het gevolg is van een dergelijke inbreuk begint te lopen vanaf het tijdstip waarop de benadeelde kennis heeft gekregen of redelijkerwijs kan worden geacht kennis te hebben gekregen van het feit dat hij die gedeeltelijke schade heeft geleden en van de identiteit van de persoon die deze schade moet vergoeden, zonder dat de benadeelde kennis heeft gekregen van het feit dat de betrokken gedraging een inbreuk op de mededingingsregels vormt en zonder dat deze inbreuk is beëindigd, en*
- *tijdens het onderzoek van de Europese Commissie naar die inbreuk niet kan worden geschorst of gestuit.*

Bovendien verzet artikel 10 van richtlijn 2014/104 zich ook tegen een dergelijke regeling voor zover deze niet voorschrijft dat de verjaringstermijn op zijn minst wordt geschorst tot één jaar na de datum waarop het besluit waarbij de inbreuk wordt vastgesteld, definitief is geworden.

- E Inbreuken op het mededingingsrecht van de Unie: oude Tsjechische verjaringsregeling is onverenigbaar met het Unierecht ([persbericht Curia](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-161/24 \(OSA\)](#), verwijzing uit Tsjechië over het vaststellen van een **royaltytarief** voor het gebruik van radio en televisie in het licht van het **mededingingsrecht** en **misbruik machtpositie** - [ECER](#)

OVERIG

Overcoming Big Tech AI Merger Evasions: Innovating EU Competition Law through the AI Act ([Verfassungsblog](#))

Milieu, natuur, duurzame energie

EHRM – ARREST – Verein KlimaSeniorinnen Schweiz e.a. t. Zwitserland – 9 april 2024
– Grote Kamer – 53600/20 – ECLI:CE:ECHR:2024:0409JUD005360020 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 8 EVRM – Klimaatverandering – Verminderen broeikasgassen – Positieve verplichting voor de overheid om burgers te beschermen tegen gevolgen klimaatverandering – Schending

Een Zwitserse vereniging, Verein KlimaSeniorinnen Schweiz, die zich zorgen maakt over het klimaat, en vier van haar leden hebben een klacht ingediend tegen Zwitserland omdat zij vinden dat de Zwitserse autoriteiten onvoldoende actie ondernemen om de gevolgen van klimaatverandering te beperken. Zij betogen dat zij gezondheidsproblemen hebben opgelopen als gevolg van klimaatverandering en dat zij door hun leeftijd meer kans hebben te overlijden door een hittegolf.

Klagers in de Zwitserse zaak verwijzen naar de aard en de opdracht van de vereniging en voeren aan dat de individuele klagsters tot een zeer kwetsbare categorie behoren die door de klimaatverandering worden getroffen. Oudere vrouwen zouden meer dan de rest van de bevolking te lijden hebben onder de gevolgen van hittegolven. Zij hebben allemaal gezondheidsproblemen als gevolg van de hittegolven.

Meerdere instanties hebben opmerkingen ingediend, o.a. de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties; de speciale rapporteurs van de Verenigde Naties voor toxische chemische stoffen en mensenrechten, en voor mensenrechten en milieu; de onafhankelijke deskundige voor de bevordering van het genot van alle mensenrechten door ouderen; de Internationale Commissie van Juristen (ICJ); het Europees Netwerk van Nationale Mensenrechteninstellingen (ENNHRI); het Internationaal Netwerk voor Economische, Sociale en Culturele Rechten (ESCR-Net), ClientEarth; en een groot aantal de professoren van verschillende universiteiten.

De vier individuele klagsters zijn volgens het Hof niet aan te merken als slachtoffer in de zin van artikel 34 EVRM en zijn daarom niet-ontvankelijk. De klagende vereniging heeft daarentegen wel het recht (locus standi) om een klacht in te dienen.

Het Hof gaat uitgebreid in op het wettelijk kader en kijkt naar ontwikkelingen in andere staten, waaronder Nederland. Verwezen wordt naar het Urgenda-arrest ([NL:HR:2019:2007](#)) van 20 december 2019 waarin

de Hoge Raad de uitspraak van de lagere rechters heeft bevestigd. In die uitspraken is de Nederlandse overheid bevolen om de uitstoot van broeikasgassen tegen eind 2020 met ten minste 25% te verminderen ten opzichte van 1990.

Het Hof oordeelt dat artikel 8 EVRM het recht garandeert op effectieve bescherming door de staatsautoriteiten tegen de ernstige nadelige gevolgen van klimaatverandering voor het leven, de gezondheid, het welzijn en de levenskwaliteit.

Het Hof oordeelt dat Zwitserland zijn verplichtingen ("positieve verplichtingen") onder het Verdrag inzake klimaatverandering niet is nagekomen. Zo hebben de Zwitserse autoriteiten verzuimd om, door middel van een koolstofbudget of anderszins, de nationale broeikasgasuitstoot (BKG) te kwantificeren. Zwitserland heeft in het verleden ook verzuimd zijn doelstellingen voor de vermindering van broeikasgasemissies te halen.

Hoewel het Hof erkent dat nationale autoriteiten een ruime discretionaire bevoegdheid hebben met betrekking tot de uitvoering van wetgeving en maatregelen, oordeelt het Hof dat de Zwitserse autoriteiten niet tijdig en op passende wijze hebben gehandeld bij het ontwerpen, ontwikkelen en uitvoeren van relevante wetgeving en maatregelen in deze zaak.

Daarnaast oordeelt het Hof dat artikel 6, lid 1, EVRM van toepassing is op de klacht van de klagende vereniging. De Zwitserse rechtbanken hebben geen overtuigende redenen gegeven waarom zij het niet nodig hadden geacht de gegrondheid van de klachten van de vereniging te onderzoeken. Ze hebben geen rekening gehouden met het overtuigende wetenschappelijke bewijs betreffende klimaatverandering en hebben de klachten niet serieus genomen.

Rechter Eicke heeft een deels *dissenting opinion*.

- ⇒ [Q&A over de drie klimaatzaken van 9 april 2024](#)
- ⇒ [Diverse links EHRM](#)

■ Waarom de Zwitserse overwinning in de klimaatzaak voor maar liefst 46 landen van betekenis is ([Volkskrant](#))

De uitspraak doet denken aan het Urgenda-vonnis in Nederland, maar er is een belangrijk verschil: deze keer moeten 46 landen zich er iets van aantrekken. 'Alle staten die zich hebben aangesloten bij het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens moeten hun uitstoot van broeikasgassen nu substantieel verminderen', aldus Eckes. 'Deze uitspraak is van betekenis voor ons allen.

■ Belangrijke uitspraak in Zwitserse klimaatzaak: landen die onvoldoende klimaatbeleid voeren, schenden mensenrechten ([vrt.be](#))

Het Hof zegt bovendien dat Zwitserland te weinig doet om zijn eigen klimaatbeleid uit te voeren, én dat het burgers de mogelijkheid moet geven om in eigen land naar de rechter te trekken in klimaatzaken.

■ Zwitserse vrouwen krijgen gelijk in klimaatzaak bij mensenrechtenhof ([nos](#))

■ Mixed Signals for Domestic Climate Law ([Verfassungsblog](#))

The climate rulings of the Grand Chamber of the European Court of Human Rights (ECtHR) are landmark decisions. However, it is not obvious what they mean precisely for the State parties of the European Convention on Human Rights (ECHR). Have we witnessed, in Verein KlimaSeniorinnen Schweiz, a landslide victory for the activists that will revolutionize domestic climate law? Or do the two other decisions in which the Grand Chamber dismissed the applications preponderate?

■ The Meaning of Carbon Budget within a Wide Margin of Appreciation ([Verfassungsblog](#))

Although the KlimaSeniorinnen judgment discusses a number of rights of the European Convention on Human Rights (ECHR), including Article 6 (right of access to a court), Article 2 (right to life), and Article 13 (right to an effective remedy), the focus of this blog post is on its

discussion of Article 8 (right to private, home and family life). The question raised by that discussion is whether the judgment is one that will “frighten the horses” and lead to oppositional cries of judicial overreach around the separation of powers, or if it is more an unexceptional case of “move on, nothing to see here.”

■ Klimaseniorinnen: the Innovative and the Orthodox (EJILTalk)

In his dissenting opinion in Klimaseniorinnen, Judge Eicke argues that the majority has gone “well beyond ... the permissible limits of evolutive interpretation” in finding a violation of Article 8 (..)

- Historic and Unprecedented (Verfassungsblog)
- The Transformation of European Climate Change Litigation (Verfassungsblog)
- Law Pod new episode: Human rights embrace climate change (UK human rights blog)
- EHRM: klimaatverandering is een mensenrechtenkwestie (Bijzonder strafrecht)
- Historische uitspraken: Europees Hof voor de Rechten van de Mens buigt zich over klimaatrechtvaardigheid (college voor de mensenrechten)
- Climate Cases Decided Today: Small Step or Huge Leap? (ECHR blog)
- Historische uitspraken: Europees Hof voor de Rechten van de Mens buigt zich over klimaatrechtvaardigheid (College voor de rechten van de mens)
- Recording of Climate Cases Webinar (ECHR blog)
- Priorities for Climate Litigation at the European Court of Human Rights (EJILtalk)
- Climate or carbon neutrality? Which one must states aim for under Article 8 ECHR? (EJILtalk)
- A Human Right to Carbon Import Restrictions? On the Notion of ‘Embedded Emissions’ in Klimaseniorinnen v Switzerland (EJILtalk)
- Inter-generational Equity, Future Generations and Democracy in the European Court of Human Rights’ Klimaseniorinnen Decision (EJILtalk)
- A Swiss human rights budget? (EJILtalk)
- Breaking New Ground: Climate Change before the Strasbourg Court (EJILtalk)
- Climate Change and the ECHR: The Results Are In (EJILtalk)
- A Quick Take on the European Court’s Climate Change Judgments (EJILTalk)
- Changement climatique : ça chauffe devant la CEDH (libertés chéries)
- International Trade and “Embedded Emissions” after KlimaSeniorinnen: The Extraterritoriality of Climate Change Obligations (Verfassungsblog)
- Separation of Powers and KlimaSeniorinnen (Verfassungsblog)
- The European Court of Human Rights’ April 9 Climate Rulings and the Future (Thereof) (verfassungsblog)
- The Paris Effect (Verfassungsblog)
- The European Court of Human Rights’ Kick Into Touch (Verfassungsblog)
- KlimaSeniorinnen and the Choice Between Imperfect Options (Verfassungsblog)

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – Agostino e.a. t. Portugal – 9 april 2024
– Grote Kamer – persbericht – beslissing

Klimaatverandering – Onvoldoende maatregelen door de overheid – Extraterritoriale bevoegdheid – Niet uitputting nationale rechtsmiddelen – Niet ontvankelijk

Klagers zijn Portugese jongeren die 32 landen tegelijkertijd hebben aangeklaagd vanwege een falend klimaatbeleid. Wat de extraterritoriale bevoegdheid van de andere verwerende staten dan Portugal betreft, oordeelt het Hof dat er in het Verdrag geen gronden waren voor de uitbreiding van hun extraterritoriale bevoegdheid op de door de klagers gevraagde wijze. Bovendien zijn de nationale rechtsmiddelen niet uitgeput. De klacht wordt niet ontvankelijk verklaard.

- ⇒ Q&A over de drie klimaatzaken van 9 april 2024
- ⇒ Diverse links EHRM
- On the Duarte Agostinho Decision (Verfassungsblog)

- States' Extraterritorial Jurisdiction for Climate-Related Impacts ([Verfassungsblog](#))
- Historic and Unprecedented ([Verfassungsblog](#))
- Law Pod new episode: Human rights embrace climate change ([UK human rights blog](#))
- EHRM: klimaatverandering is een mensenrechtenkwesie ([Bijzonder strafrecht](#))
- Historische uitspraken: Europees Hof voor de Rechten van de Mens buigt zich over klimaatrechtvaardigheid ([college voor de mensenrechten](#))
- Climate Cases Decided Today: Small Step or Huge Leap? ([ECHR blog](#))
- Historische uitspraken: Europees Hof voor de Rechten van de Mens buigt zich over klimaatrechtvaardigheid ([College voor de rechten van de mens](#))
- Recording of Climate Cases Webinar ([ECHR blog](#))
- Priorities for Climate Litigation at the European Court of Human Rights ([EJILTalk](#))
- Breaking New Ground: Climate Change before the Strasbourg Court ([EJILtalk](#))
- Climate Change and the ECHR: The Results Are In ([EJILtalk](#))
- A Quick Take on the European Court's Climate Change Judgments ([EJILTalk](#))

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBELISSING – Carême t. Frankrijk – 9 april 2024 – Grote Kamer – 7189/21 – ECLI:CE:ECHR:2024:0409DEC000718921 – persbericht – beslissing

Artikelen 2 en 8 EVRM – Klimaatverandering – Onvoldoende maatregelen door de overheid – Hoedanigheid van slachtoffer – Niet-ontvankelijk

Klager is een voormalig inwoner en burgemeester van de gemeente Grande-Synthe, die stelt dat Frankrijk onvoldoende maatregelen heeft genomen om de opwarming van de aarde te voorkomen en dat dit verzuim een schending van het recht op leven en het recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven met zich meebrengt. Het Hof heeft het beroep niet-ontvankelijk verklaard omdat klager niet de hoedanigheid van slachtoffer heeft in de zin van artikel 34 van het Verdrag.

- ⇒ [Q&A over de drie klimaatzaken van 9 april 2024](#)
- ⇒ [Diverse links EHRM](#)
- Historic and Unprecedented ([Verfassungsblog](#))
- Law Pod new episode: Human rights embrace climate change ([UK human rights blog](#))
- EHRM: klimaatverandering is een mensenrechtenkwesie ([Bijzonder strafrecht](#))
- Historische uitspraken: Europees Hof voor de Rechten van de Mens buigt zich over klimaatrechtvaardigheid ([college voor de mensenrechten](#))
- Climate Cases Decided Today: Small Step or Huge Leap? ([ECHR blog](#))
- Historische uitspraken: Europees Hof voor de Rechten van de Mens buigt zich over klimaatrechtvaardigheid ([College voor de rechten van de mens](#))
- Recording of Climate Cases Webinar ([ECHR blog](#))
- Priorities for Climate Litigation at the European Court of Human Rights ([EJILTalk](#))
- Breaking New Ground: Climate Change before the Strasbourg Court ([EJILtalk](#))
- Climate Change and the ECHR: The Results Are In ([EJILtalk](#))
- A Quick Take on the European Court's Climate Change Judgments ([EJILTalk](#))

HvJ – ARREST – C-654/22 (Triferto Belgium) – 11 april 2024 – België – ECLI:EU:C:2024:298 – conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 1907/2006 (REACH) – Verordening (EU) nr. 952/2013 – Douanewetboek Unie – Begrippen 'invoer' en 'importeur' – Registratieplicht – Invoer van ureum – Douane-entrepot –

Samenvatting onder: [Douane](#)

HvJ – ARREST – [C-301/22 \(Sweetman\)](#) – 25 april 2024 – Ierland – [ECLI:EU:C:2024:347](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2000/60/EG – Milieudoelstellingen betreffende het oppervlaktewater – Karakterisering van typen oppervlaktewaterlichamen

Loch an Mhuilinn is een privaat binnenmeer zonder getij met een oppervlakte van 0,083 km². Het meer is niet aangewezen als een waterlichaam dat binnen de werkingssfeer van richtlijn 2000/60 valt, omdat het niet voldeed aan de criteria van deze richtlijn met betrekking tot de oppervlakte of de ligging in een beschermd gebied. Bijgevolg heeft het milieuagentschap de ecologische toestand van het meer niet ingedeeld in de zin van bijlage V bij die richtlijn. Bradán Beo Teoranta heeft een vergunning gekregen om gedurende een periode van maximaal 22 weken per jaar van mei tot september maximaal 4 680 m³ zoet water per week uit het meer te onttrekken. Het onttrokken zoete water zou worden gebruikt voor het wassen van zieke zalmen ter bestrijding van amoebenkieuwziekte en visluis. Verzoeker heeft tegen dit besluit beroep ingesteld bij de High Court, de verwijzende rechter, met het betoog dat het agentschap, door het project goed te keuren, is tekortgeschoten in zijn verplichting krachtens artikel 4, lid 1, van richtlijn 2000/60 om de nodige maatregelen te treffen om achteruitgang van de toestand van dit oppervlaktewaterlichaam te voorkomen.

Het gaat in deze zaak om onder meer de volgende vragen. Is een lidstaat verplicht om alle meren op zijn grondgebied met een oppervlakte van minder dan 0,5 km² te karakteriseren in de zin van artikel 5 van en bijlage II bij richtlijn 2000/60/EG en vervolgens in te delen naar ecologische toestand in de zin van artikel 8 van en bijlage V bij die richtlijn? Zo nee, welke verplichtingen heeft de lidstaat dan op grond van die richtlijn om de bescherming van een dergelijk waterlichaam te waarborgen wanneer een project gevolgen kan hebben voor dat waterlichaam?

Nederland heeft samen met Frankrijk en Polen schriftelijke opmerkingen ingediend.

GERECHT – ARREST – [T-331/22 \(NLVOW/Commissie\)](#) – 17 april 2024 – [ECLI:EU:T:2024:243](#) – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 1367/2006 – Milieu – Nederlands Geïntegreerd Nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 – Verzoek tot interne herziening – Beroep tot nietigverklaring - Beoordelingsfout – Beroep wegens nalaten – Geen uitnodiging tot handelen – Niet-ontvankelijkheid

Op grond van artikel 10 van verordening 1367/2006 kunnen bepaalde niet-gouvernementele organisaties een verzoek tot interne herziening indienen bij de EU instelling die een administratieve handeling met betrekking tot het milieurecht heeft gesteld of - in het geval van een beweerde administratieve nalatigheid - zo'n handeling had moeten stellen. Verzoekster, de Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines (NLVOW), heeft bij de Commissie zo'n verzoek ingediend betreffende het geïntegreerde nationale energie- en klimaatplan ("NECP") van het Koninkrijk der Nederlanden voor de periode 2021-2030". De Commissie heeft het verzoek afgewezen. De NLVOW vordert bij het Gerecht nietigverklaring van het besluit. Subsidiair stelt zij een beroep wegens nalaten (door de Commissie) in. Het Gerecht verworpt het beroep.

Zie ook: [T-344/22 \(Stichting nationaal kritisch platform windenergie/Commissie\)](#), [T-345/22 \(Stöttingfjällets Miljöskyddsförening/Commissie\)](#) en [T-346/22 \(Föreningen Svenskt Landskapsskydd/Commissie\)](#) ten aanzien van het Zweeds Geïntegreerd Nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-129/24 \(Coillte Cuideachta Ghníomhaíochta Ainmnithe\)](#), verwijzing uit Ierland over **Verdrag van Aarhus, milieu en toegang tot informatie** - [ECER](#)
- [C-216/24 \(Asociación Petón do Lobo\)](#), verwijzing uit **Spanje** over **richtlijn 2011/92** en de verenigbaarheid met nationale regelgeving omtrent **milieueffectbeoordelingen**, vanwege het ontbreken van een verplichting om sectorale rapporten door te sturen naar betrokkenen teneinde deze partijen te kunnen horen - [ECER](#)

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- Climate Litigation reaches Italian Courts ([verfassungsblog](#))
- The First Italian Climate Judgement and the Separation of Powers ([Verfassungsblog](#))

NOOT – bij Gerecht 13 maart 2024, [T-682/21](#) and [T-683/21 \(Client Earth\)](#)

Access to documents: an important victory for transparency in ClientEarth v Council ([EU law analysis](#))

Europese Commissie

Europese Commissie keurt wijziging van Nederlandse steunmaatregel over stikstofuitstoot in natuurgebieden goed ([ECER](#))

REGELGEVING

- Raad van State kritisch over wetsvoorstel om ecocide strafbaar te stellen ([Bijzonder strafrecht](#))
- Raad keurt Europese Richtlijn inzake de bescherming van het milieu door middel van het strafrecht goed ([Bijzonder strafrecht](#))
- Groen licht voor herziene EU-regels inzake de overbrenging van afvalstoffen ([ECER](#))
- Herziene richtlijn milieucriminaliteit definitief vastgesteld ([ECER](#))
- EU-lijst strafbare feiten milieucriminaliteit uitgebreid ([NJB](#))

OVERIG

- People from La Oroya vs Peru, Inter-American Court of Human Rights: How Effective is International Law to Protect the Environment in Extractive Contexts? ([EJILtalk](#))
- A Human Right to Climate Protection as “Life-Saving Treatment”? ([Verfassungsblog](#))
- Globules or Life-Saving Treatment after all? On the Effect of Climate Lawsuits ([Verfassungsblog](#))
- India’s New Constitutional Climate Right ([Verfassungsblog](#))
- Mededeling van de Commissie — Leidende criteria en beginselen voor het begrip essentiële toepassing in EU-regelgeving inzake chemische stoffen, [PB C, C/2024/2894, 26.4.2024](#)

EHRM factsheets en guides

- [Environment](#)
- [Climate change](#)
- [Guide sur la jurisprudence de la Convention européenne des droits de l'homme - Environnement](#)

Ne bis in idem

OVERIG

Overzicht Europese rechtspraak over ne bis in idem ([bijzonder strafrecht](#))

EHRM factsheets en guides

- [Right not to be tried or punished twice](#)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 7 to the ECHR – right not to be tried or punished twice](#)

Overlevering en uitlevering

EHRM – ARREST – [Matthews en Johnson t. Roemenië](#) – 9 april 2024 – [19124/21](#) – [20085/21](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0409JUD001912421](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

EHRM – ARREST – [Lazăr t. Roemenië](#) – 9 april 2024 – [20183/21](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0409JUD002018321](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikelen 3 en 5 EVRM – Uitlevering aan de VS – Detentie

Klagers, met verschillende nationaliteiten, zijn als leden van de Hells Angels aangehouden op verdenking van verschillende strafbare feiten, waaronder de poging om 400 kilo cocaïne te kopen van een Amerikaanse undercoveragent. De cocaïne zou vanuit Peru via de VS (Texas) naar Roemenië en Nieuw Zeeland worden verscheept. Twee van de klagers worden er ook van verdacht de undercoveragent te hebben gevraagd om iemand te vermoorden en het voorbereiden van die moord. In januari 2021 heeft de VS om uitlevering verzocht. Het verzoek is door de nationale rechter toegewezen. Bij het EHRM wordt betoogd dat art. 3 (verbod op onmenselijke behandeling) en art. 5 lid 1 en lid 4 (recht op vrijheid en veiligheid) EVRM zijn geschonden, omdat klagers bij uitlevering een levenslange gevangenisstraf zonder kans op vervroegde vrijlating boven het hoofd hangt en de detentie gedurende de uitleveringsprocedure onwettig is geweest.

De klacht die ziet op art. 3 EVRM wordt door het EHRM als kennelijk ongegrond verworpen, omdat klagers niet hebben aangetoond dat zij een werkelijk risico liepen tot een levenslange gevangenisstraf te worden veroordeeld zonder kans op vervroegde vrijlating, nu in Texas slechts in 2% van de internationale drugshandelzaken dergelijke straffen worden opgelegd, klagers geen strafblad hadden en in hoger beroep konden gaan.

Art. 5 lid 1 EVRM is volgens het EHRM niet geschonden. De hechtenis was in overeenstemming met de wet en gerechtvaardigd door de uitleveringsprocedure, niet arbitrair en voorzien van procedurele waarborgen. Ook was de detentie niet onredelijk lang. In het geval van Lazar was het wettelijke

maximum van de voorlopige hechtenis (namelijk 180 dagen) overschreden (met 22 dagen), maar dit was gezien de verplichtingen die de autoriteiten vanwege de internationale samenwerking hadden gerechtvaardigd en in overeenstemming met de wet.

De klacht die ziet op art. 5, lid 4 EVRM wordt door het EHRM als kennelijk ongegrond verworpen, omdat klagers de mogelijkheid hadden om hun detentie te laten toetsen door de rechter, waarbij is voldaan aan de wettelijke termijnen. De nationale rechters zijn ook grondig geweest, aangezien door twee verschillende rechterlijke instanties beslissingen zijn genomen over de wettigheid van de detentie binnen een aantal dagen of weken.

EUROPESE COMMISSIE

Inbreukprocedure: [INFR\(2021\)2004](#), Nederland heeft de bepalingen betreffende, onder meer, de verplichting tot tenuitvoerlegging van het EAB, de weigeringsgronden voor de tenuitvoerlegging van een EAB, de bevoegde uitvoerende rechterlijke autoriteit en de termijnen voor overlevering van de persoon onjuist omgezet.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-202/24 PPA \(Alchaster\)](#), verwijzing uit Ierland over het verzet tegen een **overlevering** vanwege de beoordeling hiervan op grond van een regeling inzake **voorwaardelijke vrijlating**, die is gewijzigd ná het plegen van de misdrijven waarvoor overlevering is verzocht - [ECER](#)

EHRM factsheets

- [Extradition and life imprisonment](#)

Prejudiciële procedure HvJ

HvJ – ARREST – [C-114/23, C-115/23, C-132/23 en C-160/23 \(Sapira e.a.\)](#) – 11 april 2024 – [ECLI:EU:C:2024:290](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Artikel 267 VWEU – Artikel 47 Handvest EU – Artikel 19 VEU – Onafhankelijkheid van rechters – Benoeming rechters – Mogelijkheid om een onherroepelijke beschikking of een onherroepelijk arrest houdende strafrechtelijke veroordeling opnieuw aan de orde te stellen in stadium van procedure tot tenuitvoerlegging van die beschikking of dat arrest – Noodzaak van de gevraagde uitlegging om de verwijzende rechter in staat te stellen zijn vonnis te wijzen – Niet-ontvankelijkheid van de verzoeken om een prejudiciële beslissing

Deze verzoeken zijn ingediend in het kader van procedures tot tenuitvoerlegging van vier onherroepelijke rechterlijke beslissingen van Poolse rechters waarbij een viertal personen tot strafrechtelijke sancties zijn veroordeeld. De verwijzende, eveneens Poolse, rechter, die zich moet uitspreken over de tenuitvoerlegging, is van oordeel dat deze rechters niet kunnen worden beschouwd als onafhankelijk en onpartijdige rechterlijke instanties in de zin van artikel 47 Handvest. Hij wil weten of hij krachtens het Unierecht (artikelen 19 VEU en 47 Handvest) ambtshalve kan nagaan of aan de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid is voldaan. Als daaraan niet is voldaan, hebben de onherroepelijke rechterlijke beslissingen geen rechtsgevolgen, aldus de verwijzende rechter.

Het Hof verklaart het verzoek van de verwijzende rechter niet-ontvankelijk. Het Hof oordeelt dat de gestelde vragen betrekking hebben op een fase die voorafgaat aan deze tenuitvoerleggingsprocedures, die definitief is afgesloten en die losstaat van deze tenuitvoerleggingsprocedures. Zij beantwoorden dus niet aan een behoefte die inherent is aan de beslechting van de hoofdgedingen, maar beogen van het Hof een algemene en van de behoeften van die gedingen losstaande beoordeling te verkrijgen. Zie naar analogie arrest van 9 januari 2024, G. e.a. (Benoeming van gewone rechters in Polen), C-181/21 en C-269/21, EU:C:2024:1, punt 78 en aldaar aangehaalde rechtspraak. Deze vragen gaan daarom de krachtens artikel 267 VWEU op het Hof rustende rechterlijke taak te buiten.

 EU-Hof en A-G medio april: tweetal arresten en tweetal conclusies over de Rule of Law ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-187/23 (Albausy) – 11 april 2024 – A-G Campos Sanchez-Bordona – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:309 – [conclusie](#)

Artikel 267 VWEU – Verordening (EU) nr. 650/2012 – Europese erfrechtverklaring – In de afgifteprocedure ingediend bezwaar – Gevolgen betwisting testament – Uitoefening van een rechtsprekende functie? – Niet-ontvankelijkheid van de prejudiciële verwijzing

Met behulp van de Europese erfrechtverklaring kunnen erfgenamen, legatarissen, executeurs-testamentair of beheerders van een nalatenschap in alle lidstaten eenvoudig hun hoedanigheid en hun rechten en/of bevoegdheden aantonen. Deze prejudiciële verwijzing vloeit voort uit de omstandigheid dat de echtgenote van de overledene, die zichzelf beschouwt als de enige rechthebbende in het kader van een testamentaire erfopvolging, de bevoegde nationale autoriteit heeft verzocht om de afgifte van een Europese erfrechtverklaring. In dezelfde procedure betwisten de zoon en de kleinkinderen van de overledene voor dezelfde autoriteit de geldigheid van het aangedragen testament. De vraag is welke gevolgen deze betwisting moet hebben voor de afgifte van de verklaring.

De A-G is van mening dat het verzoek om een prejudiciële beslissing niet ontvankelijk moet worden verklaard. Bij de afgifte van een Europese erfrechtverklaring wordt geen rechterlijke bevoegdheid uitgeoefend en deze afgifte komt niet neer op een beslissing van dergelijke (rechterlijke) aard met bindende rechtsgevolgen. De situatie is niet anders wanneer in de desbetreffende onderdelen van de verklaring de inhoud van een (eerdere) rechterlijke beslissing ten gronde inzake de erfopvolging wordt overgenomen. Ook in dat geval vormt de afgifte van de verklaring niet een van de fasen van de gerechtelijke procedure waarin de beslissing ten gronde is gegeven.

Tot slot is de Europese erfrechtverklaring volgens de A-G niet het document waarin de beslissing van de gerechten van een lidstaat wordt overgebracht. De verklaring sorteert kortom rechtsgevolgen in andere lidstaten dan de lidstaat van afgifte zonder dat enige procedure vereist is en zonder mogelijkheid van verzet of toetsing. Indien de in een geding gegeven beslissing zou worden opgenomen in de verklaring, zou die beslissing – via deze verklaring – profiteren van een erkenningsregeling die niet alleen verschilt van die van hoofdstuk IV, maar ook bevoorrecht is, en waarvan het parallelle bestaan nergens wordt aangekondigd en niet kan worden gerechtvaardigd.

A-G geeft het Hof in overweging: om het verzoek om een prejudiciële beslissing van het Amtsgericht Lörrach niet-ontvankelijk te verklaren. Subsidiair stel ik voor om die rechter het volgende antwoord te verstrekken: Artikel 67, lid 1, tweede alinea, onder a), van verordening (EU) nr. 650/2012 (...) moet aldus worden uitgelegd dat:

- *de autoriteit die wordt aangezocht om een Europese erfrechtverklaring af te geven, teneinde de te attesteren gegevens te staven de bezwaren moet beoordelen die de belanghebbenden bij de erfopvolging hebben aangevoerd tijdens de procedure voor de afgifte van die verklaring;*
- *de Europese erfrechtverklaring niet kan worden afgegeven indien deze gegevens bevat die niet stroken met een eerdere beslissing met kracht van gewijsde;*
- *de Europese erfrechtverklaring niet kan worden afgegeven wanneer in de procedure voor de afgifte ervan een essentieel element van de erfopvolging, zoals de geldigheid van een*

testament, wordt betwist op een wijze die voldoet aan de minimale mate van onderbouwing die wordt vereist in de toepasselijke wetgeving;

- *de autoriteit van afgifte niet verplicht is om in de Europese erfrechtverklaring te vermelden op welke gronden deze is afgegeven.*

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-163/24 (Statul Român...), verwijzing uit **Roemenië** over artikel 20 van **verordening 1782/2003** (steunregeling landbouw), en over de **aansprakelijkheid van de staat** als een nationale rechter **verzuimt om prejudiciële vragen te stellen**

Privacy en persoonsgegevens

EHRM – ARREST – Allouche t. Frankrijk – 11 april 2024 – 81249/17 – ECLI:CE:ECHR:2024:0411JUD008124917 – persbericht – arrest (Franse taalversie)

Antisemitische uitlatingen – Artikelen 8 en 14 EVRM

Samenvatting onder: Discriminatie

EHRM – ARREST – Borislav Tonchev t. Bulgarije – 16 april 2024 – 40519/15 – ECLI:CE:ECHR:2024:0416JUD004051915 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Ontslag vanwege boete voor rijden onder invloed acht jaar eerder – Bewaartermijn persoonsgegevens

Klager is in 2013 ontslagen als gevangenisbewaarder omdat hij in 2004 een boete had gekregen voor rijden onder invloed. Weliswaar wordt de papieren administratie van bestuurlijke boetes niet langer dan vijf jaar bewaard, maar onduidelijk is hoe lang de elektronische data (mogen) worden bewaard.

Het EHRM overweegt dat inmenging in de uitoefening van een fundamenteel recht bij wet voorzien moet zijn, en dat betekent dat deze niet alleen een basis moet hebben in het nationale recht, maar ook toegankelijk moet zijn (te achterhalen moet zijn), en voldoende voorspelbaar moet zijn. In deze zaak waren de regels omtrent het elektronisch bewaren van de gegevens onvoldoende voorspelbaar. Aldus schending van artikel 8 EVRM, recht op respect voor het privéleven.

Nog ter informatie: in Nederland mag het CJIB, volgens 'de selectielijst van het Ministerie van Justitie en Veiligheid', persoonsgegevens voor het innen van een Bestuurlijke boete voor een bestuursorgaan, vijf jaar na afdoening van de zaak bewaren.

EHRM – ARREST – Aydın Sefa Akay t. Turkije – 59/17 – ECLI:CE:ECHR:2024:0423JUD000005917 – persbericht – arrest

Artikelen 5 en 8 EVRM – Diplomatieke immuniteit VN-rechter – Militaire coup Poging van 2016 – Schending

Samenvatting onder: detentie

HvJ – ARREST – C-741/21 (juris) – 11 april 2-24 – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:288 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Ongewenste mail voor reclamedoeleinden – Schadevergoeding – Begrip ‘immateriële schade’ – Eventuele vrijstelling in geval van verzuim door een persoon die onder zijn gezag handelt in de zin van artikel 29

Verzoeker, een natuurlijke persoon die zelfstandig advocaat is, was klant bij juris, een vennootschap die een juridische databank exploiteert. Nadat verzoeker had vernomen dat juris zijn persoonsgegevens ook voor direct marketing gebruikte, heeft hij al zijn toestemmingen om van dit bedrijf informatie te ontvangen per e-mail of telefoon schriftelijk ingetrokken en zich verzet tegen elke verwerking van die gegevens, behalve voor de verzending van „nieuwsbrieven”, die hij wenste te blijven ontvangen.

Desondanks heeft verzoeker op zijn kantooradres twee reclamebrieven ontvangen die op zijn naam stonden. En later, ondanks zijn daartegen gemaakte bezwaar, nog één.

Verzoeker betoogt met name dat de controle over zijn persoonsgegevens verloren is gegaan door de verwerkingen die juris ondanks zijn bezwaar van die gegevens heeft verricht, en dat hij op deze grond schadevergoeding kan verkrijgen zonder dat hij de gevolgen of de ernst hoeft aan te tonen van de aantasting van de grondrechten die artikel 8 Handvest waarborgt en die in de AVG nader worden uitgewerkt.

Juris van haar kant wijst elke aansprakelijkheid van de hand en betoogt dat zij wel degelijk een systeem voor het beheer van bezwaren tegen direct marketing had opgezet, maar dat het feit dat de bezwaren van verzoeker te laat in aanmerking zijn genomen ofwel te wijten is aan een van haar medewerkers die de gegeven instructies niet heeft opgevolgd ofwel aan de omstandigheid dat het extreem duur zou zijn geweest om met de bezwaren rekening te houden. Zij stelt dat niet elke niet-nakoming van een verplichting uit de AVG, zoals die welke voortvloeit uit artikel 21, lid 3, AVG, op zich „schade” vormt in de zin van artikel 82, lid 1, van deze verordening.

Hof: Artikel 82, lid 1, van verordening (EU) 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat een schending van bepalingen van deze verordening die de betrokkene rechten verlenen, op zichzelf niet volstaat om van „immateriële schade” in de zin van deze bepaling te spreken, ongeacht of de door deze persoon geleden schade enige ernst vertoont.

Artikel 82 van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat de verwerkingsverantwoordelijke er, om op grond van lid 3 van dat artikel te worden vrijgesteld van zijn aansprakelijkheid, niet mee kan volstaan aan te voeren dat de schade in kwestie is veroorzaakt door het verzuim van een persoon die onder zijn gezag handelt in de zin van artikel 29 van die verordening.

Artikel 82, lid 1, van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat bij de vaststelling van het bedrag van de schadevergoeding die verschuldigd is op grond van deze bepaling, niet mutatis mutandis de in artikel 83 van deze verordening neergelegde criteria voor de vaststelling van het bedrag van administratieve geldboeten moeten worden toegepast, en niet in aanmerking moet worden genomen dat de persoon die om vergoeding verzoekt het slachtoffer is geworden van meerdere schendingen van die verordening in verband met een en dezelfde verwerking.

- e** EU-Hof oordeelt over het in de AVG vastgelegde recht op schadevergoeding (ECER)
- e** HvJ EU over de vaststelling van immateriële schade(vergoeding) bij schending AVG (IT & Recht)

HvJ – ARREST – C-470/21 (La Quadrature du Net) – 30 april 2024 – VOLTALLIG HOF
ECLI:EU:C:2024:370 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#) (Engels taalversie)

Richtlijn 2002/58/EG – Verwerking persoonsgegevens in de sector elektronische communicatie – Mogelijkheid voor de lidstaten om de reikwijdte van bepaalde rechten en plichten te beperken – Verplichting tot voorafgaande toetsing door een rechterlijke instantie of onafhankelijke administratieve entiteit met dwingende bevoegdheden – Met een IP-adres overeenkomende gegevens over de burgerlijke identiteit

In deze zaak gaat het over de bewaring van en de toegang tot bepaalde (persoons)gegevens van internetgebruikers, waaronder IP-adressen.

In Frankrijk bestaat een hoge autoriteit voor de verspreiding van werken en de bescherming van rechten op het internet ('Hadopi'). Dit is een onafhankelijke overheidsinstantie die tot taak heeft, kort gezegd, inbreuken op het auteursrecht en naburige rechten op het internet tegen te gaan. Daartoe voorziet een Franse regeling in een „graduate response”-mechanisme dat bestaat uit twee opeenvolgende gegevensverwerkingen. De eerste bestaat in de voorafgaande verzameling, door organisaties die auteursrechten en intellectuele eigendomsrechten beschermen, van IP-adressen op de peer-to-peernetwerken van personen die inbreuk op het auteursrecht maken. Wanneer internetgebruikers zonder toestemming van de rechthebbenden werken aan het publiek beschikbaar stellen, zoeken deze organisaties Hadopi aan. Aan de hand van processen-verbaal, die IP-adres, datum en tijdstip van de inbreuk en titel van het werk vermelden, kan een van Hadopi deel uitmakende commissie bij de internetproviders de identiteit, telefoon-, post- en elektronische contactgegevens opvragen van de houder van het abonnement waarmee de inbreuk is gemaakt op het auteursrecht. Na identificatie kan die Hadopi-commissie de houder van de internetaansluiting informeren over de inbreuk en een 'aanbeveling' doen om die inbreuk te (doen) beëindigen. Als de inbreuk zich herhaalt, kan Hadopi na twee aanbevelingen de feiten voorleggen aan het openbaar ministerie met het oog op strafvervolgning. Bij de verzamelde en aan Hadopi verstrekte gegevens gaat het enkel om de gegevens van internetgebruikers die inbreukmakende inhoud *uploaden* (en niet van gebruikers die die content downloaden). In 2021 heeft Hadopi zo'n 4 miljoen processen-verbaal ontvangen en op basis daarvan zo'n 1500 zaken voorgelegd aan het openbaar ministerie.

Vier organisaties voor de bescherming van rechten en vrijheden op internet hebben bij de Conseil d'État (hoogste Franse bestuursrechter) beroep tot nietigverklaring van het betreffende decreet ingesteld. Deze rechter wenst van het Hof te vernemen of een regeling als de onderhavige verenigbaar is met artikel 15 van richtlijn 2002/58 gelezen in het licht van de artikelen 7, 8, 11 en 52 lid 1 van het Handvest.

De zaak werd aanvankelijk behandeld door de grote Kamer van het Hof, maar is na de eerste conclusie van de advocaat-generaal verwezen naar het voltallige Hof (alle rechters), waarop een nieuwe hoorzitting heeft plaatsgevonden en de advocaat-generaal een tweede conclusie heeft genomen. Twaalf lidstaten, waaronder Nederland, hebben geïntervenieerd.

Het Hof oordeelt dat de lidstaten aan internetproviders een algemene en ongedifferentieerde verplichting kunnen opleggen om IP-adressen te bewaren, mits uit die bewaring geen nauwkeurige conclusies kunnen worden getrokken over het privéleven van de betrokkene. Dit kan worden bewerkstelligd door deze gegevens te bewaren op een wijze waardoor IP-adressen daadwerkelijk hermetisch zijn gescheiden van de andere categorieën persoonsgegevens, met name de gegevens over de burgerlijke identiteit. Onder bepaalde voorwaarden kunnen de lidstaten de bevoegde nationale autoriteit ook toestemming geven voor toegang tot de gegevens over de burgerlijke identiteit die bij een bepaald IP-adres horen, mits er is gezorgd voor een bewaring die waarborgt dat de verschillende categorieën gegevens hermetisch van elkaar zijn gescheiden. Wanneer de specifieke kenmerken van een nationale procedure voor deze toegang er, in atypische situaties, voor kunnen zorgen dat nauwkeurige conclusies kunnen worden getrokken over het privéleven van de betrokkene, moet een rechterlijke instantie of een onafhankelijke bestuurlijke entiteit de toegang vooraf controleren

- B Bestrijding van strafbare feiten en inmenging in de grondrechten: een nationale overheidsinstantie die belast is met de bestrijding van online gepleegde inbreuk kan aan de hand van een IP-adres toegang krijgen tot identificatiegegevens ([persbericht Curia](#))

HvJ – ARREST – C-178/22 (Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano) – 30 april 2024 – Grote Kamer – Italië – ECLI:EU:C:2024:371 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#) (Franse taalversie)

Richtlijn 2002/58/EG – Artikelen 7, 8 en 11 alsmede artikel 52, lid 1 Handvest EU – Vertrouwelijkheid van communicatie – Aanbieders van elektronische-communicatiediensten – OM verzoekt om toegang tot gegevens voor onderzoek en vervolging van diefstal van een mobiele telefoon – Definitie van ‚zwere criminaliteit’ – Omvang voorafgaande toetsing – Evenredigheidsbeginsel – Arrest Prokuratuur

In het kader van een strafrechtelijk onderzoek naar de diefstal van twee mobiele telefoons verzoekt het openbaar ministerie in Bolzano (Italië) de Italiaanse rechter om toestemming om bij alle telefoonbedrijven de telefoongegevens van de gestolen toestellen op te vragen, teneinde de daders van de diefstal te kunnen identificeren. De Italiaanse rechter betwijfelt of een nationale wet zoals de Italiaanse wet waarop dit verzoek is gebaseerd, verenigbaar is met de richtlijn. In die wet wordt verwezen naar een maximale gevangenisstraf van ten minste drie jaar om de strafbare feiten te definiëren waarvoor met het oog op vervolging toegang kan worden verleend tot bewaarde internetgegevens. De toegang is verder afhankelijk van de dubbele voorwaarde dat er ‘voldoende aanwijzingen voor een strafbaar feit’ zijn en dat die gegevens ‘relevant zijn voor de vaststelling van de strafbare feiten’. De verwijzende rechter vraagt zich af of de definitie van ‘ernstige strafbare feiten’ niet te ruim is, aangezien zij betrekking heeft op strafbare feiten die nauwelijks maatschappelijke onrust veroorzaken. Tien lidstaten, waaronder Nederland, hebben geïntervenieerd.

Het Hof oordeelt, kort samengevat, dat artikel 15 lid 1 van richtlijn 2002/58, gelezen in het licht van de artikelen 7, 8 en 11 en artikel 52 lid 1 van het Handvest zich hiertegen niet verzet, mits er voldoende aanwijzingen voor dergelijke strafbare feiten zijn en deze gegevens relevant zijn voor de vaststelling van de feiten, op voorwaarde evenwel dat die rechter die toegang kan weigeren indien deze wordt gevraagd in het kader van een onderzoek naar een inbreuk die, gelet op de maatschappelijke omstandigheden in de betrokken lidstaat, kennelijk niet ernstig is.

- e Privacy en vervolging van ernstige strafbare feiten: de rechter die belast is met het verlenen van toegang tot telefoongegevens om de daders te identificeren van een strafbaar feit waarvoor de nationale wet bij de vervolging ervan in een dergelijke toegang voorziet, moet die toegang kunnen weigeren of beperken ([persbericht Curia](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-768/21 (Land Hessen) – 11 april 2024 – A-G Pikamae – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:291 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Toezichthoudende autoriteit – Plicht of bevoegdheid om op te treden?

De Duitse toezichthouder voor persoonsgegevens heeft geweigerd om tegen de Sparkasse op te treden wegens een inbreuk in verband met persoonsgegevens. De verwijzende rechter vraagt zich af of de toezichthoudende autoriteit, wanneer zij vaststelt dat er sprake is van een gegevensverwerking waarbij inbreuk wordt gemaakt op de rechten van de betrokkene, hoe dan ook verplicht is om in het kader van de haar bij artikel 58, lid 2, AVG verleende bevoegdheden op te treden, dan wel of zij in een specifiek geval – ofschoon er sprake is van een inbreuk – daarvan kan afzien.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 57, lid 1, onder a) en f), artikel 58, lid 2, onder a) tot en met j), en artikel 77, lid 1, van verordening (EU) 2016/679 moeten, in onderlinge samenhang gelezen, aldus worden uitgelegd dat wanneer de toezichthoudende autoriteit vaststelt dat een gegevensverwerking inbreuk maakt op de rechten van de betrokkene, zij verplicht is om op te treden overeenkomstig

artikel 58, lid 2, van verordening 2016/679, voor zover dit noodzakelijk is om de volledige naleving van die verordening te waarborgen. In dit verband moet zij – rekening houdend met de concrete omstandigheden van elk geval – het middel kiezen dat passend, noodzakelijk en evenredig is, met name om de inbreuk te verhelpen en de rechten van de betrokkene te handhaven.

- E Protection of personal data: according to Advocate General Pikamäe, the supervisory authority has an obligation to act when it finds a breach in the course of investigating a complaint ([persbericht Curia](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-446/21 (Schrems) – 25 april 2024 – A-G Rantos – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2024:366 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Facebook en Meta – Doelbinding – Dataminimalisatie – Bijzondere categorieën van persoonsgegevens – Gepersonaliseerde reclame – Gegevens betreffende de seksuele geaardheid – Bewaartermijn – Evenredigheidsbeginsel

Verzoeker is een Facebookgebruiker die de nieuwe gebruiksvoorwaarden van Facebook heeft aanvaard. Hij heeft publiekelijk aangegeven dat hij homoseksueel is maar op zijn Facebookprofiel heeft hij nooit zijn seksuele geaardheid vermeld of gevoelige gegevens gepubliceerd. Verzoeker heeft verweerster ook geen toestemming verleend om de velden in zijn profiel met betrekking tot zijn liefdesleven, zijn werkgever, zijn baan of zijn opleiding te gebruiken voor gerichte reclame. Verzoeker heeft niettemin een advertentie voor een politica ontvangen die aan hem was gericht op basis van de analyse die aangaf dat hij leek op andere „klanten” die haar een *vind-ik-leukje* hadden gegeven; hij heeft regelmatig op homoseksuelen gerichte advertenties en uitnodigingen voor overeenkomstige evenementen ontvangen, hoewel hij nooit eerder belangstelling voor dergelijke evenementen had getoond en niet eens de locaties kende waar ze plaatsvonden. Deze advertenties en uitnodigingen zouden niet rechtstreeks op verzoekers seksuele geaardheid en zijn „vrienden” op het sociale netwerk gebaseerd zijn, maar op een analyse van hun interesses. Bovendien zou Meta Platforms Ireland alle gegevens met betrekking tot verzoeker, met inbegrip van via derden of plug-ins verkregen gegevens, voor onbepaalde tijd opslaan.

Gelet hierop heeft verzoeker bij de rechter een vordering tot tenuitvoerlegging, vaststelling en staking ingesteld wegens de gestelde onrechtmatige verwerking van zijn persoonsgegevens door Meta Platforms Ireland

De vraag is o.a. of het beginsel van minimale gegevensverwerking toestaat dat persoonsgegevens worden verwerkt zonder beperking in de tijd of naar de aard van de gegevens, en of de opmerkingen van een persoon over zijn eigen seksuele geaardheid tijdens een rondetafelgesprek toestaan dat andere gegevens over zijn seksuele geaardheid worden verwerkt voor het aanbieden van gepersonaliseerde reclame. De A-G beantwoordt beide vragen ontkennend.

- E AG Rantos: Privacy: a public statement by the user of a social network about his or her sexual orientation renders those data ‘manifestly public’, without, however, permitting their processing for the purposes of personalised advertising ([persbericht curia](#))
- E Conclusie A-G: Facebook mag openbare gegevens over seksuele geaardheid niet gebruiken voor persoonlijke advertenties ([IT&recht](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-21/23 (Lindenapotheke) – 25 april 2024 – A-G Szpunar – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:354 – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Online verkoop van receptvrije geneesmiddelen – Rechtsmiddelen – Bijzondere categorieën persoonsgegevens – Begrippen ‘gegevens die de gezondheid betreffen’ en ‘gegevens over gezondheid’ – Oneerlijke mededinging

In de onderhavige zaak stelt DR dat ND inbreuk op artikel 9 AVG heeft gemaakt door de gegevens van klanten die online niet-receptplichtige geneesmiddelen hadden besteld, te verwerken zonder dat die klanten de voor de verwerking van dergelijke gegevens vereiste uitdrukkelijke toestemming hadden gegeven.

Verzet hoofdstuk VIII van de AVG zich tegen een nationale regeling die ondernemingen het recht toekent om zich op basis van het verbod van oneerlijke mededinging te beroepen op schendingen van de materiële bepalingen van de AVG door hun concurrenten? Moeten de betrokken gegevens worden aangemerkt als gegevens over gezondheid, zodat zij onder de in deze bepaling bedoelde bijzondere categorieën van gegevens vallen?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 4, punt 15, en artikel 9, lid 1, van verordening (EU) 2016/679 moeten aldus worden uitgelegd dat de gegevens van klanten van een apotheek die worden ingevoerd bij een bestelling op een platform voor de onlineverkoop van geneesmiddelen die alleen in apotheken mogen worden verkocht maar zonder recept verkrijgbaar zijn, geen ‘gegevens over gezondheid’ zijn.”

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-199/24 \(Garrapatica\)](#), verwijzing uit Zweden over de **AVG**, een **databank** met persoonsgegevens van personen die bij **strafprocedures** betrokken zijn geweest en **vrijheid van meningsuiting** - [ECER](#)

NOOT – bij EHRM 13 februari 2024, [Podchasov t. Rusland](#)

Podchasov v. Russia: the European Court of Human Rights emphasizes the importance of encryption ([EU law analysis](#))

REGELGEVING

- Verordening (EU) 2024/982 van het Europees Parlement en de Raad van 13 maart 2024 betreffende de geautomatiseerde gegevensbevraging en -uitwisseling ten behoeve van politieke samenwerking en tot wijziging van de Besluiten 2008/615/JBZ en 2008/616/JBZ van de Raad en de Verordeningen (EU) 2018/1726, (EU) 2019/817 en (EU) 2019/818 van het Europees Parlement en de Raad (de Prüm II-verordening), [PBL, 2024/982, 5.4.2024](#)
- Verordening (EU) 2024/1028 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 betreffende het verzamelen en delen van gegevens met betrekking tot diensten voor kortetermijnverhuur van accommodatie en tot wijziging van Verordening (EU) 2018/1724, [PBL, 2024/1028, 29.4.2024](#) - ([ECER](#))

OVERIG

- W.W.P. Damen, Je doel niet voorbijschieten - Lessen van Europeesrechtelijke jurisprudentie over evenredigheidsstoetsen in het gegevensbeschermingsrecht voor de wetgevingspraktijk (uitspraken Digi, Norra Stockholm Bygg en SS SIA), in: [RegelMaat 2024/1.4](#)
- Search queries and anonymisation: How to read Article 6(11) of the DMA and the GDPR together? ([European law blog](#))
- GDPR Overreach? ([Verfassungsblog](#))

After Meta introduced this model for its social networking services Facebook and Instagram in November 2023, several national data protection authorities called on the EDPB to clarify the compatibility of this model with the GDPR.

Wiki

- [Wiki AVG](#)

EHRM factsheets en guides

- [Guide to the case-Law of the of the ECHR on dataprotection](#)
- [Personal data protection](#)
- [Right to the protection of one's image](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – E.L. t. Litouwen – 9 april 2024 – [12471/20](#) – ECLI:CE:ECHR:2024:0409JUD001247120 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 3 EVRM – Onvoldoende onderzoek verricht naar bewering van seksueel misbruik – Schending

De zaak gaat over de bewering van klager, een Litouws onderdaan, dat hij seksueel is misbruikt in de periode dat hij in een kindertehuis verbleef. Naar aanleiding van deze bewering zijn de autoriteiten een onderzoek gestart. De directeur van het kindertehuis en de mogelijke daders werden verhoord en hebben enige vorm van misbruik ontkend. Hun telefoons zijn in die periode getapt en daaruit bleek dat ze in codetaal met elkaar communiceerden en elkaar vaker begonnen te ontmoeten. Daarnaast is klager gehoord en psychologisch onderzocht, waaruit bleek dat misbruik plaatsgevonden zou kunnen hebben. Het onderzoek is vervolgens stopgezet nu uit de verklaring van de directeur, de mogelijke daders en andere getuigen geen misbruik bleek. Klager is onsuccesvol in beroep gegaan tegen deze beslissing om niet te vervolgen. Tijdens dit beroep heeft klager bij herhaling verzocht om een nader psychiatrisch en psychologisch onderzoek.

Het hof overweegt dat sprake is geweest van tekortkomingen in het onderzoek, met als belangrijkste gebrek de beperkte motivatie waarom, ondanks herhaalde verzoeken daartoe van klager, een nader psychiatrisch/psychologisch onderzoek niet nodig was en tegen de achtergrond van de omstandigheden die er op zouden kunnen duiden dat de mogelijke daders hun verklaringen aan het afstemmen waren. Het hof concludeert dan ook dat de Staat in dit geval zijn plicht om klagers bewering van het misbruik doeltreffend te onderzoeken niet is nagekomen waardoor sprake is van schending van artikel 3 EVRM.

**EHRM – ARREST – Sacharuk t. Litouwen – 23 april 2024 – 39300/18
– ECLI:CE:ECHR:2024:0423JUD003930018 – persbericht – arrest**

Artikel 6 EVRM – Rechter die eerder over zaak heeft beslist opnieuw op zaak – Twijfels over onpartijdigheid rechter – Schending

Klager, een Litouws onderdaan, is in 2017 veroordeeld wegens ambtsmisbruik en onwettig gebruik van een officieel document. Klager had de identiteitskaart van een ander parlements lid gebruikt om namens hem in het parlement te stemmen.

Klager is zowel in eerste aanleg als in hoger beroep veroordeeld voor zijn handelen. In december 2016 heeft het Hooggerechtshof in een eerste cassatieprocedure de uitspraak in hoger beroep vernietigd en de zaak opnieuw onderzocht met als resultaat een veroordeling van klager in juni 2017 wegens ambtsmisbruik en onrechtmatig gebruik van een officieel document. Hierop heeft klager in september 2017 opnieuw cassatieberoep aangetekend. Vervolgens is een panel van drie rechters gevormd om de zaak tijdens een mondelinge hoorzitting te onderzoeken. Tijdens deze hoorzitting heeft klager verzocht het panel te wijzigen omdat één van de rechters zijn strafzaak het jaar daarvoor ook al had onderzocht als voorzitter van het panel van het Hooggerechtshof. Dit verzoek is afgewezen met als reden dat het enkele feit dat deze rechter heeft deelgenomen aan de eerdere cassatieprocedure nog geen grond vormt voor twijfel aan haar onpartijdigheid. Het beroep van klager is in februari 2018 definitief verworpen.

Het hof overweegt dat het Hooggerechtshof de zaak niet met ‘een frisse blik’ opnieuw heeft onderzocht, tijdens de tweede cassatieprocedure. De bezorgdheid van klager dat de rechter die ook betrokken was bij de eerste beoordeling een vooringenomen oordeel over zijn schuld zou kunnen hebben, is in deze tweede procedure gerechtvaardigd. Er is dan ook sprake van schending van artikel 6 EVRM.

**HvJ – ARREST – C-760/22 (O.L.) – 18 april 2024 – A-G Medina – Bulgarije –
ECLI:EU:C:2024:328 – conclusie**

Richtlijn (EU) 2016/343 – Artikelen 47 en 48 Handvest EU – Justitiële samenwerking in strafzaken – Recht om in strafprocedures bij de terechtzitting aanwezig te zijn – Deelname aan de terechtzitting op afstand, via videoconferencing, tijdens de COVID-19-pandemie

F.P. wordt vervolgd wegens lidmaatschap van een criminele organisatie met het oogmerk op het gezamenlijk plegen van fiscale delicten. Hij werd bijgestaan door een raadsman. F.P. is veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van zes maanden met een proeftijd van drie jaar. Dit vonnis is in hoger beroep vernietigd. De zaak is naar een andere kamer verwezen voor een nieuw proces. Het nieuwe proces is begonnen op 30 juni 2021, tijdens de coronapandemie.

F.P. heeft verzocht om op afstand aan de procedure te mogen deelnemen via een online communicatieverbinding met beeld en geluid, aangezien hij op dat moment in het Verenigd Koninkrijk woonde en werkte. De advocaat van F.P. was fysiek aanwezig in de rechtszaal. De verwijzende rechter heeft op grond van de toen geldende noodwet, F.P. toegestaan om op afstand aan de openbare terechtzitting van 12 oktober 2021 deel te nemen, met inachtneming van de door de rechter gestelde voorwaarden en waarborgen.

Voor de op 13 juni 2022 geplande terechtzitting wenste F.P. weer op afstand aan de procedure te kunnen deelnemen. De verwijzende rechter betwijfelt echter of deze mogelijkheid naar Bulgaars recht nog bestaat, aangezien de noodtoestandwet niet meer van kracht is. De verwijzende rechter merkt op dat de wet niet voorziet in de mogelijkheid voor beklaagden om via videoconferencing aan de gerechtelijke procedure deel te nemen, behalve in een aantal specifieke gevallen, die niet van toepassing zijn op de onderhavige procedure. Volgens deze rechter wordt het gebruik van videoconferencing door de Bulgaarse wet echter niet uitdrukkelijk verboden.

Het Hof krijgt de gelegenheid om voor het eerst het recht om ter terechtzitting aanwezig te zijn uit te leggen in de context van het gebruik van videoconferencing en andere technologieën voor communicatie op afstand.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 8, lid 1, van richtlijn (EU) 2016/343 houdt geen regeling in voor het gebruik van videoconferencing in strafprocedures, hetgeen een zaak is waarover de lidstaten dienen te beslissen. Meer in het bijzonder regelt deze bepaling niet de situatie waarin een strafrechter een beklaagde die naar nationaal recht gehouden is om ter terechtzitting aanwezig te zijn, de mogelijkheid biedt om via videoconferencing aan de procedure deel te nemen, ondanks het ontbreken van een uitdrukkelijke bepaling in het nationale recht die een dergelijke manier van deelname toestaat.

HvJ – ARREST – C-178/22 (Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano) – 30 april 2024 – Grote Kamer – Italië – ECLI:EU:C:2024:371 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#) (Franse taalversie)

Richtlijn 2002/58/EG – Artikelen 7, 8 en 11 alsmede artikel 52, lid 1 Handvest EU – Vertrouwelijkheid van communicatie – Aanbieders van elektronische-communicatiediensten – OM verzoekt om toegang tot gegevens voor onderzoek en vervolging van gekwalificeerde diefstal van een mobiele telefoon – Definitie van ‘zware criminaliteit’ – Omvang voorafgaande toetsing – Evenredigheidsbeginsel – Arrest Prokuratuur

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-15/24 PPU (Stachev) – 11 april 2024 – A-G Collins – Bulgarije – ECLI:EU:C:2024:303 – [conclusie](#)

Richtlijn 2013/48/EU – Artikel 47 Handvest – Recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures – Afstand van dat recht door een ongeletterde – Prejudiciële spoedprocedure – Judiciële samenwerking in strafzaken

CH is onderdaan van Bulgarije die niet kan lezen of schrijven (analfabeet). Hij is gearresteerd op verdenking van het plegen van twee roofovervallen. Hij heeft een verklaring getekend waarin hij afstand heeft gedaan van zijn recht om zich te laten vertegenwoordigen door een advocaat. Wanneer een ongeletterde afstand doet van dat recht, vereist het Bulgaarse recht als bewijs daarvan de handtekening van een politieagent en een onafhankelijke getuige. Aan geen van deze twee voorwaarden lijkt te zijn voldaan. CH heeft het plegen van de tweede roofoverval bekend. Door de slachtoffers van de roofovervallen is hij herkend als de dader. CH wordt in staat van beschuldiging gesteld en ten aanzien van hem wordt de voorlopige hechtenis bevolen.

De rechter stelt de prejudiciële vraag of richtlijn 2013/48 een nationale rechter die beslist over dwangmaatregelen tijdens het vooronderzoek, de bevoegdheid verleent om te beoordelen of het bewijs tegen een beklaagde is verkregen met schending van zijn recht op toegang tot een advocaat. Verder vraagt hij zich af of artikel 3, lid 6, onder b), van richtlijn 2013/48 rechtstreekse werking heeft. En of artikel 9, lid 1, van richtlijn 2013/48 in acht wordt genomen wanneer een verdachte die analfabeet is en beweert zich niet bewust te zijn geweest van de inhoud van het door hem getekende document, schriftelijk afstand doet van zijn recht op toegang tot een advocaat. De vraag is voorts of het feit dat de verdachte bij diens arrestatie afstand heeft gedaan van het recht om door een advocaat te worden bijgestaan de politieautoriteiten ontheft van de verplichting om voorafgaand aan het verrichten van verdere onderzoeksmaatregelen de verdachte ervan op de hoogte te stellen van het recht op toegang tot een advocaat.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 3, lid 6, onder b), van richtlijn 2013/48/EU heeft geen rechtstreekse werking.

Artikel 9 van richtlijn 2013/48 moet aldus worden uitgelegd dat een ongeletterde verdachte of beklaagde afstand kan doen van zijn recht op toegang tot een advocaat indien hem duidelijke en toereikende informatie over de inhoud van dat recht en over de mogelijke gevolgen van afstand daarvan wordt verstrekt op een wijze die deze persoon, gelet op zijn individuele omstandigheden, in staat is te begrijpen.

Artikel 9, lid 3, van richtlijn 2013/48 moet aldus worden uitgelegd dat de lidstaten redelijke stappen moeten nemen om ervoor te zorgen dat een verdachte of beklaagde die afstand heeft gedaan van zijn recht op toegang tot een advocaat, op de hoogte wordt gebracht van het recht om deze afstand te herroepen, telkens wanneer er objectieve gronden zijn om aan te nemen dat de verdachte of beklaagde ten gevolge van die afstand aanzienlijk kan worden belemmerd in zijn verdediging.”

OVERIG

- Is een bestuurlijke sanctie een ‘sanctie van strafrechtelijke aard’? ([Bijzonder strafrecht](#))

In vier arresten ging het Hof van Justitie van de Europese Unie vorig jaar in op de vraag of een nationale bestuurlijke sanctie kan worden gekwalificeerd als ‘sanctie van strafrechtelijke aard’, het Unierechtelijke equivalent van ‘criminal charge’ in de zin van artikel 6 EVRM. Als dat het geval is, gelden voor de oplegging ervan op grond van het EU-Handvest van de grondrechten bijzonder aan het strafrecht ontleende waarborgen, namelijk het vermoeden van onschuld en rechten van verdediging (art. 48 Hv), het strafrechtelijke legaliteitsbeginsel en evenredigheid (art. 49 Hv) en het beginsel van ne bis in idem (art. 50 Hv).

- Artikel: Toetsing van met behulp van AI geproduceerd bewijs vanuit Straatsburgs perspectief ([Bijzonder strafrecht](#))

EHRM factsheets en guides

- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(criminal limb\)](#)

Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter

HvJ – ARREST – Gevoegde zaken C-647/21 en C-648/21 D.K. (C-647/21) en M.C., M.F. (C-648/21) – A-G Collins – Polen – ECLI:EU:C:2024:308 – [conclusie](#)

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU – Beginselen van onafzetbaarheid en onafhankelijkheid van rechters – Beginsel van de ‘interne’ onafhankelijkheid van rechters – Overplaatsing van een rechter – Beroeps- of herzieningsprocedure

Samenvatting onder: [Rechtsstaat](#)

HvJ – ARREST – C-359/22 (Minister for Justice) – 18 april 2024 – Ierland – ECLI:EU:C:2024:334 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 604/2013 (Dublin III) – Rechtsmiddelen - Werkingssfeer Artikel 47 Handvest EU– Beroep op discretionaire bevoegdheid van minister – Geen door het Unierecht gewaarborgd recht – Opschortende werking?

Samenvatting onder: [Asiel en migratie](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-792/22 (Energotehnica) – 11 april 2024 – A-G Rantos – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:302 – [conclusie](#)

Richtlijn 89/391/EEG – Recht op een doeltreffende rechtsbescherming – Veiligheid en gezondheid van werknemers – Overlijden werknemer tijdens werkzaamheden – Onherroepelijke uitspraak bestuursrechter dat geen sprake was van „arbeidsongeval” – Parallele strafrechtelijke en administratieve procedures bij nationale rechterlijke instanties – Gezag van gewijsde van bestuursrechtelijke uitspraak voor de strafrechter – Beginsel van de doeltreffendheid Unierecht

Naar aanleiding van het overlijden van een elektricien tijdens werkzaamheden aan een elektrische installatie is er een administratieve procedure ingeleid tegen de onderneming waarbij het slachtoffer in dienst was en is er parallel een strafrechtelijke procedure ingeleid tegen de voorman-elektricien van deze onderneming, wegens niet-naleving van de wettelijke veiligheids- en gezondheidsmaatregelen op het werk en wegens dood door schuld. De bestuursrechter heeft in een onherroepelijke uitspraak geoordeeld dat er bij deze werkzaamheden geen sprake was van een „arbeidsongeval”, met als gevolg dat de administratieve sancties die aan de genoemde onderneming waren opgelegd, nietig werden verklaard. De strafrechter in eerste aanleg heeft de voorman vrijgesproken van de ten laste gelegde strafbare feiten, onder meer omdat niet buiten redelijke twijfel was bewezen dat de voorman aan het slachtoffer een mondelinge werkopdracht had gegeven. De familie van de overleden elektricien heeft in de strafprocedure een civiele eis tot schadeloosstelling ingediend tegen de onderneming en de voorman, die door de strafrechter ongegrond is verklaard. De openbaar aanklager en de familie hebben hiertegen hoger beroep ingesteld bij de verwijzende rechter.

Het Roemeense wetboek van strafvordering bepaalt dat ‘definitieve beslissingen van andere rechters dan strafrechters over een prealabele kwestie in een strafprocedure [...] gezag van gewijsde [hebben] voor de strafrechter, met uitzondering van omstandigheden die verband houden met het bestaan van het strafbare feit’. De verwijzende (straf)rechter voelt zich hierdoor gebonden aan het oordeel van de bestuursrechter over de prealabele vraag of sprake was van een arbeidsongeval, maar stelt tegelijk vast dat de civiele partij niet heeft deelgenomen aan de procedure bij die bestuursrechter. Hij vraagt zich dan ook af of het Roemeense procedurevoorschrift, in het licht van de rechten van de verdediging van de civiele partij (artikel 47 Handvest), verenigbaar is met het Unierecht, waaronder het doeltreffendheidsbeginsel.

Staat richtlijn 89/391/EEG betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk in de weg aan dergelijke nationale wetgeving, die de aangezochte strafrechter belet om op zijn beurt te onderzoeken of bij deze werkzaamheden sprake was van een „arbeidsongeval”, en bijgevolg om de voorman en de werkgever straf- of civielrechtelijke sancties op te leggen?

A-G geeft het Hof in overweging: Richtlijn 89/391/EEG verzet zich niet tegen een nationale regeling krachtens welke een bestuursrechter bij een onherroepelijke uitspraak die gezag van gewijsde voor de strafrechter heeft, kan beslissen dat een gebeurtenis geen „arbeidsongeval” is, met als gevolg dat de strafrechter geen straf- of civielrechtelijke sancties kan opleggen aan de voor de arbeidsplaats verantwoordelijke werknemer en aan de werkgever, mits de eerbiediging van het beginsel van de

doeltreffendheid van het Unierecht wordt gewaarborgd, hetgeen impliceert dat de civiele partijen daadwerkelijk over de mogelijkheid moeten beschikken om voor de strafrechter bewijzen betreffende de kwalificatie van die gebeurtenis als „arbeidsongeval” aan te dragen indien zij niet in de gelegenheid zijn gesteld om dergelijke bewijzen voor de bestuursrechter aan te voeren.

Rechtsstaat en rechterlijke macht

EHRM – ARREST – Sözen t. Turkije – 9 april 2024 – 73532/16 – ECLI:CE:ECHR:2024:0409JUD007353216 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Beëindiging dienstverband rechter – Schending

Klager was als rechter onderdeel van het bestuursrechtelijke hooggerechtshof, waartoe hij in 2011 was benoemd door de Raad van Rechters en Aanklagers. In 2016 werd ‘wet 6723’ aangenomen, waardoor het dienstverband van alle rechters van het bestuursrechtelijke hooggerechtshof werd beëindigd. Daarop heeft de Raad van Rechters en Aanklagers nieuwe rechters benoemd, waaronder een aantal wiens dienstverband eerder o.g.v. ‘wet 6723’ was beëindigd. Klager is echter niet opnieuw benoemd als rechter in het bestuursrechtelijke hooggerechtshof, maar als rechter-commissaris. Door klager op deze manier te ontslaan is art. 6 (recht op een eerlijk proces) EVRM geschonden, omdat het voor klager niet mogelijk was om zijn ontslag bij de rechter aan te vechten.

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-647/21 en C-648/21 D.K. (C-647/21) en M.C., M.F. (C-648/21) – A-G Collins – Polen – ECLI:EU:C:2024:308 – conclusie

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU – Beginselen van onafzetbaarheid en onafhankelijkheid van rechters – Beginsel van de ‘interne’ onafhankelijkheid van rechters – Overplaatsing van een rechter – Beroeps- of herzieningsprocedure

Deze zaak gaat onder meer over de omvang en praktische toepassing van het begrip ‘interne’ rechterlijke onafhankelijkheid en met name de vrijwaring van rechters tegen ongepaste beïnvloeding of druk van binnen het gerechtelijk stelsel.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU en de beginselen van onafzetbaarheid en onafhankelijkheid van rechters alsmede de voorrang van het Unierecht moeten aldus worden uitgelegd dat zij:

- *ten eerste, in de weg staan aan bepalingen van nationaal recht die toestaan dat een rechter zonder zijn instemming wordt overgeplaatst zonder dat tegen een dergelijk besluit een beroeps- of herzieningsprocedure openstaat waarmee de in de artikelen 47 en 48 Handvest neergelegde rechten, met name de rechten van de verdediging, volledig worden gewaarborgd;*
- *ten tweede, in dergelijke omstandigheden de betrokken gerechtelijke organen van een nationale rechterlijke instantie verplichten een beschikking van de president van die rechterlijke instantie om een rechter van een afdeling van die rechterlijke instantie voor zaken in tweede aanleg over te plaatsen naar een afdeling voor zaken in eerste aanleg buiten toepassing te laten en deze rechter terug te plaatsen naar de afdeling voor zaken in tweede aanleg;*
- *ten derde, zich verzetten tegen bepalingen van nationaal recht die toestaan dat een rechter, willekeurig en vrij, ambtshalve zonder zijn instemming wordt ontheven van de behandeling van zaken zonder dat tegen dat besluit een beroeps- of herzieningsprocedure openstaat waarmee de in de artikelen 47 en 48 van het Handvest neergelegde rechten, met name de rechten van de verdediging, volledig worden gewaarborgd;*

– ten vierde, ingeval een dergelijke overplaatsing heeft plaatsgevonden, de rechtsprekende formaties van de nationale rechterlijke instantie waaraan zaken zijn overgedragen, verplichten deze overdracht buiten toepassing te laten, en de gerechtelijke organen die bevoegd zijn om de samenstelling van de rechtsprekende formaties van die nationale rechterlijke instantie te bepalen en te wijzigen, verplichten deze zaken toe te wijzen aan de formatie waarbij zij aanvankelijk aanhangig waren.”

 EU-Hof en A-G medio april: tweetal arresten en tweetal conclusies over de Rule of Law ([ECER](#))

HvJ – ARREST – [C-114/23](#), [C-115/23](#), [C-132/23](#) en [C-160/23](#) (Sapira e.a.) – 11 april 2024 – [ECLI:EU:C:2024:290](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Artikel 267 VWEU – Artikel 47 Handvest EU – Artikel 19 VEU – Onafhankelijkheid van rechters – Benoeming rechters – Mogelijkheid om een onherroepelijke beschikking of een onherroepelijk arrest houdende strafrechtelijke veroordeling opnieuw aan de orde te stellen in stadium van procedure tot tenuitvoerlegging van die beschikking of dat arrest – Noodzaak van de gevraagde uitlegging om de verwijzende rechter in staat te stellen zijn vonnis te wijzen – Niet-ontvankelijkheid van de verzoeken om een prejudiciële beslissing

Samenvatting onder: [Prejudiciële procedure HvJ](#)

HvJ – ARREST – [C-634/22](#) (O.T. e.a.) – 18 april 2024 – Bulgarije – [ECLI:EU:C:2024:340](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 2 VEU – Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU Rechtsstaat – Onafhankelijk en onpartijdig gerecht – Reorganisatie van de rechterlijke bevoegdheden binnen een lidstaat – Opheffing van een bijzondere strafrechtbank – Niet-ontvankelijkheid van het verzoek

Bij een in 2022 vastgestelde wet heeft de Bulgaarse wetgever naast andere organen van de rechterlijke macht de bijzondere strafrechter (hierna: „SNS”) opgeheven en bepaald hoe de rechters die deel uitmaakten van deze rechterlijke instantie, naar andere rechterlijke instanties moesten worden overgeplaatst. Voorts was bepaald dat de strafzaken in eerste aanleg waarin een terechtzitting had plaatsgevonden voor de SNS, zoals in casu het geval is, aan de rechter in de stad Sofia (SGS), zouden worden voorgelegd en daarna verder zouden worden behandeld door de rechtsprekende formatie die de terechtzitting had gehouden.

De leden van de rechterlijke formatie van de SNS (thans de SGS) hebben deze prejudiciële verwijzing ingediend. Die rechterlijke formatie vraagt zich af of de wetswijziging van 2022, aangaande de opheffing van de SNS, in overeenstemming is met het Unierecht.

Het Hof wijst erop dat de Bulgaarse wetgever heeft besloten de SNS op te heffen om een goede rechtsbedeling te verzekeren, zonder evenwel de individuele onafhankelijkheid van de leden van die rechterlijke instantie in twijfel te trekken. De partijen in het hoofdgeding hebben de onafhankelijkheid of onpartijdigheid van de verwijzende rechter niet ter discussie gesteld, en ook de verwijzende rechter twijfelt geenszins aan zijn subjectieve onpartijdigheid. Het is niet gebleken dat een uitlegging van de bepalingen van het Unierecht waaruit de vereisten voortvloeien inzake de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechterlijke instanties die het Unierecht moeten uitleggen en toepassen, noodzakelijk is voor de beslechting van het hoofdgeding. Het verzoek is daarom niet ontvankelijk.

Hof: Het verzoek om prejudiciële beslissing is niet-ontvankelijk.

 EU-Hof en A-G medio april: tweetal arresten en tweetal conclusies over de Rule of Law ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-119/23 (Valancius) – 23 april 2024 – A-G Emiliou – Litouwen – ECLI:EU:C:2024:325 – [conclusie](#)

Artikel 19, lid 2, VEU – Artikel 254 VWEU – Nationale procedure voor selectie kandidaat voor benoeming tot rechter in het Gerecht van de Europese Unie – Vereiste dat kandidaten alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden – Rechterlijke onafhankelijkheid – Groep van onafhankelijke deskundigen – Selectiecriteria – Ranglijst van de kandidaten

Samenvatting onder: [institutioneel recht](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-96/24, C-103/24 en C-112/24 \(Rzecznik Dyscyplinarny Sądu Najwyższego e.a.\)](#), verwijzing uit Polen over **benoeming rechter**, onafhankelijkheid en onpartijdigheid - [ECER](#)
- [C-158/24 \(Rojcki\)](#), verwijzing uit Roemenië over **artikel 47 Handvest** en rechter en de vraag of een besluit van de president van de rechtbank rechtsgevolgen heeft wanneer de rechtsprekende formatie geen **onafhankelijk en onpartijdig gerecht** is in de zin van het Unierecht - [ECER](#)

NOOT – bij EHRM 20 februari 2024, [Danileț t. Roemenië](#)

Danileț v. Romania: A Plea for Judges' Freedom of Expression ([ECHR blog](#))

OVERIG

- A Non-EU Rule of Law Commission ([Verfassungsblog](#))
In March, the European Parliament decided to sue the European Commission over a quid pro quo exchange of European Union funds with Hungary for support of Ukraine EU accession. This lawsuit marks a striking culmination of a years-long failure on the part of the Commission to protect the rule of law. Given frustrating delays from Brussels, this blog post proposes a non-EU accountability mechanism—a so-called Rule of Law Commission—to bolster and reinforce commitments to rule of law issues among European states.
- Strengthening the Resilience of the Rule of Law through Democracy ([Verfassungsblog](#))
- A right for judges to challenge legislation? Strasbourg's untenable ambiguity ([Strasbourg observers](#))
- Rebuilding the Rule of Law ([verfassungsblog](#))

WIKI

- [Wiki - Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

EHRM factsheets en guides

- [Independence of the justice system](#)

Sport

HvJ – CONCLUSIE – 30 april 2024 – [C-650/22 \(FIFA\)](#) – A-G Szpunar – België – [ECLI:EU:C:2024:375](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Artikelen 101 en 45 VWEU – Artikel 15 Handvest – Beperking van de mededinging – Vrij verkeer van werknemers – Voetbal – Transfers – Eenzijdige verbreking contract – Schadevergoeding

Een Belgische rechter (Cour d'appel de Mons) stelt het Hof vragen over de FIFA-regels en de berekening van een schadevergoeding in geval van een transfer van een voetballer die zijn contract bij zijn vorige voetbalclub eenzijdig heeft verbroken. De FIFA-regels bepalen dat een speler en zijn nieuwe club hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de betaling van een schadevergoeding aan de club waarmee het contract zonder gerechtvaardigde reden is verbroken. De nieuwe club mag de profvoetballer bovendien niet inschrijven en de oude club mag weigeren een internationaal transfercertificaat af te geven. Het gaat in casu om de transfer van een speler van Lokomotiv Moskou naar Sporting Charleroi.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 101 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het in de weg staat aan regels die zijn vastgesteld door een organisatie die verantwoordelijk is voor het organiseren van voetbalcompetities op mondiaal niveau en die worden gehanteerd door die organisatie en de erbij aangesloten nationale voetbalbonden wanneer daarin wordt bepaald dat een speler en een club die hem in dienst wil nemen hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de schadevergoeding die moet worden betaald aan zijn voormalige club waarmee het contract zonder gerechtvaardigde reden is beëindigd, alsook dat de bond waarbij die club is aangesloten de afgifte van het voor de indienstneming van die speler door een nieuwe club benodigde internationaal transfercertificaat mag weigeren indien er sprake is van een geschil tussen de voormalige club en de speler, mits er wordt aangetoond dat die als besluiten van ondernemersverenigingen aan te merken regels de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en voorts hetzij ertoe strekken, hetzij ten gevolge hebben dat de mededinging tussen profvoetbalclubs wordt beperkt, tenzij in het laatste geval uit overtuigende argumenten en bewijzen blijkt dat zij worden gerechtvaardigd door het nastreven van een of meer legitieme doelstellingen en daar strikt noodzakelijk voor zijn.

Artikel 45 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het in de weg staat aan de toepassing van regels die zijn vastgesteld door een organisatie die verantwoordelijk is voor het organiseren van voetbalcompetities op mondiaal niveau en die worden gehanteerd door die organisatie en de erbij aangesloten nationale voetbalbonden:

- *wanneer daarin wordt bepaald dat een speler en een club die hem in dienst wil nemen hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de schadevergoeding die moet worden betaald aan zijn voormalige club waarmee het contract zonder gerechtvaardigde reden is beëindigd, tenzij er kan worden aangetoond dat het binnen een redelijke termijn daadwerkelijk mogelijk is om dit beginsel niet toe te passen wanneer er kan worden vastgesteld dat de nieuwe club niet betrokken was bij de voortijdige en onterechte beëindiging van het contract van de speler;*
- *wanneer daarin wordt bepaald dat de bond waarbij de voormalige club is aangesloten de afgifte van het voor de indienstneming van die speler door een nieuwe club benodigde internationaal transfercertificaat mag weigeren indien er sprake is van een geschil tussen de voormalige club en de speler, tenzij er – wanneer alleen maar wordt beweerd dat de speler bepaalde voorwaarden van zijn contract niet heeft nageleefd en de club zich genoodzaakt zag het contract te beëindigen vanwege de vermeende niet-nakoming door de speler van zijn contractuele verplichtingen – kan worden aangetoond dat doeltreffende, reële en snelle voorlopige maatregelen kunnen worden genomen.”*

 Advocaat-generaal Szpunar: sommige FIFA-regels voor het transfereren van spelers zijn mogelijk in strijd met het Unierecht ([persbericht Curia](#))

Staatsaansprakelijkheid

EHRM – ARREST – Tamazount e.a. t. Frankrijk – 9 april 2024 – 17131/19 – 19242/19 – 55810/20 – 28794/21 – 28830/21 – persbericht – arrest (franse taalversie)

Artikelen 3 en 8 EVRM – Artikel 1, Eerste Protocol EVRM – Overheidsaansprakelijkheid – Omstandigheden in opvangkamp Bias voor Algerijnse hulptroepen van het Franse leger

Klagers hebben de Franse nationaliteit en zijn de kinderen van “Harkis” (Algerijnse hulptroepen die aan de zijde van het Franse leger hebben gevochten tijdens de Algerijnse onafhankelijkheidsoorlog (1954-1962)). Vier van de klagers zijn naar Frankrijk gekomen bij de onafhankelijkheid van Algerije in 1962 of zijn daar later geboren, waar zij tot 1975 in een opvangkamp van Harki verbleven (hoofdzakelijk in het kamp van Bias). De vijfde klager verloor zijn vader in 1957, toen deze werd geëxecuteerd door het Algerijnse Nationaal Bevrijdingsfront. Hij bleef tot 1980 in Algerije en verhuisde toen naar Frankrijk, waar hij thans verblijft.

Klagers hebben verschillende procedures gevoerd om de staat aansprakelijk te stellen voor het feit dat de Franse overheid de Harkis en hun gezinnen niet hebben beschermd tegen de slachtingen en represailles die tegen hen in Algerije zijn gepleegd toen dat land onafhankelijk werd en vanwege de slechte opvangomstandigheden in het Bias kamp.

De Franse Conseil d'Etat was van mening dat zij niet bevoegd was om zich uit te spreken over eventuele nalatigheden van de Staat. Voor wat betreft de opvangomstandigheden in het Bias kamp heeft de bestuursrechter de staat veroordeeld tot betaling van 15.000 euro als compensatie.

Klagers doen een beroep op artikel 6 EVRM (recht op toegang tot de rechter) en voeren aan dat hun recht op toegang tot de rechter was geschonden door de onbevoegdverklaring door de Conseil d'État.

Met een beroep op de artikelen 3 en 8 EVRM en artikel 1, eerste Protocol EVRM klagen vier klagers over de levensomstandigheden in het Bias kamp.

Het Hof oordeelt met name dat de onbevoegdverklaring van de Conseil d'État, niet kan worden aanvaard. Het Hof oordeelt dat de levensomstandigheden van de bewoners van het kamp Bias, niet verenigbaar zijn met het waarborgen van de menselijke waardigheid en bovendien schendingen van hun individuele vrijheden inhouden. Het Hof erkent dat het lastig is om de door klagers geleden schade precies te becijferen. Niettemin is het Hof van mening dat de nationale rechters in de onderhavige zaak met de toegekende bedragen geen passende en toereikende genoegdoening hebben geboden voor de vastgestelde schendingen.

 Harkis : petite victoire devant la CEDH (libertés chéries)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-163/24 (Statul Român...), verwijzing uit **Roemenië** over artikel 20 van **verordening 1782/2003** (steunregeling landbouw), en over de **aansprakelijkheid van de staat** als een nationale rechter **verzuimt om prejudiciële vragen te stellen**

Staatssteun

HvJ – CONCLUSIE – [Gevoegde zaken C-555/22 P, C-556/22 P en C-564/22 P \(VK en Noord-Ierland e.a. t. Commissie\)](#) – A-G Medina – [ECLI:EU:C:2024:304](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Staatssteun – Belastingregeling voor financiering van groepen, die onder zeggenschap staande buitenlandse ondernemingen (CFC's) betreft – Selectieve belastingvoordelen – Referentiestelsel – Steunregeling onverenigbaar met interne markt – Terugvordering

In de belastingwetgeving van het VK zijn belastingregels opgenomen voor zogenoemde controlled foreign companies (CFC's, onder zeggenschap staande buitenlandse ondernemingen) ter voorkoming van dubbele belastingheffing en belastingontwijking. De Commissie heeft in 2019 een besluit genomen waarbij zij, kort samengevat, heeft beslist dat onderdelen van deze regels (een bepaalde vrijstellingsregeling) staatssteun vormden die onverenigbaar was met de interne markt. Daarnaast heeft zij gelast dat de steun die op grond van deze regeling was verleend werd teruggevorderd van de begunstigden.

Bij het Gerecht hadden het VK en ITV aangevoerd dat de Commissie een kennelijke beoordelingsfout had gemaakt door vast te stellen dat het referentiestelsel uitsluitend bestond uit de "CFC-regels" en niet uit het algemene vennootschapsbelastingstelsel (VB-stelsel) van het VK. Het Gerecht heeft het besluit van de Commissie in stand gelaten en was onder meer van oordeel dat was voldaan aan de voorwaarde inzake het bestaan van een selectief voordeel.

De A-G is, kort gezegd, van mening dat de CFC-regels in casu niet kunnen worden losgemaakt van het algemene VB-stelsel, aangezien zij een integrerend onderdeel van en een aanvulling op dit stelsel vormen. Bijgevolg is het juiste referentiestelsel in casu het algemene VB-stelsel, en niet de CFC-regels. Deze fout in de vaststelling van het referentiestelsel tast noodzakelijkerwijs de geldigheid van het gehele onderzoek van de selectiviteitsvoorwaarde aan.

A-G geeft het Hof in overweging: het arrest van het Gerecht in zaken T-363/19 en T-456/19, te vernietigen; besluit (EU) 2019/1352 van de Commissie nietig te verklaren; (...)

- B** Advocate General Medina: The Court of Justice should annul the Commission decision finding that the United Kingdom granted illegal tax rulings (tax advantages to certain multinational groups) between 2013 and 2018 ([persbericht Curia](#))
- B** A-G: EU-Hof moet beschikking Commissie waarin wordt vastgesteld dat het Verenigd Koninkrijk tussen 2013 en 2018 onwettige tax rulings heeft toegekend nietig verklaren ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE – [C-710/22 P \(JCDcaux Street Furniture Belgium/Europese Commissie\)](#) – 11 april 2024 – A-G Collins – [ECLI:EU:C:2024:300](#) – [conclusie](#)

Artikel 107, lid 1, VWEU – Staatssteun – Geen betaling van huur en belastingen voor reclame-installaties op het grondgebied van de Stad Brussel (België) – Besluit van de Commissie waarbij de steunmaatregel onverenigbaar met de interne markt wordt verklaard en terugvordering van de steun wordt gelast – Aard en omvang rechterlijke toetsing in hogere voorziening

JCDcaux Street Furniture Belgium verzoekt om vernietiging van het arrest van het Gerecht in zaak T-642/19, houdende verwerping van haar beroep tot nietigverklaring van besluit (EU) 2019/2120 van de Europese Commissie. Deze zaak gaat onder meer over de aard en de omvang van de rechterlijke toetsing die het Hof in hogere voorziening dient te verrichten.

Clear Channel Belgium heeft bij de Commissie een klacht ingediend waarin zij stelde dat JCDcaux met de interne markt onverenigbare staatssteun had ontvangen. De Commissie heeft geoordeeld dat de

betrokken Belgische maatregel staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU vormde en onverenigbaar was met de interne markt. Het Gerecht heeft het hiertegen gerichte beroep van JCDecaux verworpen. Met haar hogere voorziening betoogt JCDecaux onder meer dat het Gerecht de feiten en het toepasselijke rechtskader kennelijk onjuist heeft opgevat. Volgens de A-G moet dit middel ongegrond worden verklaard en ook voor het overige de hogere voorziening worden afgewezen. .

HvJ – CONCLUSIE – C-447/22 P (Slovenië en Commissie/ Flašker) – 18 april 2024 – A-G Rantos – ECLI:EU:C:2024:326 – [conclusie](#)

Artikelen 107 en 108 VWEU – Door Slovenië vóór de toetreding tot de EU verleende steun – Inleidende fase van het onderzoek – Besluit waarbij de Commissie vaststelt dat er geen sprake is van staatssteun – Omvang van de zorgvuldigheids- en onderzoeksverplichtingen – Bewijslast voor de partij die „ernstige moeilijkheden” aanvoert

Petra Flašker, de exploitante van een particuliere apotheek heeft een klacht ingediend bij de Commissie, waarin zij aanvoerde dat er sprake zou zijn van staatssteun ten gunste van Lekarna Ljubljana, een concurrent, met name in de vorm van de toekenning van activa in beheer, zoals bedrijfsruimten, tegen voorwaarden die niet overeenstemden met de marktvoorwaarden.

De Commissie heeft met het litigieuze besluit het onderzoek van de klacht afgesloten zonder de procedure van grondig onderzoek van artikel 108, lid 2, VWEU in te leiden. Volgens de Commissie vormde de betrokken maatregel geen staatssteun. Het Gerecht heeft geoordeeld dat de Commissie het litigieuze besluit niet rechtmatig kon vaststellen zonder de onderzoeksprocedure van artikel 108, lid 2, VWEU te hebben ingeleid, en heeft het litigieuze besluit nietig verklaard voor zover het betrekking had op de activa in beheer van Lekarna Ljubljana.

Slovenië vordert vernietiging van het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 27 april 2022 in de zaak Flašker/Commissie, T-392/20, waarbij het Gerecht besluit C(2020) 1724 final van de Commissie nietig heeft verklaard.

De vragen gaan o.a. om het begrip „ernstige moeilijkheden”, die – zo zij na afloop van een inleidend onderzoek worden vastgesteld – de verplichting voor de Commissie meebrengen om de formele onderzoeksprocedure in te leiden, en over de bewijslast en de omvang van de op die instelling rustende zorgvuldigheids- en onderzoeksverplichtingen.

A-G geeft het Hof in overweging deze middelen ongegrond te verklaren.

HvJ – CONCLUSIE – C-741/22 (Casino de Spa) – 25 april 2024 – A-G Kokott – België – ECLI:EU:C:2024:359 – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Vrijstelling van geldspelen – Rechtstreekse werking van de belastingvrijstellingsbepaling – Onderscheid tussen onlinekansspelen en analoge kansspelen – Niet-ontvankelijkheid van prejudiciële vragen – Tijdelijke voortgezette toepassing van het nationale recht zonder voorafgaande prejudiciële verwijzing – Btw-vrijstelling als steunmaatregel

Samenvatting onder: [Kansspelen](#)

GERECHT – ARREST – T-486/18 RENV (Danske Slagtermestre/Commissie) – 10 april 2024 – ECLI:EU:T:2024:217 – arrest

Artikel 107, lid 1, VWEU – Staatssteun – Deense zuiveringsheffingsregeling voor de opvang van afvalwater – Klacht van een concurrent – Objectieve onpartijdigheid – Begrip ‘voordeel’ – Beginsel van de particuliere marktdeelnemer in een markteconomie – Analyse vooraf van de marginale winstgevendheid – Mededeling van de Commissie betreffende het begrip ‘staatssteun’

Verzoekster Danske Slagtermestre is een beroepsvereniging die stelt kleine Deense slagers, slachthuizen, groothandelaren en vleesverwerkende bedrijven te vertegenwoordigen.

Zij heeft bij de Europese Commissie een klacht ingediend omdat Denemarken, in de vorm van de verlaging van de heffingen voor de behandeling van afvalwater voor grote slachthuizen staatssteun heeft toegekend.

Volgens het Gerecht heeft de Commissie artikel 107, lid 1, VWEU en punt 228 van de mededeling van 2016 geschonden door zich op het standpunt te stellen dat de zuiveringsheffing geen voordeel opleverde op grond dat zij door een particuliere marktdeelnemer zou zijn vastgesteld.

Gerecht: Besluit C(2018) 2259 final van de Commissie van 19 april 2018 betreffende steunmaatregel SA.37433 (2017/FC) – Denemarken wordt nietig verklaard. (...)

- 📌 EU-Gerecht: besluit Europese Commissie dat Deense zuiveringsheffing geen staatssteun vormde nietig verklaard (ECER)

GERECHT – ARREST – T-112/22 (Svenska Bankföreningen med firma Svenska Bankföreningen/Commissie) – 17 april 2024 – ECLI:EU:T:2024:250 – arrest

Artikelen 107 en 108 VWEU – Staatssteun – Zweedse belastingwetgeving – Belasting op het systeemrisico van de kredietinstellingen – Besluit om geen bezwaar te maken – Selectief karakter – Doel van de maatregel – Afwijking van het referentiestelsel

Zweden heeft overeenkomstig artikel 108, lid 3, VWEU een wetsontwerp betreffende een risicobelasting voor kredietinstellingen, alsook ontwerpen tot wijziging van de wet betreffende krediet voor buitenlandse belasting aangemeld bij de Commissie. Op grond van het wetsontwerp moeten kredietinstellingen de belasting betalen aan de staat. Bij het bestreden besluit heeft de Commissie het standpunt ingenomen dat de belasting geen staatssteun vormde in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, op grond dat zij niet voldeed aan het daarin neergelegde criterium van selectiviteit.

Eerste verzoekster, is een Zweedse bankenorganisatie die 31 leden vertegenwoordigt in het kader van aangelegenheden van gemeenschappelijk belang op nationaal en internationaal niveau. Haar leden zijn banken en financiële instellingen die in Zweden gevestigd zijn. Tweede verzoekster is lid van die bankenorganisatie. Verzoeksters verzoeken het Gerecht het bestreden besluit nietig te verklaren.

Het Gerecht verwerpt het beroep.

GERECHT – ARREST – T-514/14 (Hispania/Commissie) – 24 april 2024 – ECLI:EU:T:2024:274 – arrest

Spaanse fiscale leasingregeling – Contractuele clausules die begunstigen beschermen tegen terugvordering van onrechtmatige en met interne markt onverenigbare staatssteun – Verdeling van bevoegdheden tussen Commissie en nationale autoriteiten

Het Gerecht oordeelt dat op het beroep niet meer behoeft te worden beslist voor zover het is gericht tegen artikel 1 van besluit 2014/200/EU van de Commissie van 17 juli 2013 betreffende steunmaatregel SA.21233. C/11 (ex NN/11, ex CP 137/06) die door Spanje ten uitvoer is gelegd - Belastingregeling die van toepassing is op bepaalde financiële leasingovereenkomsten, ook bekend als de “Spaanse fiscale leasingregeling”, voor zover daarbij de economische belangengroeperingen en hun investeerders worden aangewezen als de enige begunstigen van de in dat besluit bedoelde steun, en artikel 4, lid 1, van dat besluit, voor zover het Koninkrijk Spanje daarbij wordt gelast het volledige bedrag van de in dat besluit bedoelde steun terug te vorderen van de investeerders in de economische belangengroeperingen die daarvan hebben geprofiteerd.

Europese Commissie

Europese Commissie keurt wijziging van Nederlandse steunmaatregel over stikstofuitstoot in natuurgebieden goed (ECER)

Strafrecht

HvJ – ARREST – C-670/22 (M.N.) – 30 april 2024 – Grote Kamer – Duitsland – ECLI:EU:C:2024:372 – persbericht – conclusie – arrest (Engelse taalversie)

Richtlijn 2014/41/EU – Europees Onderzoeksbevel – EncroChat – Overdracht bewijsmateriaal – Rechterlijke beslissing

De vragen zijn gesteld door een Duitse rechter en beoordeeld aan de hand van de EOB-Richtlijn, omdat de Encrochatgegevens door de Duitse autoriteiten zijn verkregen middels een EOB (let op, dit is anders in NL: alleen de SkyECC-gegevens zijn op deze manier verkregen).

Kort gezegd, benadrukt het hof enerzijds dat de uitvaardigende autoriteiten (hier: Duitsland) niet de rechtmatigheid van het onderzoek door de uitvoerende autoriteiten (hier: Frankrijk) mogen toetsen en anderzijds dat het voor de verdachte niet onmogelijk moet zijn om zijn bezwaren tegen de bewijsmiddelen in te brengen.

In antwoord op de prejudiciële vragen bepaalt het hof onder meer:

- In casu was sprake van een EOB voor de *overdracht van reeds verzameld bewijsmateriaal*.
- In een dergelijk geval hoeven de uitvaardigende autoriteiten voor de vraag of een EOB mag worden uitgevaardigd slechts te bezien of binnen hun eigen strafrechtprocedure aan de voorwaarden voor *overdracht* van dat bewijsmateriaal zou zijn voldaan en hoeven zij niet te toetsen aan de voorwaarden voor het *verzamen* daarvan (tappen etc.) (art 1 en 2 Richtlijn).
- De uitvaardigende autoriteiten (Duitsland) mogen niet toetsen of de uitvoerende autoriteiten (Frankrijk) rechtmatig dit bewijs hebben verzameld. Dit volgt uit het vertrouwensbeginsel.
- Dat de Franse autoriteiten deze gegevens hadden verzameld door o.a. telefoons te tappen die zich bevonden *op Duits grondgebied*, doet daaraan niet af. (Art 6 lid 1 Richtlijn).

- Het Europees recht verlangt op zichzelf niet dat voor het uitvaardigen van een dergelijke EOB een verdenking bestaat jegens de gebruikers.
 - Dat de integriteit van de gegevens niet kan worden gecontroleerd wegens vertrouwelijkheid van de technische grondslagen, hoeft aan het uitvaardigen van een EOB niet in de weg te staan, mits het recht op een eerlijk proces in een latere strafprocedure wordt gewaarborgd. De integriteit van de gegevens kan immers in principe pas worden beoordeeld als de gegevens zijn overgedragen.
 - De in dit geval gebruikte methode (tappen dmv eindapparatuur door infiltratie middels spyware) valt onder het begrip interceptie van telecommunicatie als bedoeld in de Richtlijn.
 - Als een Lidstaat telecommunicatie intercepteert van een *gebruiker die zijn communicatieadres op het grondgebied van een andere Lidstaat* heeft, moet de intercepterende Lidstaat dit *melden* aan die andere Lidstaat. (art 31 Richtlijn). Deze meldingsplicht bestaat niet alleen ter bescherming van de soevereiniteit van de Lidstaten, maar ook ter bescherming van de rechten van de gebruikers.
 - De strafrechter is verplicht om informatie en bewijzen uit te sluiten indien het voor de verdachte niet mogelijk is om daadwerkelijk (effectively) zijn bezwaren tegen dit bewijs naar voren te brengen en het bewijs waarschijnlijk van een doorslaggevende invloed is (is likely to have a preponderous influence) op de beoordeling van de feiten.
- EncroChat: the Court of Justice clarifies the conditions for the transmission and use of evidence in criminal cases with a cross-border dimension ([persbericht Curia](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-792/22 (Energotehnica) – 11 april 2024 – A-G Rantos – Roemenië – ECLI:EU:C:2024:302 – conclusie

Richtlijn 89/391/EEG – Recht op een doeltreffende rechtsbescherming - Veiligheid en gezondheid van werknemers – Overlijden werknemer tijdens werkzaamheden – Onherroepelijke uitspraak bestuursrechter dat geen sprake was van ,arbeidsongeval – Parallele strafrechtelijke en administratieve procedures bij nationale rechterlijke instanties – Gezag van gewijsde van bestuursrechtelijke uitspraak voor de strafrechter – Beginsel van de doeltreffendheid Unierecht

Samenvatting onder: [Recht op effectieve rechtsbescherming](#)

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 16 april 2024 – ECLI:NL:HR:2024:611

Rechtsmacht: HR over toepasselijkheid van Nederlandse strafwet op gedragingen die buiten NL hebben plaatsgevonden en deel uitmaken van strafbaar feit dat op in NL gelegen plaatsen is gepleegd ([bijzonder strafrecht](#))

REGELGEVING

Verordening (EU) 2024/982 van het Europees Parlement en de Raad van 13 maart 2024 betreffende de geautomatiseerde gegevensbevraging en -uitwisseling ten behoeve van politieke samenwerking en tot wijziging van de Besluiten 2008/615/JBZ en 2008/616/JBZ van de Raad en de Verordeningen (EU) 2018/1726, (EU) 2019/817 en (EU) 2019/818 van het Europees Parlement en de Raad (de Prüm II-verordening), [PBL, 2024/982, 5.4.2024](#)

OVERIG

Europese Commissie keurt wijziging van Nederlandse steunmaatregel over stikstofuitstoot in natuurgebieden goed ([ECER](#))

EHRM factsheets en guides

- [Domestic violence](#)
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Protection of minors](#)
- [Secret detention sites](#)
- [Trafficking in human beings](#)
- [Violence against women](#)
- [Guide on article 7 ECHR - no punishment without law: the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty](#)

Tabak

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-155/24 \(Nederlandse Voedels en Waren autoriteit\)](#), verwijzing uit [Nederland](#), CBb over de [Tabaksrichtlijn](#) - [ECER](#)

Terrorisme en witwassen

HvJ – ARREST – [C-22/23 \(Citadeles nekustamie īpašumi\)](#) – 18 april 2024 – Letland – [ECLI:EU:C:2024:327](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn (EU) 2015/849 – Voorkoming van gebruik van financiële stelsel voor witwassen van geld of terrorismefinanciering – Meldingsplichtige entiteit – Begrip „aanbieder van trustdiensten of vennootschapsrechtelijke diensten” – Verschaffen van een statutaire zetel door eigenaar-verhuurder van een onroerend goed

Moet een verhuurder die een hem toebehorend onroerend goed verhuurt aan een vennootschap en ermee instemt dat die vennootschap daar haar statutaire zetel vestigt, worden beschouwd als een „aanbieder van trustdiensten of vennootschapsrechtelijke diensten” in de zin van richtlijn (EU) 2015/849 en dus worden aangemerkt als een „meldingsplichtige entiteit” die de uit die richtlijn voortvloeiende verplichtingen dient na te komen?

Hof: Artikel 3, punt 7, onder c), van richtlijn (EU) 2015/849 moet aldus worden uitgelegd dat de eigenaar-verhuurder van een onroerend goed waarin de huurder met toestemming van de verhuurder zijn statutaire zetel vestigt en transacties verricht, niet louter om die reden onder het begrip „aanbieder van trustdiensten of vennootschapsrechtelijke diensten” in de zin van deze bepaling valt.

Toegang tot documenten

EHRM – ARREST – Zöldi t. Hongarije – 4 april 2024 – [49049/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0404JUD004904918](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 10 EVRM – Weigering verzoek van journalist om toegang tot informatie – Schending

Samenvatting onder: [Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid](#)

GERECHT – ARREST – [T-205/22 \(Naass en Sea-Watch/Frontex\)](#) – 24 april 2024 – [ECLI:EU:T:2024:266](#) – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 1049/2001 – Toegang tot documenten – Documenten betreffende door Frontex op 30 juli 2021 in Middellandse Zee uitgevoerde observatie vanuit lucht – Weigering van toegang – Artikel 4, lid 1, sub a, van verordening nr. 1049/2001 – Uitzondering betreffende bescherming van openbaar belang op gebied van openbare veiligheid – Motiveringsplicht

Frontex is in 2018 gestart met operatie Themis, waarvan het operationele gebied het centrale deel van de Middellandse Zee bestrijkt, dat gericht is op grensbewaking, maar ook zoek- en reddingsactiviteiten op zee omvat. Bovendien omvat deze operatie ook een veiligheidscomponent, waaronder het verzamelen van inlichtingen en andere maatregelen die met name gericht zijn op het opsporen van terroristische dreigingen aan de buitengrenzen.

Sea-Watch eV is een humanitaire organisatie zonder winstoogmerk die civiele zoek- en reddingsoperaties uitvoert in het centrale deel van de Middellandse Zee.

Naass, “advocacy coordinator” bij Sea-Watch, heeft Frontex om toegang tot bepaalde documenten verzocht op grond van artikel 6, lid 1, van verordening (EG) nr. 1049/2001. Frontex heeft voor een deel van de gevraagde documenten (bepaalde foto's en video's) de toegang geweigerd zonder dit te motiveren.

Het Gerecht verklaart Besluit DGSC/TO/PAD-2021-00350 van Frontex nietig voor zover daarbij de toegang wordt geweigerd tot “alle foto's en video's in verband met de luchtoperatie in het centrale deel van de Middellandse Zee op 30 juli 2021”.

[NOOT – bij Gerecht 13 maart 2024, \[T-682/21\]\(#\) and \[T-683/21 \\(Client Earth\\)\]\(#\)](#)

Access to documents: an important victory for transparency in ClientEarth v Council ([EU law analysis](#))

Vennootschapsrecht

HvJ – ARREST – C-276/22 (Edil Work 2 en S.T.) – 25 april 2024 – Italië – ECLI:EU:C:2024:348 – conclusie – arrest

Artikelen 49 en 54 VWEU – Vrijheid van vestiging – In een lidstaat gevestigde vennootschap die haar activiteiten in een andere lidstaat uitoefent – Bescherming van de belangen van de schuldeisers, minderheidsaandeelhouders en werknemers – Strijd tegen misbruik en kunstmatige constructies – Toepasselijk recht – Evenredigheid

Een Italiaanse vennootschap waarvan het belangrijkste activum een kasteel in Italië was, heeft haar zetel naar Luxemburg verplaatst. De vennootschap werd omgezet in een BV, opgericht naar Luxemburgs recht. Zes jaar later hebben de aandeelhouders van de vennootschap een enig bestuurder benoemd, die op zijn beurt een algemeen gevolmachtigde heeft benoemd. De algemeen gevolmachtigde heeft vervolgens de eigendom van dit kasteel overgedragen aan een andere vennootschap, ST, die het op haar beurt heeft verkocht aan verzoekster, Edil Work 2.

Het hoofdgeding gaat over de geldigheid van deze twee overdrachten, die afhangt van het nationale recht dat van toepassing is op de litigieuze bevoegdheidstoekenning. Indien het Luxemburgse recht van toepassing is, zijn deze overdrachten geldig krachtens dit recht; omgekeerd, indien het Italiaanse recht van toepassing is, zijn deze overdrachten ongeldig op grond van een bepaling volgens welke een algemeen mandaat alleen kan worden toegekend aan de leden van de raad van bestuur van de vennootschap.

De verwijzende rechter wil weten of de Italiaanse wetgeving inzake internationaal privaatrecht, die bepaalt dat een vennootschap die haar statutaire zetel in een andere lidstaat van de Europese Unie heeft, aan het Italiaanse recht is onderworpen wanneer zij in Italië is opgericht of wanneer haar bestuurszetel of het „hoofddoel” zich in Italië bevindt, verenigbaar is met de artikelen 49 en 54 VWEU.

Hof: De in artikel 49 VWEU neergelegde vrijheid van vestiging verzet zich tegen wetgeving van een lidstaat die de toepassing met terugwerkende kracht voorschrijft van zijn nationale recht op een handeling van beheer en organisatie – zoals een toekenning van bevoegdheden – die wordt verricht door een vennootschap die is opgericht naar het recht van een andere lidstaat, omdat het „hoofddoel” van die vennootschap zich op het grondgebied van de eerste lidstaat bevindt, met het oog op het ongeldig verklaren van de overdrachten van een onroerend goed die na die handeling zijn gedaan.

Verkiezingen en kiesrecht

EHRM – ARREST – Guðmundur Gunnarsson and Magnús Davíð Norðdahl t. IJsland – 16 april 2024 – 24159/22 – 25751/22 – ECLI:CE:ECHR:2024:0416JUD002415922 – persbericht – arrest

Artikel 3, Eerste Protocol EVRM – Artikel 13 EVRM – Onpartijdigheid – Hertelling - Verkiezingsuitslag – Stemopneming – Beoordeling rechtmatigheid verkiezingen

Klagers waren allebei de eerste kandidaat op de kieslijsten van twee politieke partijen die hebben deelgenomen aan de verkiezingen van het IJslandse parlement. Beide klagers waren verkiesbaar in het kleinste kiesdistrict van IJsland. Beide klagers hebben klachten ingediend over de rechtmatigheid van de verkiezingsuitslag en de stemopneming. De klachten zijn onderzocht door de voorbereidende commissie van de geloofsbrieven, dat constateerde dat er onregelmatigheden hadden plaatsgevonden. Het rapport dat door de voorbereidende commissie is opgesteld, is voorgelegd aan de commissie voor de geloofsbrieven. Die commissie was verdeeld over in hoeverre de onregelmatigheden van invloed waren op de verkiezingsuitslag en heeft drie aanbevelingen gedaan aan het parlement. Het parlement heeft een hoorzitting gehouden en heeft daarna alle leden benoemd in hun zetels.

Het Hof constateert dat de klachten van klagers zijn onderzocht in een procedure die garandeerde dat er een met voldoende redenen omklede beslissing werd genomen. Wel constateert het Hof dat de leden van het parlement niet politiek neutraal zijn en daarom moeten er in het nationale recht waarborgen zijn gesteld ten aanzien van de onpartijdigheid van het besluitende orgaan in de procedure. Omdat dergelijke regels ten aanzien van de neutraliteit er niet zijn, kan de schijn van partijdigheid ontstaan. Ten aanzien van de wetgeving over de besluitvorming van klachten over de verkiezingen, constateert het Hof dat de bevoegdheid van het orgaan onvoldoende was afgebakend, te weinig gericht was en daarmee ruimte gaf voor uiteenlopende interpretaties. Het ontbreken van voldoende nauwkeurige en specifieke regels, zorgt voor een schending van artikel 3 van het Eerste Protocol.

Schending van artikel 13 EVRM samen met artikel 3 van het Eerste Protocol.

 EHRM – ARREST – Sacharuk t. Litouwen – 23 april 2024 – 39300/18 – ECLI:CE:ECHR:2024:0423JUD003930018 – persbericht – arrest

Samenvatting onder: Procesrecht en recht op eerlijk proces

 HvJ – ARREST – C-716/22 (Préfet du Gers) – 18 april 2024 – Frankrijk – ECLI:EU:C:2024:339 – geen conclusie – arrest

Terugtrekkingsakkoord – Artikelen 20 en 22 VWEU – Artikel 50 VEU – Artikel 39 Handvest EU – Burgerschap van de Unie – Onderdaan VK en Noord-Ierland die in een lidstaat verblijft – Actief en passief kiesrecht bij verkiezingen voor het Europees Parlement in de lidstaat van verblijf – Schraping van de kiezerslijsten in de lidstaat van verblijf – Geldigheid van besluit (EU) 2020/135 –

Samenvatting onder: Brexit

OVERIG

- Still Alive? ([Verfassungsblog](#))
Today, there are strong separatist or pro-independence movements in Catalonia, the Basque Country and, to a lesser extent, Galicia, and other regions. Faced with this, there are parties that have proposed using the mechanism of banning parties. But is this viable, and would it be useful?
- Why Party Bans Often Don't Work ([verfassungsblog](#))
- Nieuwe gedragscode voor de Europese Parlementsverkiezingen ondertekend ([Bijzonder strafrecht](#))
- EU Elections Unveiled: Who Tries To Influence Your Vote On Facebook? ([liberties](#))
-

EHRM factsheets en guides

- Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the ECHR - right to free elections

Vervoer, reizen en rijbewijs

REGELGEVING

- Tourist bus drivers: Council adopts new law to improve their working conditions (Raad)
- Uitvoeringsverordening (EU) 2024/949 van de Commissie van 27 maart 2024 tot vaststelling van een gemeenschappelijk formulier voor terugbetalings- en vergoedingsaanvragen van reizigers in het treinverkeer voor vertragingen, gemiste aansluitingen en annuleringen van spoorwegdiensten overeenkomstig Verordening (EU) 2021/782 van het Europees Parlement en de Raad, *PB L, 2024/949, 2.4.2024*
- Bepaalde rapportageverplichtingen op het gebied van de luchtvaart en het wegvervoer aangepast of geschrapt (ECER)

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

EHRM – ARREST – Zöldi t. Hongarije – 4 april 2024 – [49049/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0404JUD004904918](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 10 EVRM – Weigering verzoek van journalist om toegang tot informatie – Schending

Klaagster, een onderzoeksjournaliste uit Hongarije, heeft een verzoek gedaan om informatie over de financiën van twee stichtingen die waren opgezet door de Hongaarse Nationale Bank. Zij wilde weten welke personen welke bedragen uit de publieke middelen van de stichtingen hadden ontvangen. De stichtingen weigerden deze informatie te verstrekken. Het Hof oordeelt dat artikel 10 van het Verdrag geschonden is. Klaagster had de informatie immers nodig om haar recht op vrijheid van meningsuiting over een kwestie van algemeen belang te kunnen uiten (in de vorm van een artikel).

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – Kirkorov t. Litouwen – 19 maart 2024 – [12174/22](#) – [ECLI:CE:ECHR:2024:0319DEC001217422](#) – [persbericht 18.4.24](#) – [beslissing](#)

Artikel 10 EVRM – Artikel 1, Eerste Protocol EVRM – Pro-Russische zanger toegang geweigerd in Litouwen – Niet ontvankelijkheid

Klager is een populaire zanger met de Bulgaarse en Russische nationaliteit die in Moskou woont. In 2021 hebben de Litouwse migratieautoriteiten, op verzoek van het Ministerie van Buitenlandse zaken, de klager voor vijf jaar de toegang tot Litouwen ontzegd. De reden hiervoor was dat klager werd beschouwd als een bedreiging voor de nationale veiligheid. De autoriteiten merkten met name op dat hij als zanger en muziekproducent een sterke invloed had in de Russische Federatie en andere staten van de voormalige Sovjetunie. De autoriteiten vonden dat klager het beleid van agressie van Rusland ondersteunde door regelmatig concerten te geven op de Krim. Klager zou publiekelijk de boodschap hebben uitgezonden dat de “terugkeer” van de Krim naar Rusland een “glorieuze en overwinnende gebeurtenis” was, en naar zichzelf verwees als “vertegenwoordiger van Vladimir Poetin op het podium”.

Klager doet een beroep op artikel 10 (vrijheid van meningsuiting) en artikel 1, Eerste Protocol (bescherming van eigendom). Hij beweert dat het verbod een middel was om zijn politieke opvattingen te censureren en hij klaagt over zijn verloren inkomsten en het moeten terugbetalen van tickets van de geannuleerde concerten in Litouwen in 2021.

Het EHRM stelt allereerst vast dat de klager door de ontzegging is belemmerd in het delen van informatie en ideeën in Litouwen en dat er om die reden sprake is van een inmenging in zijn vrijheid van

meningsuiting op basis van artikel 10 EVRM. Die inmenging had een wettelijke basis en het doel ervan was legitiem. Vervolgens wijst het EHRM erop dat de beslissing van de migratieautoriteiten was gebaseerd op objectieve en gemotiveerde gegevens, namelijk de verklaringen en het gedrag van de klager, en niet op louter veronderstellingen. De klager heeft ook niet ontkend dat hij de acties van de Russische Federatie op de Krim steunde. Bovendien verwijst het EHRM naar de verklaring van de migratieautoriteiten dat verschillende vormen van propaganda, waaronder televisie, sociale netwerken, films en bekende zangers, zoals de klager, door Rusland tegen de Baltische staten zijn gebruikt.

Het EHRM oordeelt dat niet blijkt dat de wet op een willekeurige of onredelijke manier is toegepast. Tot slot oordeelt het EHRM, evenals de nationale rechters, dat de ontzegging niet onevenredig is geweest. Er is namelijk rekening gehouden met het feit dat de rechten van klager als EU-burger alleen beperkt zijn met betrekking tot zijn toegang tot Litouwen, en dat hij in ieder geval geen familie-, sociale of economische banden met Litouwen had. Het EHRM oordeelt dat het beroep op artikel 10 EVRM ongegrond is.

Met betrekking tot artikel 1, Eerste Protocol overweegt het EHRM dat klager geen procedure heeft aangespannen bij de Litouwse civiele rechtbanken met betrekking tot zijn klacht over verlies van inkomsten. De klager is daarom niet-ontvankelijk in zijn klacht omdat hij niet alle juridische mogelijkheden op nationaal niveau heeft benut.

NOOT – bij EHRM 20 februari 2024, Danileț t. Roemenië

Danileț v. Romania: A Plea for Judges' Freedom of Expression ([ECHR blog](#))

REGELGEVING

- Richtlijn (EU) 2024/1069 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 betreffende bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht ("strategische rechtszaken tegen publieke participatie"). [PB L, 2024/1069, 16.4.2024](#)
- Verordening (EU) 2024/1083 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot vaststelling van een gemeenschappelijk kader voor mediadiensten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU (Europese verordening mediavrijheid) Voor de EER relevante tekst, [PB L, 2024/1083, 17.4.2024](#)
- Europese verordening mediavrijheid (EMFA) in EU-Publicatieblad verschenen ([ECER](#))
- Richtlijn (EU) 2024/1069) - Betere bescherming van journalisten en mensenrechtenverdedigers tegen onrechtmatige rechtszaken ([ECER](#))

EHRM factsheets en guides

- [Hate speech](#)
- [Protection of journalistic sources](#)
- [Protection of reputation](#)
- [Guide on article 10 ECHR - freedom of expression](#)

Deel II

Algemeen

EU-Hof brengt jaarstatistieken 2023 uit en signaleert stijging van het aantal zaken en toename van rechtstreekse beroepen ([ECER](#))

Europese Unie stelt schending en omzeiling van EU-sancties strafbaar ([ECER](#))

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP ([Intro](#))

Raad van Europa - **HELP** (Human rights education for legal professionals) **Online (gratis) cursussen over mensenrechten** met focus op EVRM ([Help](#))

[Human Rights in the Armed Forces](#)

[Introduction to Corruption Prevention](#)

[Cybercrime and Electronic Evidence](#)

[Access to Justice for Women](#)

[Alternative Measures to Detention](#)

[Alternatives to Immigration Detention](#)

[Asylum and Human Rights](#)

[Children's Rights - Key Challenges](#)

[Child-friendly Justice](#)

[Combating Trafficking in Human Beings](#) (nieuwe versie 2024, na seminar op 3 en 4 juni 2024)

[Data Protection and Privacy Rights](#)

[Ethics for Judges, Prosecutors and Lawyers](#)

[Family Law and Human Rights](#)

[Freedom of Expression](#)

[Hate Crime and Hate Speech](#)

[Internal Displacement](#)

[International Cooperation in Criminal Matters](#)

[Interplay between the ECHR and the EU Charter of Fundamental Rights'](#)

[Introduction to the ECHR and the ECtHR](#)

[Introduction to the European Social Charter](#)

[Judicial reasoning and human rights](#)

[Pre-trial Investigation and the ECHR](#)

[Procedural Safeguards in Criminal Proceedings and Victims' Rights](#)

[Property Rights](#)

[Protection and Safety of Journalists](#)

[Refugee and Migrant Children](#)

[Rights of Persons with Disabilities](#)

[Right to Liberty and Security](#)

[Right to the Integrity of the Person \(Bioethics\)](#)

[Right to Respect for Private and Family Life](#)

[The Environment and Human Rights](#)

[Violence Against Women and Domestic Violence](#)

[Violence Against Women and Domestic Violence for Law Enforcement](#)

[Introduction to the European Convention on Human Rights", a 5-hour interactive training course aimed at legal professionals, public authorities, civil society and students.](#)

Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht ([Bijzonder Strafrecht](#))

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

<u>Datum</u>	<u>Onderwerp</u>	<u>Titel</u>
<u>e-learning</u>	<u>Grondrechten</u>	<u>De horizontale directe werking (HDW) van EU Grondrechten; De toepassing van grondrechten tussen private partijen, een dagdeel</u>
<u>e-learning</u>	<u>EU Handvest</u>	<u>Toepasselijkheid van EU Grondrechten</u> <u>Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR</u>
<u>e-learning</u>	<u>straf</u>	<u>The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA</u>
<u>e-learning</u>	<u>IE</u>	<u>How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA</u>
<u>e-learning</u>	<u>algemeen</u>	<u>The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA</u>
<u>webcollege</u>	<u>algemeen</u>	<u>Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem</u>
<u>webcollege</u>	<u>asiel & migratie</u>	<u>SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader</u>
<u>webcollege</u>	<u>erfrecht</u>	<u>Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)</u>
<u>webcollege</u>	<u>EVRM</u>	<u>Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijer over het EVRM</u>
<u>webcollege</u>	<u>ASIEL & MIGRATIE</u>	<u>Associatierecht EEG-Turkije, Stichting migratierecht</u>

<u>Datum</u>	<u>Onderwerp</u>	<u>Titel</u>
<u>webcollege</u>	<u>STRAFRECHT</u>	<u>Webinar: EHRM Keskin & rechterlijke beoordeling van getuigenverzoeken</u>
<u>7 juni 2024</u>	HANDVEST EU	NJV-Jaarcongres te Amsterdam met als thema: “Waarde, werking en potentie van het EU-Grondrechtenhandvest in de Nederlandse rechtsorde”. Naast een overkoepelend hoofdstuk, wordt in een viertal preadviezen (bestuursrecht, civiel recht, arbeidsrecht en strafrecht) gereflecteerd op de waarde, werking en potentie van het Handvest in de Nederlandse rechtsorde. De preadviseurs zijn: Janneke Gerards, Femke Laagland, Hanna Sevenster, Pieter Verrest en Kasper Jansen.
<u>17-18 sept 2024</u>	CONSUMENTEN	The First European Conference of the International Association of Consumer Law (IACL), Cambridge, UK, <u>“Global challenges for consumer law and policy in contemporary Europe”.</u>

Trainingen 2024 en 2025 op het gebied van Staatssteun (SUNAJUST)

ERA trainingen

Series of pan-European legal seminars

<u>Event number</u>	<u>Date</u>	<u>Topic</u>	<u>Level</u>	<u>Location</u>	<u>Available places Dutch candidates</u>	<u>Deadline for nominations</u>
<u>324DT20</u>	<u>6-7 juni 2024</u>	<u>Criminal Law</u>	<u>Introductory</u>	<u>Trier/Online</u>	<u>2 face to face & 1 online</u>	<u>8 april 2024</u>
<u>324DT21</u>	<u>10-11 okt 2024</u>	<u>Criminal Law</u>	<u>Advanced</u>	<u>Vilnius</u>	<u>2</u>	<u>26 aug 2024</u>
<u>124DT18</u>	<u>21-22 nov 2024</u>	<u>Civil Law</u>	<u>Advanced</u>	<u>Vienna</u>	<u>3</u>	<u>20 sept 2024</u>

<u>125DT01</u>	<u>30-31 jan 2025</u>	<u>Legal writing</u>	<u>Advanced</u>	<u>Trier</u>	<u>1</u>	<u>2 dec 2024</u>
----------------	-----------------------	----------------------	-----------------	--------------	----------	-------------------

-

Series of language seminars

-

<u>Event number</u>	<u>Date</u>	<u>Topic</u>	<u>Location</u>	<u>Available places</u>	<u>Deadline for nominations</u>
<u>124DT14</u>	<u>12-14 juni 2024</u>	<u>Civil Law</u>	<u>Trier (ERA)</u>	<u>3</u>	<u>12 april 2024</u>
<u>124DT15</u>	<u>18-20 sept 2024</u>	<u>Civil Law</u>	<u>Brussels (EJTN)</u>	<u>3</u>	<u>12 juli 2024</u>
<u>324DT23</u>	<u>13-15 nov 2024</u>	<u>Criminal Law</u>	<u>Trier (ERA)</u>	<u>3</u>	<u>13 sept 2024</u>
<u>124DT16</u>	<u>2-4 dec 2024</u>	<u>Civil Law</u>	<u>Online</u>	<u>1</u>	<u>4 okt 2024</u>

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [Knowledge Sharing platform \(ECHR-KS\)](#)
- [Maandelijks Bulletin HvJ](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht, o.a. over cybercrime, ([Bijzonder Strafrecht](#))

Vreemdelingenrecht

- [EUAA \(European Union agency for asylum\)](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen:](#)
[CJEU Overview of judgments and pending cases](#)
[NEMIS: newsletter on European migration issues](#)
[NEAIS: newsletter on European asylum issues](#)
[NEFIS: newsletter on European free movement issues](#)

Databank op het gebied van asiel: www.dicta.eu

Databanken en zoeksystemen

- [EUAA](#) (asiel en migratie)
- [Dicta](#) (asiel en migratie)
- (asiel en migratie)
- [Statelessness Case Law Database](#) (sinds juli 2021)
- [EDAL](#) – European database of asylum law)
- [Refworld UNHCR](#)
- [FRA](#) (Handvest EU) – onderverdeeld per artikel uit het Handvest EU
- [EFRIS](#)
- HUDOC (EHRM)
 - [HUDOC - Part I - Simple search - EN \(ECHR-CEDH\) - YouTube](#)
- [HUDOC User Manual](#)
- [Social Security Coordination Regulations database](#)

Uitspraken in NL zaken bij het HvJEU

datum	zaaknr.	naam	NL verwijzing	conclusie	arrest	einduitspraak	Onderwerp
25-4	C-308/22	PAN Europa (Closer)	ECLI:NL:CBB:2022:214		ECLI:EU:C:2024:350		
25-4	C-309/22	PAN Europa (Pitcher)	ECLI:NL:CBB:2022:217		ECLI:EU:C:2024:356		
25-4	C-310/22	PAN Europa (Diagonos)	ECLI:NL:CBB:2022:214		ECLI:EU:C:2024:356		

NL prejudiciële verwijzingen

Een volledig overzicht van Nederlandse prejudiciële verwijzingen wordt apart gepubliceerd op [rechtspraak.nl](#) en staat op de [Wiki Prejudiciële procedure](#) bij het Hof van Justitie EU.

Een overzicht van *alle* prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten is te vinden op de [website van het Expertisecentrum Europees recht](#) van het Ministerie van buitenlandse zaken of in de [Databank van het HvJ](#) (curia-website).

Datum	Instantie	ECLI	Onderwerp	Zaaknr
29-3	GARL	ECLI:NL:GHARL:2024:2534	erkenning en tenuitvoerlegging in buitenland opgelegde vrijheidsbenemende sanctie; WETS	C-235/24 PPU (Niesker)
25-4	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2024:1742	Richtlijn Tijdelijke Bescherming – Derdelanders uit Oekraïne	

NL zaken bij het EHRM

Een volledig overzicht van Nederlandse zaken bij het EHRM wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl.

Datum	Naam	Soort zaak	Nummer	Artikel	Onderwerp
21.3	Klijn	Strike-out	9573/23	5 EVRM	Voorlopige hechtenis; verlenging ; motivering; alternatieven voor detentie
23-4	M.B.	Arrest; schending	71008/16	5 EVRM	Vreemdelingen-detentie

Verzoeken Protocol no. 16 EVRM

Een advies kan alleen worden gevraagd in het kader van een bij de nationale rechter aanhangige zaak. Het al dan niet in behandeling nemen van het verzoek staat ter beoordeling van het Hof. Een panel van vijf rechters beslist of het verzoek wordt ingewilligd en motiveert de redenen voor elke weigering.

Adviezen, gegeven door de Grote Kamer, zijn gemotiveerd en niet bindend. De adviezen worden gepubliceerd en meegedeeld aan de verzoekende rechterlijke instantie en aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij. Rechters hebben het recht een afzonderlijk advies uit te brengen. Het panel en de Grote Kamer omvatten ambtshalve de rechter die is gekozen voor de Hoge Verdragsluitende Partij waartoe het verzoekende gerecht behoort.

Het doel van Protocol nr. 16 is om de interactie tussen het Hof en de nationale autoriteiten te versterken en daardoor de uitvoering van de rechten en vrijheden van het Verdrag te versterken.

Zie ook: Toon Moonen & Laurens Lavrysen, ‘Abstract but Concrete, or Concrete but Abstract? A Guide to the Nature of Advisory Opinions under Protocol No 16 to the ECHR’, Human Rights Law Review, 2021, Vol. 21, Issue 3, pp. 752–785.

Zie: Research Report on Protocol 16 in Judicial Practice ([ECHRblog](#))

Datum	Land	Onderwerp	Artikel	zaaknummer	Advisory opinion
13.4.23	België	Godsdienstvrijheid	Artikel 9 EVRM	P16-2023-001 Persbericht 16.5.23	ADVISORY OPINION 14.12.2003
10.10.22	Finland	Familierecht - Adoptie van volwassen kind - Rechten van biologische moeder	Artikelen 6 en 8 EVRM	P16-2022-001 Persbericht 8.11.22	ADVISORY OPINION 13.4.23 persbericht

19.4.21	Frankrijk	Jagersvereniging	Artikel 1, Eerste Protocol EVRM	P16-2021-002 <u>Persbericht 2.6.21</u>	ADVISORY OPINION 13.7.22
11.3.21	Armenië	Politiebehandeling; verjaring marteling – uitvoering EHRM arrest	Artikelen 3 en 7 EVRM	P16-2021-001 <u>Persbericht 12.5.21</u>	<u>ADVISORY OPINION</u> 26.4.2022
19.11.20	Slowakije	Onderzoek naar misdaden door de politie	Artikelen 2, 3 en 6 EVRM.	<u>persbericht</u> 4.12.2020	<u>Persbericht:</u> afwijzing van het verzoek 1.3.2021
5.11.20	Litouwen	Afzettingsprocedure parlamentslid	Artikel 3, Eerste Protocol EVRM	P16-2020-002 <u>Persbericht</u> 28.1.21	<u>ADVISORY OPINION</u> 8.4.2022 <u>persbericht</u>
2.8.19	Armenië	Geen straf zonder wet - Terugwerkende kracht van een strafbepaling – Verwijzing naar andere bepaling	Artikel 7 EVRM	P16-2019 -001	<u>ADVISORY OPINION</u> 29.5.2020 <u>persbericht</u>
12.10.18	Frankrijk	Draagmoederschap; geboorteregister	Artikel 8 EVRM	P16-2018-001	<u>ADVISORY OPINION</u> 10.4.2019 <u>Menneson t. Frankrijk</u>